

Selvitys perhevapaajärjestelmän kehittämiseksi

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriön
RAPORTEJA JA MUISTIOITA | 2026:21

Selvitys perhevapaajärjestelmän kehittämiseksi

Johanna Lammi-Taskula, Anneli Miettinen, Marika Jalovaara,
Satu Helske, Jessica Nisén, Johanna Närvi, Tapio Räsänen, Eva Österbacka

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Sosiaali- ja terveysministeriö
CC BY-NC-ND 4.0

ISBN pdf: 978-952-00-9860-5
ISSN pdf: 2242-0037

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2026

Selvitys perhevapaajärjestelmän kehittämiseksi

Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2026:21

Julkaisija Sosiaali- ja terveysministeriö

Tekijä/t Johanna Lammi-Taskula, Anneli Miettinen, Marika Jalovaara, Satu Helske, Jessica Nisén, Johanna Närvi, Tapio Räsänen, Eva Österbacka

Kieli suomi **Sivumäärä** 131

Tiivistelmä

Sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiantona toteutetussa selvityksessä luodaan katsaus nykyiseen perhevapaajärjestelmään ja arvioidaan sen toimivuutta ja kehittämistarpeita. Selvityksessä tarkastellaan käytettävissä olevan tutkimustiedon pohjalta perhevapaiden vaikutuksia sosiaaliseen ja sukupuolten tasa-arvoon, työllisyyteen ja lasten ja vanhempien hyvinvointiin. Selvityksen osana kartoitettiin keskeisten sidosryhmien näkemyksiä perhevapaiden kehittämistarpeista. Selvityksessä esitetään lisäksi vaihtoehtoja perhevapaiden kehittämiseksi ja arvioidaan vaihtoehtojen kustannus- ja työllisyysvaikutuksia.

Selvityksen toteutti työryhmä, johon kuuluivat tutkimuspäällikkö Johanna Lammi-Taskula (THL), professori Marika Jalovaara (Turun yliopisto), tutkimuspäällikkö Anneli Miettinen (Kela), kollegiumtutkija Satu Helske (Turun yliopisto), yliopistotutkija Jessica Nisén (Turun yliopisto), tutkimuspäällikkö Johanna Närvi (THL), erikoistutkija Tapio Räsänen (Kela) sekä professori Eva Österbacka (Åbo Akademi).

Työryhmä ehdottaa kotihoidon tukijärjestelmän lakkauttamista ja nykyisen vanhempainpäivärahakauden pidentämistä osoittamalla kummallekin vanhemmalle muutaman kuukauden pituinen jakso, jonka ajalta päiväraha maksettaisiin tasasuuruisena, mutta sen taso olisi korkeampi kuin nykyinen kotihoidon tuen hoitoraha. Isien vapaiden käyttöä tulisi edistää myös korottamalla vanhempainpäivärahan korvaustasoa. Lisäksi työryhmä ehdottaa joustavan ja osittaisen hoitorahan yhdistämistä. Työryhmä pitää tärkeänä, että laadukkaan varhaiskasvatuksen saatavuus varmistetaan, niin että se pystyy paremmin vastaamaan perheiden tarpeisiin.

Asiasanat perhevapaat, perhepolitiikka, kotihoidon tuki, lastenhoidon tuet, vanhempainpäiväraha, sukupuolten tasa-arvo, sosiaalinen tasa-arvo, eriarvoisuus, varhaiskasvatus

ISBN PDF 978-952-00-9860-5 **ISSN PDF** 2242-0037

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9860-5>

Utredning för att utveckla familjeledighetssystemet

Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2026:21

Utgivare Social- och hälsovårdsministeriet

Författare Johanna Lammi-Taskula, Anneli Miettinen, Marika Jalovaara, Satu Helske, Jessica Nisén, Johanna Närvi, Tapio Räsänen, Eva Österbacka

Språk finska

Sidantal 131

Referat

I en utredning som gjorts på uppdrag av social- och hälsovårdsministeriet ges en översikt över det nuvarande familjeledighetssystemet. Utredningen innehåller också en utvärdering av hur väl systemet fungerar samt en bedömning av utvecklingsbehoven. Den granskar, utifrån tillgängliga forskningsdata, familjeledigheternas inverkan på social jämlikhet, jämställdhet mellan könen, sysselsättning samt barns och föräldrars välbefinnande. Som en del av utredningen kartlades också de viktigaste berörda parternas syn på familjeledigheternas utvecklingsbehov. Vidare presenteras olika utvecklingsalternativ för familjeledigheterna samt en uppskattning av deras kostnads- och sysselsättningseffekter.

Utredningen gjordes av en arbetsgrupp bestående av forskningschef Johanna Lammi-Taskula (Institutet för hälsa och välfärd), professor Marika Jalovaara (Åbo universitet), forskningschef Anneli Miettinen (FPA), kollegiumforskare Satu Helske (Åbo universitet), universitetsforskare Jessica Nisén (Åbo universitet), forskningschef Johanna Närvi (Institutet för hälsa och välfärd), specialforskare Tapio Räsänen (FPA) och professor Eva Österbacka (Åbo Akademi).

Arbetsgruppen föreslår att systemet med stöd för hemvård av barn slopas och att den nuvarande föräldradagpenningens perioden förlängs så att vardera föräldern får en period på några månader under vilken dagpenning betalas ut med ett jämnstort belopp. Nivån skulle vara högre än det nuvarande beloppet av hemvårdsstödet vårdpenning. Pappornas användning av familjeledighet ska också främjas genom att höja ersättningsnivån på föräldradagpenningen. Arbetsgruppen föreslår ytterligare att flexibel och partiell vårdpenning slås samman. Arbetsgruppen betonar vikten av att säkerställa tillgången till högklassig småbarnspedagogik så att den bättre motsvarar familjernas behov.

Nyckelord föräldraledighet, familjepolitik, hemvårdsstöd, barnavårdsstöd, föräldradagpenning, jämställdhet mellan könen, social jämlikhet, ojämlikhet, småbarnspedagogik

ISBN PDF 978-952-00-9860-5

ISSN PDF 2242-0037

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9860-5>

Report on parental leave system and recommendations for its development

Reports and Memorandums of the Ministry of Social Affairs and Health 2026:21

Publisher Ministry of Social Affairs and Health

Author(s) Johanna Lammi-Taskula, Anneli Miettinen, Marika Jalovaara, Satu Helske, Jessica Nisén, Johanna Närvi, Tapio Räsänen, Eva Österbacka

Language Finnish

Pages 131

Abstract

The report, commissioned by the Ministry of Social Affairs and Health, provides an overview of the current parenting leave system and assesses its functioning and development needs. Based on the available research evidence, the report examines the effects of parenting leaves on social and gender equality, employment, and the wellbeing of children and parents. As part of the report, the views of key stakeholders regarding the development of parenting leaves were also collected. In addition, the report presents alternative scenarios for reforming parenting leaves and evaluates their cost and employment effects.

The report was prepared by a working group comprising Research Manager Johanna Lammi-Taskula (Finnish Institute for Health and Welfare), Professor Marika Jalovaara (University of Turku), Research Manager Anneli Miettinen (Social Insurance Institution), Collegium Researcher Satu Helske (University of Turku), University Researcher Jessica Nisén (University of Turku), Research Manager Johanna Närvi (Finnish Institute for Health and Welfare), Senior Researcher Tapio Räsänen (Social Insurance Institution), and Professor Eva Österbacka (Åbo Akademi University).

The working group proposes the abolition of the home care allowance system and an extension of the current parental allowance period by allocating each parent an additional parental leave period of a few months, during which the allowance would be paid at a flat rate that is higher than the current home care allowance. Fathers' leave use should also be promoted by increasing the replacement rate of the parental allowance. In addition, the working group proposes integrating the flexible and partial care allowances. The group considers it important to ensure the availability of high-quality early childhood education and care services that can better respond to the needs of families.

Keywords parenting leave, parental leaves, family policy, home care allowance, parental benefits, gender equality, social equality, inequality, early childhood education and care

ISBN PDF 978-952-00-9860-5

ISSN PDF 2242-0037

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9860-5>

Sisältö

1	Tiivistelmä	8
2	Selvityksen tarkoitus ja rajaukset	12
3	Perhevapaajärjestelmän kuvaus	15
3.1	Perhevapaiden tavoitteet	15
3.2	Lainsäädännön kehitys Suomessa.....	16
3.3	Nykytila	20
3.4	Työehtosopimusten rooli.....	22
3.5	Perhevapaat muissa Pohjoismaissa	23
4	Perhevapaiden käyttö	27
4.1	Vanhempainvapaat	27
4.2	Kotihoidon tuki, joustava hoitoraha ja osittainen hoitoraha	29
4.3	Perhevapaiden käyttö eri väestöryhmissä.....	34
4.3.1	Vanhempainvapaat	34
4.3.2	Kotihoidon tuki.....	35
4.3.3	Joustava hoitoraha.....	37
5	Perhevapaiden ja varhaiskasvatuksen saumakohta ja lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen	38
6	Vanhempainpäivärahamenot ja lastenhoidon tukien menot	41
7	Perhevapaakorvaus	43
8	Työelämänäkökulma	46
8.1	Työelämätekijöiden yhteys perhevapaiden käyttöön	46
8.2	Suhtautuminen perhevapaisiin työpaikoilla	47
8.3	Työajan lyhentäminen.....	47
9	Palvelujärjestelmä: Vanhemmille tarjottu tuki ja neuvonta	49
9.1	Neuvola ja varhaiskasvatuksen palveluohjaus	49
9.2	Kelan tarjoamat laskurit.....	51
10	Perhevapaiden vaikutukset	52
10.1	Vanhempien ja lapsen terveys	52
10.2	Perheen arki ja työnjako	53

10.3 Lasten hoitomuodon yhteys lapsen hyvinvointiin.....	54
10.4 Vanhempien työmarkkina-asema ja tulot.....	57
10.5 Syntyvyys	59
11 Väestön näkemyksiä perhevapaista ja lasten osallistumisesta varhaiskasvatukseen	62
12 Sidosryhmien näkemyksiä perhevapaiden kehittämisestä.....	65
12.1 Kyselyn toteutus ja kuvaus.....	65
12.2 Analyysi ja tulokset	66
12.3 Tärkeimmät tavoitteet perhevapaajärjestelmän kehittämisessä.....	67
12.4 Nykyisen perhevapaajärjestelmän muutostarpeet.....	69
12.5 Ansiosidonnaisen vanhempainvapaakauden pituus	71
12.6 Vanhempainvapaan kiintiö.....	73
12.7 Vanhempainvapaan joustavampi käyttö	76
12.8 Kotihoidon tuen kehittäminen.....	78
12.9 Sidosryhmien ehdotuksia lastenhoidon järjestelmän kokonaisuudeksi.....	80
13 Vaihtoehtoiset mallit perhevapaiden kehittämiseksi	83
13.1 Simulointiaineisto ja -menetelmä.....	83
13.2 Simuloitavat mallit	83
13.3 Simuloidut esimerkkiperheet: esimerkkiperheen näkökulma	86
13.4 Vaikutusten arviointi: Perhevapaakustannukset, pienituloisuus, ja kustannukset julkiselle taloudelle	92
13.5 Vaikutusten arviointi: Työllisyysvaikutukset ja varhaiskasvatuksen kustannukset..	95
13.6 Sukupuoli- ja lapsivaikutusten arviointia	99
14 Johtopäätökset ja suositukset.....	102
14.1 Perhevapaiden vaikutusten arvioinnista.....	102
14.2 Johtopäätökset.....	104
14.3 Suositukset perhevapaajärjestelmän kehittämiselle.....	106
15 Lopuksi.....	109
Liitteet	110
Liite 1. Sidosryhmäkyselyyn kutsutut tahot. Kyselyyn vastanneet tahot on merkitty lihavoinnilla.	110
Lähteet.....	113

1 Tiivistelmä

Selvityksessä arvioidaan Suomen perhevapaajärjestelmän toimivuutta, sen kehittämistarpeita sekä esitetään vaihtoehtoisia malleja, joilla järjestelmää voitaisiin uudistaa. Selvityksen toimeksiantajana on sosiaali- ja terveysministeriö, ja se perustuu laajaan tutkimuskirjallisuuteen, rekisteriaineistoihin, sidosryhmäkyselyyn sekä mikrosimulointeihin. Selvityksessä tarkastellaan erityisesti vanhempainpäivärahoja, kotihoidon tukea ja muita lastenhoidon tukia sekä luodaan käytettävissä olevan tutkimustiedon pohjalta katsaus perhevapaiden vaikutuksista sosiaaliseen ja sukupuolten tasa-arvoon, työllisyyteen, ja lasten ja vanhempien hyvinvointiin.

Nykyjärjestelmän keskeiset piirteet ja haasteet

Suomen perhevapaajärjestelmä sisältää sekä vanhempainvapaan, jonka ajalta maksetaan ansiosidonnaista vanhempainpäivärahaa, että alle 3-vuotiaan lapsen kotihoitoon tarkoitetun hoitovapaan ja tasasuuruiseen etuuteen perustuvan kotihoidon tuen. Vanhemmat voivat lisäksi saada osittaista hoitovapaata ja tukea työajan lyhentämiseen lapsen hoidon järjestämiseksi. 2000-luvulla vanhempainvapaita on uudistettu useampaan otteeseen. Tavoitteena on erityisesti ollut lisätä isien vapaiden käyttöä ja vahvistaa sukupuolten tasa-arvoa vapaiden jakamisessa. Vuoden 2022 perhevapaauudistuksessa ansiosidonnaisten vanhempainpäivärahapäivien määrää lisättiin ja niistä aiempaa suurempi osa korvamerkittiin isille. Samalla vapaiden käyttöön lisättiin joustavuutta. Silti vapaat jakautuvat edelleen epätasaisesti sukupuolten välillä: äidit käyttävät valtaosan vanhempainvapaista ja ylivoimainen enemmistö kotihoidon tuen tai työajan lyhentämiseen tarkoitettujen tukien käyttäjistä on naisia.

Kansainvälisesti katsottuna ansiosidonnaisen vanhempainvapaan korvaustaso ja kesto ovat Suomessa verraten hyvällä tasolla, joskin korvaustaso jää jonkin verran jälkeen muista Pohjoismaista. Sen sijaan kotihoidon tuki on suomalainen erityispiirre, joka mahdollistaa lapsen kotihoidon kolmevuotiaaksi asti ja vaikuttaa näin paitsi vanhempien (tavallisimmin äitien) työhön osallistumiseen, myös lasten osallistumiseen varhaiskasvatukseen. Kotihoidon tuen käyttäjistä ylivoimainen enemmistö on naisia. Tuki on yhteydessä äitien pitkiin työstä poissaoloihin ja osaltaan johtaa naisten matalampaan työllisyyteen ja heikompaan asemaan työmarkkinoilla

sekä vahvistaa perheiden välisiä sosioekonomisia eroja. Tukijaksojen pituudet ovat lyhentyneet, mutta pitkät kotihoidon tuen jaksot ovat edelleen yleisiä erityisesti matalammin koulutetuilla ja pienituloisilla äideillä.

Lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen on viime vuosina lisääntynyt, mutta alueelliset erot ovat suuria. Kuntien erilaiset käytännöt kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen lisäksi maksettavien kuntalisien osalta luovat eriarvoisuutta ja vaikuttavat perheiden lastenhoidon valintoihin.

Perhevapaiden käyttö ja väestöryhmittäiset erot

Isien vanhempainvapaiden käyttö on kasvanut elokuussa 2022 voimaan tulleen uudistuksen jälkeen, mutta edelleen vain noin viidennes kaikista vanhempainpäivärahapäivistä on isien käyttämiä. Isät käyttävät erityisesti heille korvamerkittyä kiintiötä, mutta vain harvoin sitä vanhempainvapaiden osaa, jonka vanhemmat voivat jakaa keskenään haluamallaan tavalla. Korkeammin koulutetut ja suurituloisemmat isät käyttävät vanhempainvapaita muita useammin ja pidempään. Matalasti koulutetut, pienituloiset tai työvoiman ulkopuolella olevat isät jättävät muita useammin vanhempainvapaat kokonaan käyttämättä.

Kotihoidon tukea käyttävät lähes kaikki perheet (äidit) ainakin jonkin aikaa, mutta pitkät tukijaksot keskittyvät matalammin koulutetuille, pienituloisille, yhden vanhemman perheiden äideille ja maahanmuuttajataustaisille äideille. Miesten osuus kotihoidon tuen käyttäjistä on pysynyt pienenä. Äitien kotihoidon tukijaksot ovat kuitenkin lyhentyneet viime vuosina. Sen sijaan työajan lyhentäminen joustavan hoitorahan turvin on harvemmin käytetty keino lasten hoidon järjestämiseksi.

Työelämä ja perhevapaat

Työpaikkojen käytännöt ja kulttuuri vaikuttavat erityisesti isien vapaan käyttöön. Esihenkilöiden tuki, sijaisjärjestelyjen toimivuus ja työpaikan asenneilmapiiri ovat keskeisiä tekijöitä isien vapaiden käytön edistämiseksi. Raskaussyrjintä on edelleen yleistä: tutkimusten mukaan joka neljäs raskaana oleva oli kokenut raskaussyrjintää.

Osa-aikatyö ja joustot ovat Suomessa harvinaisempia kuin muissa Pohjoismaissa. Työajan lyhentäminen lapsen hoidon järjestämiseksi on tavallisempaa äideillä kuin isillä. Osa-aikatyö voi jopa lisätä kuormitusta, jos työmäärä ei vähene suhteessa työaikaan. Työnantajat ovat avainasemassa työaikaan liittyvien järjestelyjen sujuvoittamisessa.

Lasten hyvinvointi ja varhaiskasvatus

Tutkimustulokset antavat pääsääntöisesti tukea sille, että lapset hyötyvät varhaiskasvatukseen osallistumisesta. Erityisesti tämä koskee niitä lapsia, jotka tulevat haasteellisista perheoloista tai muulla tavoin heikommista oloista. Varhaiskasvatuksen positiivinen yhteys lapsen kehitykseen tulee selvemmin esiin 3–5 vuotta täyttäneiden lasten kohdalla, tätä nuorempana varhaiskasvatuksen aloittaneiden kohdalla tutkimusnäyttö varhaiskasvatuksen yhteydestä lapsen kehitykseen on vaihtelevaa. Useissa tutkimuksissa on tarkasteltu varhaiskasvatuksen merkitystä varsinkin lapsen kognitiivisen kehityksen kannalta mutta positiivinen yhteys on havaittu myös varhaiskasvatukseen osallistumisen ja lapsen sosio-emotionaalisen kehityksen välillä. Varhaiskasvatuksen korkealla laadulla on keskeinen merkitys myönteisten vaikutusten aikaansaamisessa.

Sidosryhmien näkemykset

Eri sidosryhmät ovat laajasti yhtä mieltä siitä, että perhevapaajärjestelmää tulee selkeyttää ja että tasa-arvoa sekä työllisyyttä tulee vahvistaa. Keinot kuitenkin vaihtelevat:

- **Puolueista Kokoomus, RKP, Liike Nyt, SDP, Vasemmistoliitto sekä Vihreät ja työntekijäjärjestöt** korostavat isien kiintiöiden vahvistamista ja kotihoidon tuen uudistamista.
- **Puolueista Kristillisdemokraatit, Keskusta sekä Perussuomalaiset (nuorisojärjestö) ja osa perhejärjestöistä** korostavat valinnanvapautta ja kotihoidon tuen säilyttämistä.
- **Kuntaliitto** painottaa järjestelmän yksinkertaistamista ja rahoitusvastuun selkeyttämistä.

Simulointien tulokset

Simuloinneissa tarkasteltiin neljää mallia, joissa kotihoidon tuki poistetaan ja korvataan pidentämällä vanhempainvapaita jaksolla, jonka korvaustaso vaihtelee. Tulokset osoittavat:

- Kotihoidon tuen poisto lisää työllisyyttä ja kasvattaa varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osuutta.
- Pidemmät ansiosidonnaiset vapaat parantavat perheiden toimeentuloa ja voivat vähentää lapsiperheköyhyyttä.
- Perhevapaiden kustannusten kannalta kustannusneutraali malli on mahdollinen, mutta vaatii etuustasojen tarkkaa mitoittamista.

Johtopäätökset

Selvityksen mukaan perhevapaajärjestelmä toimii monilta osin hyvin, mutta siinä on merkittäviä kehittämistarpeita:

1. **Vapaat jakautuvat edelleen epätasaisesti.** Hoitovastuun epätasaisella jakautumisella on kielteisiä vaikutuksia naisten työmarkkina-asemaan, isien vanhemmuuteen, parisuhdetyytyvyyteen sekä vanhempien (erityisesti äitien) jaksamiseen.
2. **Sosioekonomiset erot vapaiden käytössä ja niiden jakamisessa ovat suuria**, ja kotihoidon tuki vahvistaa osaltaan myös taloudellista eriarvoisuutta.
3. Kotihoidon tukijärjestelmä ja kuntien erilaiset käytännöt vaikuttavat osaltaan siihen, että **lasten mahdollisuus osallistua varhaiskasvatukseen ei** toteudu yhdenvertaisesti.
4. **Järjestelmä on monimutkainen**, ja sitä koskevan lainsäädännön ja rahoituksen hajanaisuus tekee järjestelmän kehittämisestä vaikeaa.

Suosituks

Selvityksessä ehdotetaan:

- Kotihoidon tuen lakkauttamista ja kummallekin vanhemmalle muutaman kuukauden pituisen jakson lisäämistä nykyiseen vanhempainvapaaseen (vanhempainpäiväraha-kauteen). Jakson ajalta maksettaisiin tasasuuruista korvausta, jonka taso olisi korkeampi kuin nykyinen kotihoidon tuen hoitoraha,
- Joustavan ja osittaisen hoitorahan yhdistämistä ja sen arvioimista, voidaanko tuki ulottaa koskemaan myös 3–6-vuotiaiden lasten vanhempia,
- Isien vapaiden käytön edistämistä osoittamalla isille nykyistä pidempi korvamerkitty vanhempainvapaajakso ja korottamalla vanhempainpäivärahan korvaustasoa,
- Laadukkaan varhaiskasvatuksen saatavuuden vahvistamista niin, että se vastaa perheiden tarpeisiin,
- Neuvoloiden ja Kelan tarjoaman perhevapaiden käyttöä ja niiden jakamista koskevan neuvonnan ja tiedotuksen parantamista.

2 Selvityksen tarkoitus ja rajaukset

Sosiaali- ja terveysministeriön 28.10.2025 antaman toimeksiannon mukaisesti selvityksessä tuli tarkastella saatavilla olevan tilasto- ja tutkimustiedon valossa perhevapaiden käyttöä ja siihen yhteydessä olevia tekijöitä sekä vapaiden käytön vaikutuksia sukupuolten tasa-arvon, vanhempien työmarkkina-aseman, sekä lasten ja vanhempien terveyden ja muun hyvinvoinnin näkökulmasta. Lisäksi selvityksessä esitetään vaihtoehtoisia malleja perhevapaiden kehittämiseksi ja arvioidaan näiden kustannus- ja työllisyysvaikutuksia.

Selvityksen toteutti työryhmä, johon kuuluivat tutkimuspäällikkö, YTT Johanna Lammi-Taskula, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos; professori Marika Jalovaara, Turun yliopisto; tutkimuspäällikkö, VTT Anneli Miettinen, Kansaneläkelaitos; kollegiumtutkija, dosentti Satu Helske, Turun yliopisto; yliopistotutkija, dosentti Jessica Nisén, Turun yliopisto; tutkimuspäällikkö, YTT Johanna Närvi, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos; erikoistutkija, KTT Tapio Räsänen, Kansaneläkelaitos sekä professori Eva Österbacka, Åbo Akademi. Työryhmän sihteerinä toimi tutkimuskoordinaattori, VTM Jonna Paavilainen, Turun yliopisto. Työryhmä koostui Strategisen tutkimuksen rahoittaman FLUX-hankkeen tutkijoista.

Selvitystyön tukena toimi seurantaryhmä, jonka puheenjohtajana toimi ylijohtaja Liisa Siika-aho sosiaali- ja terveysministeriöstä. Jäseninä olivat sosiaali- ja terveysministeriöstä hallitussihteerinä Annika Juurikko, hallitusneuvos Eva Ojala, johtaja Essi Rentola, erityisasiantuntija Emmi Ritola ja erityisasiantuntija Severi Saarela sekä opetus- ja kulttuuriministeriöstä opetusneuvos Tarja Kahiluoto.

Selvitys sisältää seuraavat osiot:

Tilannekuva

Selvityksessä luodaan tiivis katsaus olemassa olevaan tilasto- ja tutkimustietoon perhevapaiden käytöstä ja vapaiden jakamisesta vanhempien kesken sekä näihin yhteydessä olevista tekijöistä. Selvityksessä on koottu tiivistys tutkimuksista, joissa tarkastellaan vapaiden käytön ja niiden jakamisen yhteyttä vanhempien työssäkäyntiin, työmarkkina-asemaan ja tuloihin, asenteisiin, toimeentuloon sekä muuhun hyvinvointiin, samoin kuin lastenhoidon ratkaisujen yhteyttä lasten hyvinvointiin.

Katsauksessa on koottu kotimaista ja kansainvälistä (etenkin muissa Pohjoismaissa tehtyä) tutkimusta perhevapaista sekä aiheesta tuotettua tilastotietoa. Tieteellisen tutkimustiedon (kirjat, artikkelit, työpaperit) ohella on hyödynnetty Tilastokeskuksen kyselyitä (erityisesti Työolotutkimus 2023, Tasa-arvobarometri 2024) ja Kelan rekisteritietoja vanhempainrahan ja kotihoidon tuen saajista. Lisäksi on hyödynnetty mahdollisuuksien mukaan tuoreita tuloksia meneillään olevista tutkimushankkeista (Kelan ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen Perhevapaakyselyt 2022 ja 2025 pienten lasten vanhemmille; Työterveyslaitoksen ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen Care4Career-hankkeen 2025 kysely erilaisten työpaikkojen esihenkilöille ja HR-johdon haastattelut).

Selvityksessä kartoitetaan olemassa olevien ohjeistusten ja tiedotuksen mahdollisuuksia tukea perheitä perhevapaiden käytössä ja niiden jakamisessa.

Selvityksessä tarkastellaan lisäksi perhevapaakorvausta Kelan rekisteritietojen valossa.

Sidosryhmien näkemykset kehittämistarpeista

Selvityksen osana kartoitettiin Webropol-kyselyllä perhevapaajärjestelmän ja lastenhoidon politiikan kannalta keskeisten sidosryhmien (työmarkkinajärjestöt, perhejärjestöt, poliittiset puolueet ym.) näkemyksiä perhevapaiden kehittämistarpeista ja perhevapaakorvauksesta.

Vaihtoehtoiset mallit

Selvityksen osana tuotettiin neljä vaihtoehtoista mallia perhevapaasiin ja lastenhoidon ratkaisuihin liittyvien järjestelmien (vanhempainvapaat ja lastenhoidon tuet) kehittämiseksi sekä arvioitiin mallien kustannusvaikutuksia.

Tarkasteltavat mallit valittiin sidosryhmäkyselyn ja hankkeen seurantar ryhmän kanssa käydyn keskustelun pohjalta. Tarkasteluun valituissa vaihtoehtoisissa malleissa keskitytään vanhempainvapaasiin ja kotihoidon tukeen. Sen sijaan yksityisen hoidon tukea tai kuntien tarjoamia varhaiskasvatuksen palveluseteleitä tai niiden kehittämisen vaihtoehtoja ei tarkastella.

Selvityksessä arvioitiin vaihtoehtoisten mallien vaikutuksia

- perheiden toimeentuloon sekä vanhempien työllisyyteen
- julkiseen talouteen
- sosiaaliseen ja sukupuolten tasa-arvoon (pientuloisuusaste, äitien ja isien asema työmarkkinoilla sekä pienten lasten vanhemmuudessa myös erotilanteessa ja sen jälkeen).

Mallien arvioinnissa pyrittiin huomioimaan myös lapsinäkökulma ja tarkasteltiin mallin vaikutuksia lasten varhaiskasvatukseen osallistumiseen sekä lasten ja vanhempien hyvinvointiin. Arviointi perustuu simulointien lisäksi olemassa olevaan tutkimuskirjallisuuteen.

3 Perhevapaajärjestelmän kuvaus

3.1 Perhevapaiden tavoitteet

Perhevapaat ovat keskeinen osa lapsiperheiden hyvinvointia tukevaa yhteiskuntapolitiikkaa. Niihin on historian kuluessa liitetty monenlaisia tavoitteita. Äitiysvapaa on perhevapaan muodoista vanhin ja sen tavoitteena oli 1900-luvun alussa työssäkäyvien, raskaana olevien naisten sekä heidän vastasyntyneiden lastensa terveyden suojeleminen (Moss ym. 2019). Terveysten suojelun rinnalle tavoitteeksi on nykyisin noussut myös äitiyssyrjinnän estäminen (ILO 2025). Taloudellisesti tuettu tilapäinen poissaolo ansiotyöstä raskauden loppuvaiheilla ja synnytyksen jälkeen mahdollistaa synnyttävän vanhemman lepäämisen ennen synnytystä ja palautumisen sen jälkeen sekä tukee myös imetyksen onnistumista.

1960–1970-luvuilta lähtien pohjoismaisessa perhevapaapolitiikassa keskeisenä tavoitteena on ollut sukupuolten tasa-arvo. Äitien työssäkäynnin tukemisen ohella politiikan tavoitteeksi nousivat vähitellen yhä voimakkaammin myös isän yhtäläisen vastuu lapsen hoidosta sekä lapsen oikeus saada hoivaa molemmilta vanhemmiltaan. Koska molemmille vanhemmille tarkoitettua vanhempainvapaata käyttivät suurelta osin äidit, Ruotsi ja Norja vauhdittivat sukupuolten tasa-arvokehitystä 1990-luvulla säätämällä isille oman vanhempainvapaakiintiön, jota ei voinut siirtää äidille. Islanti, Suomi ja Tanska seurasivat esimerkkiä myöhemmin. 2000-luvulla perhevapaajärjestelmien uudistamisessa on pyritty yhä enemmän myös turvaamaan erilaisissa perheissä elävien lasten yhtäläisiä oikeuksia hoivaan. (Eydal & Rostgaard 2018; Moring & Lammi-Taskula 2021; Windwehr ym. 2021; Duvander ym. 2025.)

Nykyään myös Euroopan unionin Work–Life Balance -direktiivi (EU 2019/1158) ohjaa jäsenmaiden perhevapaapolitiikkaa asettamalla vähimmäisvaatimukset isyys-, vanhempain- ja omaishoitovapaille, takaamalla vanhempien yksilölliset ja ei-siirrettävät vapaakiintiöt sekä edistämällä joustavia työjärjestelyjä. Eri ryhmien yhteiskunnallisia mahdollisuuksia tasaava perhevapaapolitiikka on tiiviissä yhteydessä myös useisiin Yhdistyneiden kansakuntien kestävän kehityksen tavoitteisiin, erityisesti eriarvoisuuden vähentämiseen (SDG 10) sekä ihmisarvoisen työn (SDG 8) ja sukupuolten tasa-arvon (SDG 5) edistämiseen. (Gurin ym. 2026.)

Perhevapaajärjestelmä on tärkeä osa pienten lasten vanhempien sosiaaliturvaa (Dobrotić ym. 2022). Sen avulla turvataan tilapäinen poissaolo ansiotyöstä pienen lapsen intensiivisen hoivatarpeen vuoksi sekä toimeentulon jatkuvuus lapsen syntymän yhteydessä. Näin lapsen vanhempia tuetaan selviytymään vanhemmuuteen liittyvistä suorista ja epäsuorista kustannuksista, mikä osaltaan vähentää eriarvoisuutta vanhempien ja lapsettomien välillä. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen vaikuttamalla palkallisen ja palkattoman työn jakautumiseen sukupuolten välillä on edelleen keskeinen perhevapaapolitiikan tavoite. Sukupuolierojen ohella perhevapaapolitiikkaan ja vapaiden käyttöön kohdistuva tutkimus on tunnistanut myös useita muita sosiaalisen ja taloudellisen eriarvoisuuden ulottuvuuksia, jotka ovat usein toisiinsa kietoutuvia (Lammi-Taskula & Reimer 2026).

3.2 Lainsäädännön kehitys Suomessa

Ennen vuoden 2022 perhevapaauudistusta perhevapaajärjestelmää kehitettiin pieni askel kerrallaan usean vuosikymmenen ajan. Uudistuksista on yleensä sovittu kolmikantaisesti valtion sekä työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kesken, ja niitä ovat ohjanneet monet erilaiset, osin keskenään ristiriitaisetkin tavoitteet (Lammi-Taskula & Takala 2009; Elomäki ym. 2021). Ristiriidat uudistusten tavoitteissa juontavat juurensa niin puoluepoliittisista ideologioista kuin työmarkkinajärjestöjen erilaisista intresseistä, ja niiden pohjalta kolmikannan neuvotteluissa on haettu kaikkien osapuolten hyväksymiä kompromisseja.

Perhevapaauudistusten monimutkaisuutta on kolmikantaiseen päätöksenteon ohella lisännyt se, että perhevapaajärjestelmästä ovat vastuussa sekä sosiaali- ja terveysministeriö että työ- ja elinkeinoministeriö, ja lisäksi on otettava huomioon opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan liittyvän varhaiskasvatuksen sääntely. Sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluvat sairausvakuutuslaissa säädetty oikeus vanhempainpäivärahaan sekä lastenhoidon tukia koskevalla lailla säädetty etuudet, kuten kotihoidon tuki, jota perhe saa, jos alle kolmevuotias lapsi ei osallistu julkiseen varhaiskasvatukseen. Työ- ja elinkeinoministeriö puolestaan vastaa työsopimuslaista, jossa säädetään oikeudesta vapaaseen vanhempainrahakauden aikana ja sen jälkeen oikeudesta hoitovapaaseen ja osittaiseen hoitovapaaseen.

Perhevapaiden kehitys on Suomessa edennyt naisten äitiysvapaista miesten isyysvapaisiin sekä vanhempien kesken jaettavissa oleviin vanhempain- ja hoitovapaisiin, ja edelleen vanhemmille kiintiöityihin vapaisiin.

1970-luvulta lähtien perhevapaajärjestelmää on kehitetty myös erilaisten perhe-
muotojen näkökulmasta. Adoptiovanhemmat ja monikkolasten vanhemmat ovat
tulleet tasa-arvoisemmiksi muiden vanhempien kanssa, ja 2000-luvulla myös samaa
sukupuolta olevien vanhempien yhtäläisiä oikeuksia perhevapaisiin on edistetty.
(Moring & Lammi-Taskula 2021.)

Suomessa äidit saivat sairausvakuutuslain säätämisen myötä oikeuden yhdeksän
viikon pituiseen äitiysvapaaseen sekä ansiosidonnaiseen äitiysrahaan vuonna 1964.
Sitä ennen synnytysvapaista oli säädetty työehtosopimuksissa usein palkattomina
ja pakollisina poissaoloina. Kolme viikkoa äitiysvapaasta oli pidettävä ennen lapsen
syntymää. Äitiysvapaa oli tarkoitettu äidin toipumiseen synnytyksestä sekä totut-
tautumiseen vastasyntyneen hoitamiseen. (STM 2011.)

Äitiysvapaakautta pidennettiin 1970-luvun kuluessa, ja vuonna 1981 se oli noin
10 kuukautta, joista neljä viikkoa tuli pitää ennen lapsen syntymää. Vuoden 1982
alusta päivärahan suuruus ja määräytymisperusteet muuttuivat: aiemmasta katosta
luovuttiin ja äitiysraha yli kaksinkertaistui noin 80 prosenttiin aiemmista tuloista
sekä muuttui veronalaiseksi tuloksi. Vasta vuonna 1991 säädettiin erityisäitiys-
rahasta niille raskaana oleville, joilla työtehtävät tai työolot voivat vaarantaa äidin
tai sikiön terveyden. (STM 2011.)

Isyysvapaata edelsi noin vuosikymmenen kestänyt yhteiskunnallinen keskustelu
sukupuolten tasa-arvosta ja isien osallistumisesta lasten hoitoon (Jallinoja 1983).
Isien käytettävissä olevista isyys- ja vanhempainvapaasta säädettiin 1970-luvun
alkupuolella ensimmäisenä Ruotsissa ja Norjassa. Suomessa kahden viikon pitui-
nen, äidin päivärahakautta vastaavasti lyhentävä isyysvapaa tuli voimaan 1978.
(Duvander & Lammi-Taskula 2010.) Isyysvapaata perusteltiin paitsi lapsen syntymän
aiheuttamilla ylimääräisillä järjestelyillä perheen tavanomaiseen elämään, myös isän
ja lapsen välisen suhteen myönteisen kehityksen tukemisella sekä isän merkityksen
korostamisella lasten hoidossa ja kasvatuksessa (STM 2011).

Vuonna 1980 isä saattoi äidin luvalla pitää neljä viikkoa äitiysrahakaudesta, ja
kaksi vuotta myöhemmin jaettavissa oleva jakso piteni noin neljään kuukauteen.
Vanhempainvapaasta säätämisen myötä 1985 isän käytettävissä äidin luvalla oleva
vapaa piteni edelleen reiluun puoleen vuoteen, mutta vasta 1990-luvun alussa isän
vapaa ei enää lyhentänyt äidin vapaata – aluksi yhden viikon osalta. (STM 2011.)

Ansiosidonnaisella vanhempainpäivärahalla tuetun vanhempainvapaan ohella
vuonna 1985 säädettiin myös molempien vanhempien käytettävissä olevasta hoito-
vapaasta ja kotihoidon tuesta, joka on tasasuuruinen etuus. Kotihoidon tuki on
pohjoismaisessa vertailussa suomalainen erikoisuus, jonka tavoitteena on tarjota

pienien lasten vanhemmille mahdollisuus valita vanhempainvapaan jälkeenkin lapsen kotihoito kolmevuotiaaksi asti sen sijaan, että käytetään lapsen subjektiivista oikeutta varhaiskasvatukseen. Valinnanvapaus on pitkään ollut keskeinen arvo suomalaisessa perhepolitiikassa (Hiilamo & Kangas 2009). Kotihoidon tukeen ei siksi ole perhevapaauudistuksissa tehty muutoksia, vaikka se onkin saanut osakseen arvostelua sekä äitien työmarkkina-aseman heikentymisen että lasten vähäisemmän varhaiskasvatukseen osallistumisen takia (Kosonen 2014; Österbacka & Räsänen 2022).

Sairaalan lapsen hoitoa varten säädettiin vuonna 1988 alle kymmenvuotiaan lapsen vanhemmille oikeus pitää neljä päivää tilapäistä hoitovapaata. Tilapäisen hoitovapaan ajalta ei makseta sosiaaliturvaetuutta, ja vapaan mahdollinen palkallisuus riippuu työehtosopimuksen kirjauksesta.

Muiden Pohjoismaiden mallia seuraten – vuosikymmenen verran jälkijunassa (ks. Lammi-Taskula 2022) – Suomeen saatiin vuonna 2003 voimaan tulleen isäkuukauden myötä ensimmäinen versio isälle kiintiöidystä perhevapaasta, jota ei ollut mahdollista siirtää äidin pidettäväksi. Jos isä piti viimeiset kaksi viikkoa jaettavissa olevaa vanhempainvapaata, hän sai sen jatkoksi käyttöönsä kaksi bonusviikkoa. Vuonna 2007 tästä neljän viikon vapaasta alettiin käyttää nimitystä isäkuukausi ja sen käyttöä joustavoitettiin. Isäkuukausi piteni kuuteen viikkoon vuonna 2010. Vuonna 2013 edellytys käyttää jaettavan vanhempainvapaan kaksi viimeistä viikkoa poistui, ja isille korvamerkityt vapaat (kolmen viikon isyysvapaa ja kuuden viikon isäkuukausi) yhdistettiin yhteensä yhdeksän viikon mittaiseksi vapaaksi, jota kutsuttiin siitä eteenpäin isyysvapaaksi. Uuden isyysvapaan käyttö oli entistä joustavampaa: sitä oli mahdollista pitää lapsen 2-vuotispäivään saakka. Isät saattoivat edelleen käyttää kolme viikkoa tästä vapaasta yhtä aikaa äidin vapaan kanssa. Vuonna 2018 lapsen ainoa vanhempi sai oikeuden käyttää myös toisen vanhemman vapaakiintiön.

Isän pidemmällä ja joustavammilla vapaakiintiöillä on tavoiteltu perhevapaiden tasaisempaa jakamista vanhempien kesken ja perusteltu tätä tavoitetta erityisesti sukupuolten tasa-arvon edistämisellä (Haataja 2016; Duvander ym. 2019). Isien lastenhoitovastuuta lisäämällä on haluttu vahvistaa pienten lasten äitien asemaa työmarkkinoilla: nostaa äitien työllisyysastetta, pienentää synnytysikäisiin naisiin rekrytoinnissa, palkkauksessa ja uralla etenemisessä kohdistuvaa syrjintäriskiä sekä kaventaa sukupuolten palkkaeroa. Viime vuosikymmenen aikana työllisyys-tavoitteet ovat olleet entistä keskeisempiä perhevapaiden uudistamista koskevassa keskustelussa (Elomäki ym. 2020).

Työajan lyhentäminen pienen lapsen hoidon takia on ollut Suomessa mahdollista 1980-luvun lopulta lähtien. Osa-aikaisten perhevapaiden avulla on tavoiteltu nopeampaa paluuta perhevapaalta työelämään tarjoamalla tukea työajan lyhentämiseen sekä työn ja perheen sujuvampaan yhteensovittamiseen sen sijaan, että vanhempi jäisi pitkäksi aikaa kokoaikaisesti kotiin (Salmi ym. 2017; Pekkarinen & Tuomala 2019).

Alle nelivuotiaiden sekä peruskoulun aloittavien lasten vanhemmat saivat oikeuden osittaiseen hoitovapaaseen vuonna 1988. Osittaisesta hoitovapaasta saattoi työnantajan kanssa sopia yksi vanhempi kerrallaan pääasiassa siten, että työaika oli enintään kuusi tuntia vuorokaudessa ja 30 tuntia viikossa. Menetettyä ansiota korvaamaan säädettiin osittaisesta hoitorahasta alun perin alle kolmevuotiaiden lasten vanhemmille. Nykyään osittaista hoitorahaa maksetaan pienten koululaisten vanhemmille ja alle kolmevuotiaiden lasten vanhemmat voivat saada vuonna 2014 käyttöön tullutta joustavaa hoitorahaa, jos keskimääräinen viikoittainen työaika on enintään 30 tuntia tai enintään 80 prosenttia kokopäivätyön työajasta. Osittaisen hoitorahan saamisen ehtona on, että työaika on lapsen hoidon vuoksi sovittu työnantajan kanssa lyhyemmäksi, enintään 30 tunniksi viikossa. Joustavaa hoitorahaa voi sen sijaan saada myös sellainen osa-aikatyötä tekevä vanhempi, jonka osa-aikatyö ei johdu lapsen hoidon järjestämisestä.

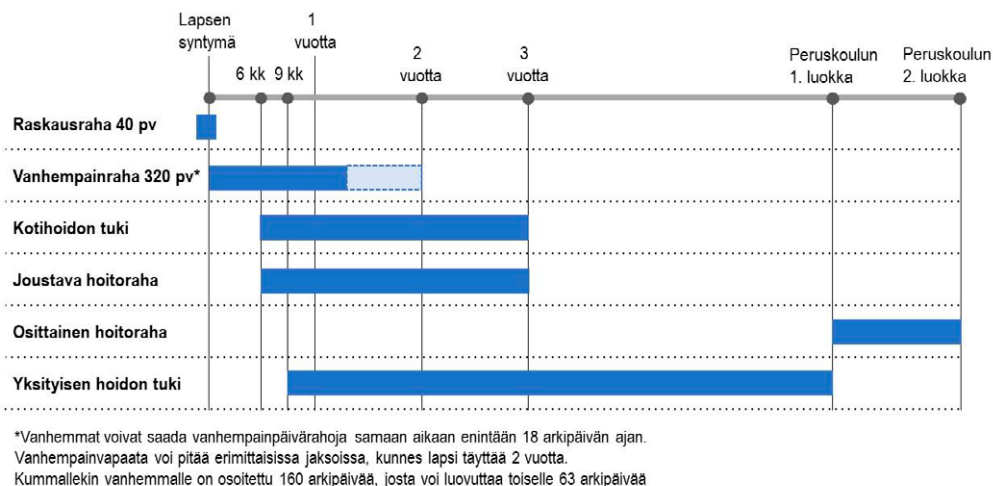
Vuosina 2003–2022 vanhemmat pystyivät pitämään vanhempainvapaata osa-aikaisena sillä ehdolla, että kumpikin oli samanaikaisesti sopinut työnantajansa kanssa osa-aikatyöstä. Osittainen vanhempainraha oli puolet kokopäiväisen vanhempainrahan määrästä.

Oikeus ansiosidonnaiseen vanhempainvapaaseen on laajentunut vähitellen kattamaan monimuotoisempia perhetilanteita. Adoptioäidit saivat oikeuden vanhempainvapaaseen 1977, tämän jälkeen adoptiovanhempien oikeuksia on laajennettu niin, että ne nykyään vastaavat pääpiirteissään biologisten vanhempien vapaa-oikeuksia. Yhden vanhemman talouksissa asuvat äidit saivat oikeuden käyttää isille osoitetut vapaakiintiöt vuonna 2018. Samaa sukupuolta olevat parit saivat oikeuden jakaa (jaettavissa olevaa) vanhempainvapaata vuonna 2007, mutta vasta vuodesta 2018 alkaen samaa sukupuolta olevien parien vanhempainvapaa-oikeudet ovat täysin yhdenvertaiset eri sukupuolta olevien parien oikeuksien kanssa. Lapsen äidistä eronneet tai erillään asuvat isät saivat oikeuden isyysvapaisiin vuonna 2017. (Moring & Lammi-Taskula 2021.)

3.3 Nykytila

Vuoden 2022 perhevapaauudistuksessa vanhempainpäivärahakautta pidennettiin ja se jaettiin lähtökohtaisesti puoliksi vanhempien kesken. Sukupuolitettut käsitteet ”äitiysvapaa” ja ”isyysvapaa” poistuivat käytöstä. Vaikka kumpikin vanhempi voi luovuttaa 6,4 kuukauden mittaisesta kiintiöstään osan (2,5 kk) toiselle vanhemmalle (tai tämän puolisolle), pitenei ei-synnyttävän vanhemman (yleensä isän) käytössä oleva kiintiö aiemmasta yhdeksästä viikosta noin neljään kuukauteen. Lasta odottavalla on puolestaan oikeus raskausrahaan vajaan seitsemän viikon ajalta ja raskausvapaaseen tältä ajalta. Kun aiemmin vain isyysvapaata pystyi käyttämään lapsen kaksivuotispäivään saakka, tämä jousto koskee uudistuksen myötä nyt kumpaakin vanhempaa. Ennen uudistusta osittainen vanhempainvapaa oli mahdollinen vain, jos vanhemmat pitivät sitä yhtä aikaa. Nyt kumpikin vanhempi voi erikseen olla osittaisesti vanhempainvapaalla ja saada osittaista vanhempainrahaa lapsen kaksivuotispäivään saakka käyttämällä puolikkaita vapaapäiviä. Jos lapsella on vain yksi vanhempainpäivärahaan oikeutettu vanhempi, hän voi käyttää molemmat vapaa-kiintiöt. (Närvi ym. 2022.)

Kuvio 1. Vanhempainpäivärahat ja lastenhoidon tuet elokuussa 2022 voimaan tulleen lainsäädännön jälkeen.

Lähde: Kela.

Vanhempainrahakauden jälkeen vanhemmat voivat Suomessa valita lastenhoidon ratkaisun useiden vaihtoehtojen välillä, joita tuetaan sekä kansallisilla että paikallisilla politiikkatoimilla. Kaikilla lapsilla on oikeus varhaiskasvatuspaikkaan sen kuukauden alusta, jolloin lapsi täyttää 9 kuukautta. Jos lapsi ei ole kunnan tarjoamassa varhaiskasvatuksessa, perhe voi saada tasasuuruista, tulotasosta riippumatonta kotihoidon tukea siihen saakka, kunnes lapsi täyttää kolme vuotta. Jos lapsi on yksityisessä varhaiskasvatuksessa, perhe voi saada yksityisen hoidon tukea, joka maksetaan hoidon tuottajalle. Jos alle kolmevuotiaan vanhempi lyhentää työaikaansa lapsen hoidon vuoksi, hän voi saada joustavaa hoitorahaa. Lyhennettyä työaika tuetaan myös osittaisella hoitorahalla lapsen ensimmäisen ja toisen luokan ajan.

Kansallisesti määriteltujen lastenhoidon tukien ohella monet kunnat tarjoavat myös paikallisia lisiä sekä kotihoidon tukeen että yksityisen hoidon tukeen. Vuonna 2024 joka neljäs kunta maksoi kotihoidon tuen kuntalisää, suuret kaupungit muita yleisemmin (Lahtinen & Svartsjö 2024). Kuntalisän määrä vaihtelee suuresti ja eri kunnat asettavat erilaisia ehtoja sen saamiselle tai tasolle. Usein nuoremmista lapsista maksetaan korkeampaa kuntalisää, ja monet kunnat ovat asettaneet kuntalisän maksamisen ehdoksi sen, että myöskään kohdelapsen alle kouluikäiset sisarukset eivät osallistu varhaiskasvatukseen.

Yksityisen hoidon tuen kuntalisää maksoi vuonna 2024 joka kolmas kunta, suuret ja keskisuuret yleisemmin kuin pienet kunnat. Yksityiseen varhaiskasvatukseen voi saada kunnalta myös varhaiskasvatuksen palvelusetelin, niitä myönsi noin 40 % kunnista. (Lahtinen & Svartsjö 2024.)

Vanhempainvapaan ajalta kertyy eläkettä ansioiden mukaan (vuositulo korotettuna 21 prosentilla). Mikäli työansioita ei ole, eläkekarttuman perusteena olevana tulona käytetään kiinteää euromäärää 896,42 e/kk (vuonna 2026). Myös hoitovapaan (kotihoidon tuki) ajalta kertyy eläkettä kiinteän euromäärän (896,42 e/kk) mukaan.

Ansiosidonnaiset vanhempainpäivärahat rahoitetaan työtulovakuutuksesta, jonka rahoitukseen osallistuvat työnantajat ja työntekijät sekä pieneltä osin valtio. Myös työnantajille maksettava perhevapaakorvaus rahoitetaan työtulovakuutuksesta. Kunnat rahoittavat pääosin lastenhoidon tuet (kotihoidon tuki, joustava hoitoraha, osittainen hoitoraha ja yksityisen hoidon tuki) sekä kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen lisäksi maksettavat kuntalisät.

Taulukossa 1 on kuvattu vanhempainpäivärahojen ja lastenhoidon tukien määrät huhtikuussa 2026.

Taulukko 1. Vanhempainpäivärahan ja lastenhoidon tukien euromäärät (2026).

Etuus	Etuuden määrä
Vanhempainpäiväraha	
vähimmäismääräinen (vuositulo enintään 13 712 €/v)	31,99 €/arkipv (n. 800 €/kk)
vuositulo 13 713–45 744 €/v	70 % vuositulosta
vuositulo 45 745–70 379 €/v	40 % siitä vuositulon osasta joka ylittää 45 744 €
vuositulo yli 70 379 €/v	25 % siitä vuositulon osasta, joka ylittää 70 379 €
Kotihoidon tuki	
hoitoraha	377,68 €/kk
hoitolisä	max 202,12 €/kk
sisaruskorotus	113,07 €/kk (alle 3-vuotias sisarus) 72,66 €/kk (3–6-vuotias sisarus)
Joustava hoitoraha (alle 3-vuotiaan lapsen vanhemmille)	269,24 €/kk (työaika 1–22,5h/vko) 179,49 €/kk (työaika yli 22,5h/vko–30h/vko)
Osittainen hoitoraha (1.–2.-luokkalaisten vanhemmille)	108,15 €/kk
Yksityisen hoidon tuki	
hoitoraha	192,28 €/kk
hoitolisä	192,28 €/kk/lapsi
	enintään 265,85 €/kk/lapsi

3.4 Työehtosopimusten rooli

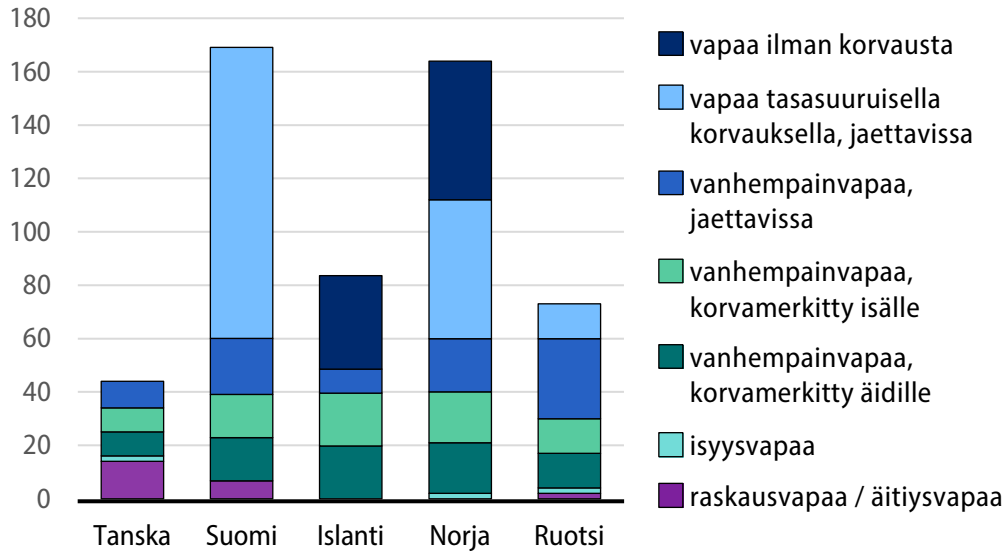
Monimuotoiset perheet -verkoston selvityksen mukaan (Kaunisto 2024) katavuodeltaan suurimpiin työehtosopimuksiin (TES) sisältyy perhevapaiden palkallisuuteen samoin kuin sairaan lapsen hoitovapaaseen liittyviä kirjauksia. Työehtosopimusten kirjauksia olisi kuitenkin tarvetta selkiyttää eri perhetilanteiden kuten esimerkiksi adoptiovanhempien, uusperheiden tai yksin lasta odottavien näkökulmasta.

Työehtosopimukset tarjoavat monilla aloilla palkallista raskaus- ja vanhempainvapaata, vaikka laki ei sitä vaadi. Työnantaja maksaa palkan ja saa vastineeksi Kelan maksaman vanhempainpäivärahan. Yleisin käytäntö on, että synnyttävälle vanhemmalle maksetaan täysi palkka esimerkiksi 30–40 ensimmäisen arkipäivän ajalta. Myös toinen vanhempi voi olla oikeutettu palkalliseen vapaaseen. Palkallisen vapaan pituus ja ehdot vaihtelevat alakohtaisesti.

Imetystauko ei sisälly lakisääteisiin perhevapaisiin, mutta siitä voidaan sopia työehtosopimuksessa. Vuonna 2025 sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön sekä hyvinvointi- ja kunta-alan yleisiin virka- ja työehtosopimuksiin kirjattiin synnyttäneen henkilön oikeus imettää lastaan työajalla. Näissä sopimuksissa alle 1-vuotiaasta lastaan imettävällä työntekijällä tai viranhaltijalla on oikeus palkalliseen enintään 15 minuutin mittaiseen imetystaukoon työpäivän aikana, jos työvuoro kestää vähintään kuusi tuntia. Imetystauko luetaan työaikaan, eikä sen aikana saa poistua työpaikalta. Imetystaukoa voi käyttää joko lapsen imettämiseen tai maidon pumpaamiseen. (Tehy-lehti 2025.)

3.5 Perhevapaat muissa Pohjoismaissa

Verrattuna muihin pohjoismaihin (Kuvio 2, Taulukko 2) Suomessa on pisin perhevapaa, jonka ajalta maksetaan korvausta. Ansiosidonnaisella vanhempainpäivärahalla korvattava kausi on Suomessa jonkin verran pidempi kuin muissa Pohjoismaissa, mutta sen jälkeen Suomessa on pitkä, tasasuuruksella korvauksella tuettu, noin kahden vuoden mittainen kausi (kotihoitoon tuki). Myös Norjassa on verraten pitkä perhevapaa, mutta ansiosidonnaisen vanhempainvapaan jälkeen tasasuuruista korvausta maksetaan siihen saakka kunnes lapsi on 19 kuukauden ikäinen. Ruotsissa on lyhyt, noin kolmen kuukauden mittainen tasasuuruksella korvauksella tuettu vapaajakso ansiosidonnaisen vanhempainvapaan jälkeen. Äidille kiintiöity vapaa (raskaus-, äitiys- tai vanhempainvapaa) on pisin Tanskassa ja Suomessa, lyhyin puolestaan Ruotsissa. Isälle kiintiöity vapaa (isyys- tai vanhempainvapaa) on pisin Islannissa ja lyhyin Tanskassa, Suomi on sen osalta pohjoismaista keskitasoa.

Kuvio 2. Perhevapaat Pohjoismaissa 2025 (viikkoa)

Lähde: Dobrotic ym. 2025. (Huom. kuvion tiedot koskevat vuotta 2024.)

Taulukko 2. Keskeisiä piirteitä Suomen ja muiden Pohjoismaiden perhevapaista (vuonna 2026).

Vapaan laji	Ruotsi	Tanska	Norja	Islanti	Suomi
Raskausvapaa / Äitiysvapaa Milloin aloitettava viimeistään	2 viikkoa [2 vk - ei edellytetä]	4 viikkoa	3 viikkoa 2 vkoa ennen lapsen syntymää	ei erillistä ei säädetty	6,7 viikkoa 2 vkoa ennen lapsen syntymää
Isyysvapaa (lapsen syntymän yhteydessä)	1,5 viikkoa, korvaus kuten ansio- sidonnaisessa vapaassa	-	2 viikkoa, korvaus TES- perusteella	-	-
Vanhemmalle kiintiöity ansio- sidonnainen vapaa	12,9 viikkoa	11 viikkoa	15 viikkoa	20 viikkoa	16,2 viikkoa
Jaettavissa oleva ansio- sidonnainen vapaa (yhteensä)	30 viikkoa	26 viikkoa	16 viikkoa	12 viikkoa	21 viikkoa
Vapaasta voi pitää yhtä aikaa	4,3 viikkoa	14 viikkoa	6 viikkoa	ei rajoitettu [26 viikkoa]	3 viikkoa
Ansiosidonnaisen vapaan yhteen- laskettu pituus	55,7 viikkoa	52 viikkoa	49 viikkoa	52 viikkoa	60 viikkoa
Syntymän jälkeen tarjolla oleva ansiosidonnainen vapaa, yhteensä	55,7 viikkoa	48 viikkoa (62 vk jos käyttää matalammalla korvaustasolla)	46 viikkoa (61 vk, jos 80 % korvaustasolla)	52 viikkoa	56 viikkoa
Vapaan (tai osan siitä) voi käyttää					
-osa-aikaisena	x	x	x	x	x
-useammassa jaksossa	x	x	x	x	x
-kunnes lapsi on	12-v.	9-v.	3-v.	2-v.	2-v.

Vapaan laji	Ruotsi	Tanska	Norja	Islanti	Suomi
Ansiosidonnaisen vapaan ajalta maksettava korvaus ja tieto tulorajoista	77,6 %, tulokatto 37 770 SEK/kk (= n. 3 500 €/kk) (monilla aloilla työnantajat maksavat palkkaa niin että korvaustaso n. 90 %)	100 %, tulokatto 22 041 DKK/kk (= n. 2 950 €/kk) (monilla aloilla sovittu palkanmaksusta koko vapaan ajalta)	100 % (tai 80 %), tulokatto 65 080 NOK/kk (= n. 5 910 €/kk)	80 %, tulokatto 800 000 ISK/kk (= n. 5 556 €/kk)	70 % / 40 % / 25 %, ei tulokattoa, mutta korvaustaso laskee tuloajan ylittäviltä tuloilta
Muu lastenhoitovapaa	6,4 viikkoa kummallekin vanhemmalle, korvaus minimipäivärahan tasolla	ei ole	1 vuosi palkaton vapaa/ vanhempi, kotihoidon tuki, kun lapsi 13–19 kk, 628 €/kk, voi yhdistää osa-aik. varhaiskasvatukseen	4 kk:n palkaton vapaa/ vanhempi, ei korvausta	kotihoidon tuki, kunnes lapsi 3-v., 378 €/kk; joustava hoitoraha kunnes lapsi 3-v., 179–269 €/kk

Suomi: 6 päivärahopäivää = 1 viikko.

Ruotsi 7 päivärahopäivää = 1 viikko.

isyysvapaa = viittaa tässä lapsen syntymän yhteydessä ja yhtä aikaa äidin vapaan kanssa pidettäväksi tarkoitettuun vapaaseen.

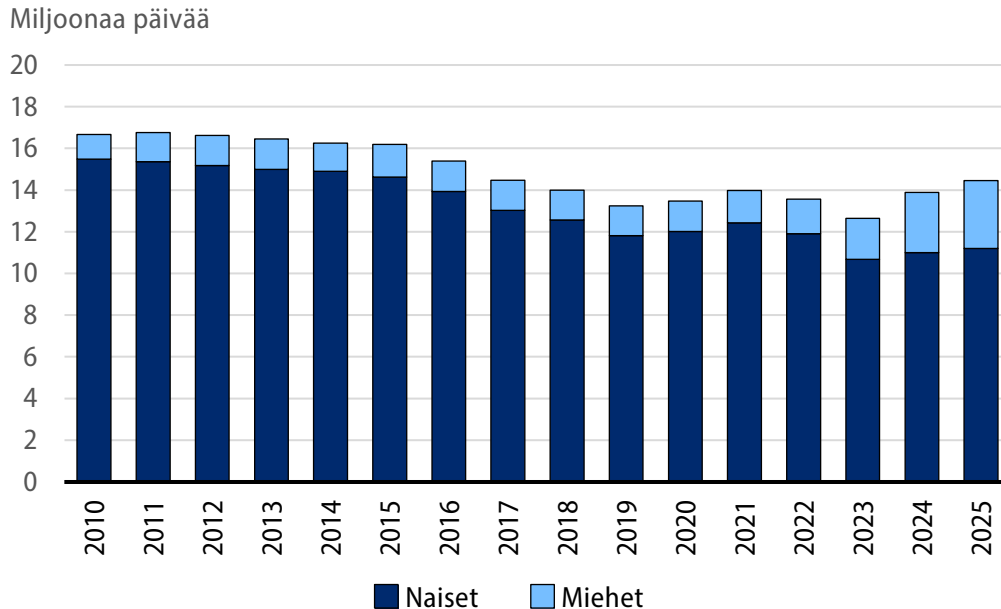
Lähde: Leave Policies and Research Network -maaraudit (<https://www.leavenetwork.org/annual-review-reports/>), Islanti island.is, Norja nav.no, Ruotsi forsakringskassan.se, Tanska borger.dk.

4 Perhevapaiden käyttö

4.1 Vanhempainvapaat

2000-luvulla perhevapaisiin tehtyjen uudistusten yksi keskeisimpiä tavoitteita on ollut edistää vanhempainvapaiden tasaisempaa jakamista äitien ja isien välillä.¹ Uudistuksista huolimatta miesten osuus käytetyistä vanhempainrahapäivistä kasvoi hitaasti elokuussa 2022 voimaan tulleeseen perhevapaauudistukseen asti. Ennen tuoreinta uudistusta miehille korvattujen vanhempainpäivärahopäivien osuus pysytteli noin 10 prosentissa – selvästi matalammalla tasolla kuin muissa Pohjoismaissa (Miettinen 2017; Kela 2024). Vuonna 2022 miehille korvattujen päivien osuus oli 12 prosenttia, vuonna 2025 osuus oli kasvanut 22,5 prosenttiin (Kuvio 3) (Kelasto Vanhempainpäivärahojen saajat).

Kuvio 3. Korvatut vanhempainpäivärahopäivät sukupuolen mukaan 2010–2025.

Lähde: Kela (Kelasto, Vanhempainpäivärahojen saajat).

1 Käytämme seuraavissa, perhevapaiden käyttöä koskevissa luvuissa synnyttävän vanhemman ja ei-synnyttävän vanhemman sijasta termejä 'äiti' ja 'isä' yksinkertaisuuden vuoksi. On kuitenkin hyvä huomata, että ei-synnyttävän vanhemman ('isän') sukupuoli voi olla mies tai nainen. Kelan tilastotiedoissa päivärahojen ja lastenhoidon tukien saajan sukupuolitieto on peräisin väestötietojärjestelmästä, ja etuutta saanut henkilö ei välttämättä ole lapsen biologinen tai adoptiovanhempi.

Kelan etuusrekisteritietoihin perustuvan tutkimuksen mukaan vanhempainvapaata yhtä aikaa äidin vapaan kanssa (max 18 arkipäivää, usein pidetty lapsen syntymän yhteydessä) käyttävien isien osuus on pysynyt verraten tasaisena, hieman yli 70 prosentissa. Sen sijaan entistä suurempi osuus isistä käyttää vanhempainvapaata eri aikaan kuin äiti. Vuonna 2021 syntyneiden lasten isistä 57 prosenttia käytti vanhempainvapaata eri aikaan kuin äiti, ensimmäisistä uudistuksen piiriin kuuluneista, loppuvuodesta 2022 syntyneiden lasten isistä tämä osuus oli 73 prosenttia. Perhevapaaudistuksessa isille osoitettu ei-luovutettavissa oleva kiintiö piteni lähes kaksinkertaiseksi. Isät myös käyttivät tätä isän itsenäiseen hoivavastuuseen kannustavaa vanhempainvapaata aiempaa pidempään; vuonna 2021 syntyneiden lasten isät käyttivät korvamerkittyä vapaata keskimäärin noin 1,3 kuukautta, loppuvuodesta 2022 syntyneiden lasten isät noin 2,7 kuukautta. (Miettinen & Saarikallio-Torp 2025.)

Kokonaan vapaat käyttämättä jättäneiden isien osuus on perhevapaaudistuksen myötä laskenut; vuonna 2021 syntyneiden lasten isistä noin viidesosa (19 %) ei käyttänyt mitään vanhempainvapaata, loppuvuodesta 2022 syntyneiden lasten isistä 15 prosenttia jätti vapaat kokonaan käyttämättä, ja 13 prosenttia oli käyttänyt vain yhtä aikaa äidin kanssa pidettävää vapaata (Miettinen & Saarikallio-Torp 2025).

Vaikka vuoden 2022 perhevapaaudistuksen myötä vanhempainvapaat (vanhempainpäivärahapäivät) jaetaan lähtökohtaisesti puoliksi vanhempien kesken, voi kumpikin vanhempi luovuttaa toiselle vanhemmalle (tai puolisolleen tai toisen vanhemman puolisolle) omasta vapaastaan enimmillään 63 arkipäivää (n. 2,5 kk). Loppuvuodesta 2022 syntyneiden lasten isistä lähes 84 prosenttia oli luovuttanut vapaita lapsen äidille, enemmistö heistä oli luovuttanut kaikki luovutettavissa olevat päivät. Äideistä vain 2 prosenttia oli luovuttanut vapaita isälle. Vapaitaan luovuttaneista isistä 14 prosenttia ei ollut itse käyttänyt vanhempainvapaita lainkaan, mutta ne isät, jotka olivat myös itse käyttäneet vanhempainvapaita, olivat olleet vapaalla keskimäärin 2,7 kuukautta. (Miettinen & Saarikallio-Torp 2025.)

Enemmistö perheistä jakaa siis vanhempainvapaat edelleen varsin perinteiseen tapaan niin, että äiti käyttää vapaista valtaosan. Isien pitämät vapaat ovat kuitenkin perhevapaaudistuksen myötä pidentyneet näissäkin perheissä. (Miettinen & Saarikallio-Torp 2025.)

Mikäli lapsella on vain yksi vanhempainrahaan oikeutettu vanhempi (esimerkiksi lapsen toista vanhempaa ei ole vahvistettu, tai toinen vanhempi ei ole Suomessa sairausvakuutettu), tämä voi käyttää kaikki 320 vanhempainrahopäivää ja halutessaan luovuttaa näistä 126 päivää jollekin toiselle henkilölle. Mikäli vanhemmat ovat eronneet tai eivät asu yhdessä, erillään asuva vanhempi on kuitenkin

tavallisesti oikeutettu vanhempainrahaan, jolloin hän voi siirtää lapsen kanssa asuvalle vanhemmalle enintään luovutettavissa olevan määrän päiviä (63 päivää). Kelan tutkimusaineiston perusteella lapsia, joilla on vain yksi vanhempainrahaan oikeutettu vanhempi, on ollut vuosittain noin 4–5 prosenttia kaikista syntyneistä lapsista.

Perhevapaauudistuksessa mahdollisuudet käyttää vapaita joustavammin lisääntyivät merkittävästi. Vanhempainvapaan pitäminen osa-aikaisena ei enää edellytä sitä, että kummankin vanhemman on pidettävä vapaata osa-aikaisena, eikä vanhempien tarvitse myöskään olla osa-aikaisella vapaalla samanaikaisesti. Vapaan (päivärahapäivät) voi käyttää useammassa eri jaksossa, joskin työlainsäädännössä jaksojen lukumäärä on rajattu neljään. Vanhemmat voivat kuitenkin sopia työnantajansa kanssa useammista jaksoista. Joustomahdollisuuksia on toistaiseksi käytetty varsin vähän. Loppuvuodesta 2022 syntyneiden lasten äideistä 2 prosenttia ja isistä 3 prosenttia oli pitänyt vapaata (tai osaa siitä) osa-aikaisena. Äideistä 4 prosenttia ja isistä 13 prosenttia oli pitänyt vapaansa useammassa kuin neljässä jaksossa. Vapaan joustomahdollisuuksien hyödyntäminen oli hieman muita yleisempää yrittäjinä toimivien vanhempien keskuudessa (yrittäjiä ei koske työsopimuslaissa oleva vaade maksimissaan neljästä erillisestä jaksosta). (Miettinen & Saarikallio-Torp 2025.)

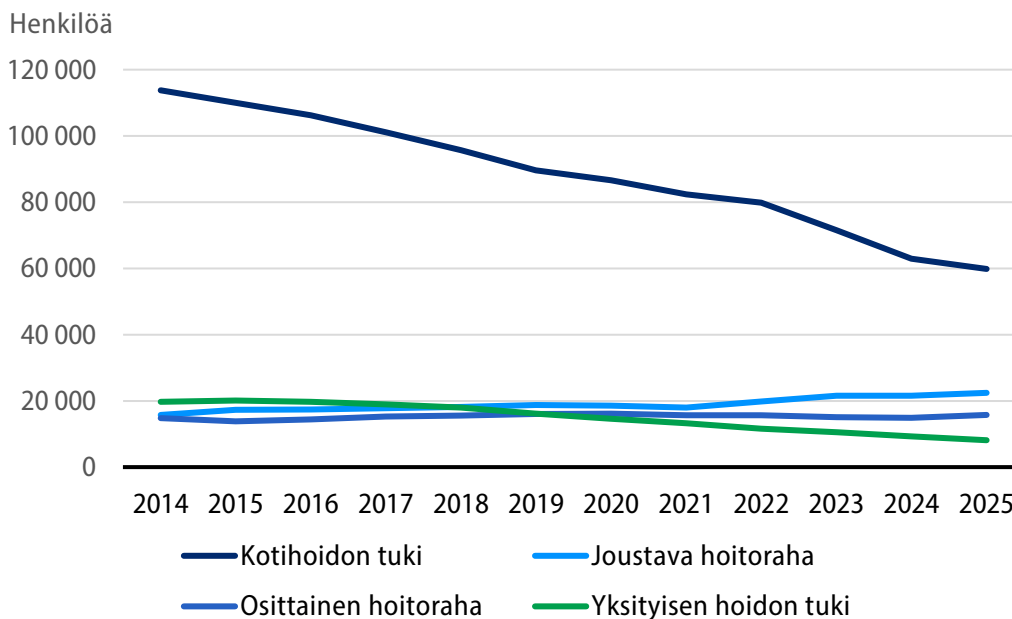
Keskimääräinen maksettu päiväkorvaus vuonna 2025 oli naisilla 81 e/pv ja miehillä 102 e/pv (Kelasto Vanhempainpäivärahojen saajat ja maksetut päivärahat). Vähimmäismääräistä päivärahaa sai 13 prosenttia naisista ja 5 prosenttia miehistä. Päivärahan jääminen vähimmäismääräisen päivärahan tasolle on yleisempää nuorilla vanhemmilla: alle 25-vuotiaista päivärahan saajista lähes puolet naisista ja joka viides miehistä sai vähimmäismääräistä päivärahaa (Kela 2025). LAPSOSET-hankkeessa tehdyn selvityksen perusteella vähimmäispäivärahaa vuoden 2022 lopussa saaneista vanhemmista joka viides (20 %) sai samaan aikaan myös toimeentulotukea – osuus oli hieman laskenut vuodesta 2020 (Miettinen 2024).

4.2 Kotihoidon tuki, joustava hoitoraha ja osittainen hoitoraha

Kotihoidon tukea saaneiden määrä on vähentynyt voimakkaasti viimeksi kuluneen kymmenen vuoden aikana. Kun vuonna 2014 tukea sai lähes 114 000 henkilöä, on määrä pudonnut alle 60 000 henkilöön vuonna 2025 (Kuvio 4). Alle kolmevuotiaan lapsen vanhemmille tarjolla olevan joustavan hoitorahan saajien määrä on hieman kasvanut viime vuosina. Vuonna 2025 joustavaa hoitorahaa sai lähes 22 500 henkilöä. 1.–2.-luokkaa käyvän lapsen vanhemmille tarjolla olevaa osittaista hoitorahaa maksettiin lähes 15 800 henkilölle. (Kelasto Lastenhoidon tukien saajat.)

Kotihoidon tuen saajista noin yhdeksän prosenttia on miehiä. Joustavan hoitorahan ja osittaisen hoitorahan saajissa miesten osuus on hieman tätä suurempi, noin 11 prosenttia. (Kelasto Lastenhoidon tukien saajat.)

Kuvio 4. Lastenhoidon tukien saajien määrä 2014–2025. (Ks. kuvio 6, jossa tuen saajat on suhteutettu lasten määrään)

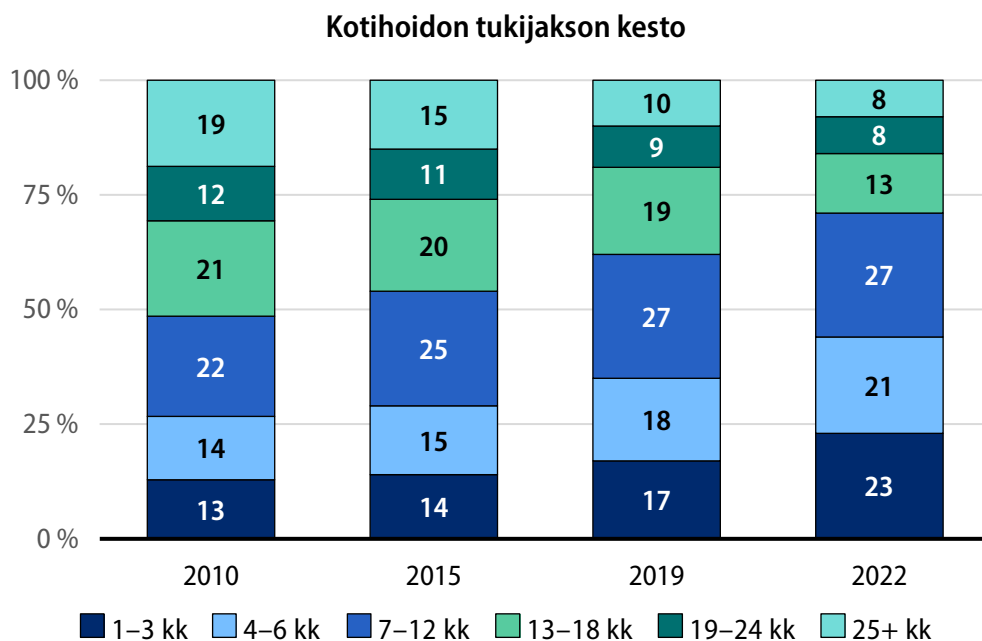

Lähde: Kela (Kelasto, Lastenhoidon tukien saajat).

Kotihoidon tuen saajien määrän lasku johtuu pääasiassa syntyvyyden laskusta ja pienten lasten määrän vähenemisestä, sillä kotihoidon tukea alle kolmevuotiaasta lapsestaan vähintään jonkin aikaa käyttäneiden perheiden osuus on pitkään pysynyt 85–90 prosentissa. Kalenterivuositista saajien määrän vähenemistä selittää myös se, että kotihoidon tuen jaksot ovat lyhentyneet. Kotihoidon tuen käytön vähenemistä voi osaltaan selittää myös se, että varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja on viime vuosina alennettu merkittävästi, viimeksi vuonna 2022 (HE 228/2022). Kotihoidon tuen käytön lasku heijastuu varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrään: varhaiskasvatukseen osallistuvien alle 3-vuotiaiden lasten osuus ikäluokastaan on viimeksi kuluneen runsaan kymmenen vuoden aikana kasvanut selvästi (Tilastokeskus 2026).

Vuonna 2010 syntyneiden lasten äidit olivat kotihoidon tuella keskimäärin noin 15 kuukauden ajan, vuonna 2015 syntyneiden lasten äidit noin 13 kuukautta ja vuonna 2022 syntyneiden lasten äidit enää keskimäärin noin 10 kuukautta (mediaanikesto noin 8 kuukautta, eli puolet tukea saaneista äideistä sai tukea enintään 8 kuukauden ajan, puolet tätä pidempään). Muutos on erityisen merkittävä pitkissä tukijaksoissa: vuonna 2015 syntyneiden lasten kohdalla kotihoidon tukea käyttäneistä äideistä 46 prosenttia käytti tukea yli vuoden (13+ kk) eli lähelle lapsen 2-vuotispäivää tai tätä pidempään. Vuonna 2022 syntyneiden lasten äideistä tämä osuus oli noin 30 prosenttia (Kuvio 5). Lapsen 3-vuotispäivään saakka (25+ kk) tukea käyttäneiden osuus kaikista kotihoidon tukea käyttäneistä äideistä oli vuonna 2022 syntyneiden lasten äideillä vain 8 prosenttia. (Miettinen, tulossa.)

Kuvio 5. Kotihoidon tukea käyttäneet äidit tukijakson keston mukaisissa luokissa (%) lapsen syntymävuoden mukaan.

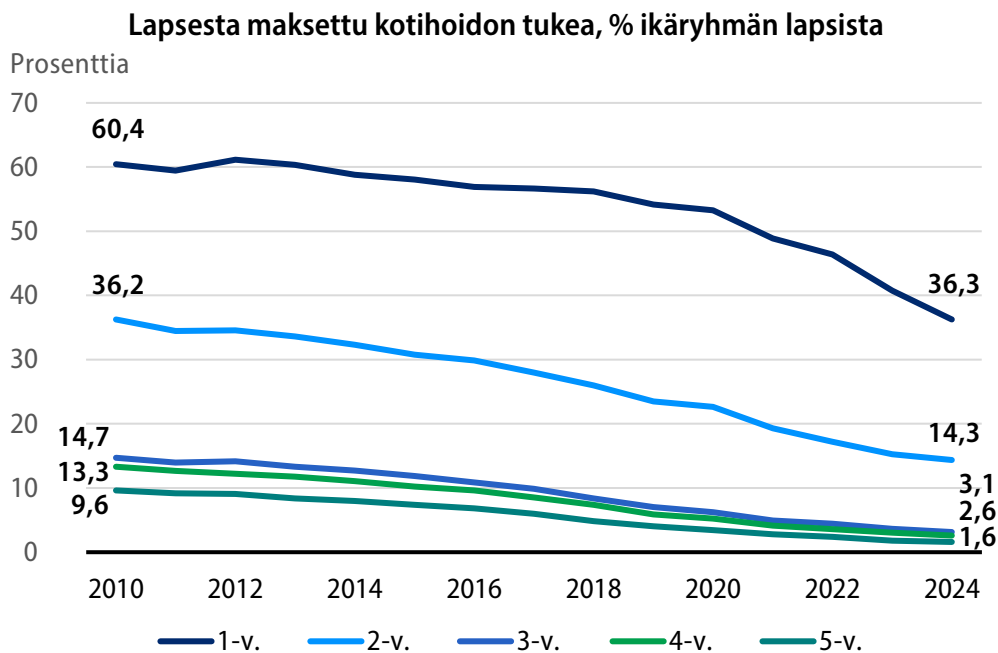

Lähde: Miettinen (tulossa).

Lastenhoidon tukien käytön kehityksestä saadaan parempi kuva, kun saajien määrää suhteutetaan tukeen oikeutettujen määrään. Kelan tilastotiedoista saadaan tietoja siitä, kuinka suuresta osuudesta eri ikäryhmän lapsista on maksettu kotihoidon tukea tai joustavaa tai osittaista hoitorahaa. Kuvioissa 6 ja 7 tuen kohteena kalenterivuoden lopussa olleiden lasten määrä on suhteutettu samaan ikäryhmään kuuluvien lasten kokonaismäärään. Kotihoidon tukea maksettiin lähes

60 prosentista 1-vuotiaista lapsista 2010-luvun puoliväliin saakka (Kuvio 6). Tämän jälkeen kotihoidon tuella hoidettavien osuus 1-vuotiaista lapsista on vähentynyt huomattavasti ja vuoden 2024 lopussa kotihoidon tukea maksettiin enää 36 prosentista tämän ikäryhmän lapsista. Samalla ajanjaksolla kotihoidon tuella hoidettavien osuus 2-vuotiaista lapsista on puolittunut; vuoden 2024 lopussa kotihoidon tukea maksettiin 14 prosentista 2-vuotiaista lapsista. Kotihoidon tukea voidaan maksaa kolme vuotta täyttäneistä lapsista (nk. sisaruskorotus), mikäli perheessä on alle 3-vuotias lapsi, josta maksetaan kotihoidon tukea. Kolme vuotta täyttäneistä (3–5-vuotiaat) lapsista kuitenkin enää vain 2–3 prosenttia oli vuoden 2024 lopussa kotona hoidossa sisaruskorotuksen turvin.

Kuvio 6. Kotihoidon tuella olevien lasten osuus kalenterivuoden lopussa, prosenttia ikäryhmän lapsista.

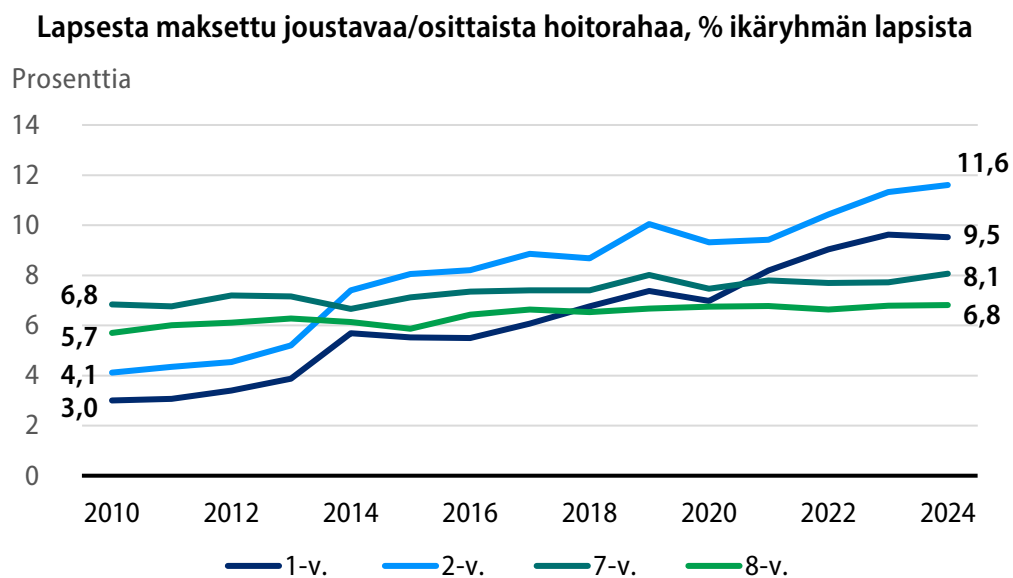

Lähde: Kela (Kelasto, Lastenhoidon tukien saajat/lapset) ja Tilastokeskus (Väestörakenne 1-vuotisryhmittäin).

Entistä suuremmasta osasta 1–2-vuotiaista lapsista maksetaan joustavaa hoitorahaa (Kuvio 7). Joustavan hoitorahan voimaantulon jälkeen (vuonna 2014) sitä maksettiin 6–8 prosentista 1–2-vuotiaista lapsista, vuoden 2024 lopussa osuus on kasvanut 10–12 prosenttiin (ennen vuotta 2014 1–2-vuotiaista lapsista oli mahdollista saada osittaista hoitorahaa). Osittaista hoitorahaa maksetaan 1.–2. luokkaa käyvän

lapsen vanhemmalle, mikäli tämä on lyhentänyt työaikaansa lapsen hoidon järjestämiseksi. Osittaista hoitorahaa maksettiin vuoden 2024 lopussa 7–8 prosentista 7–8-vuotiaista lapsista. Osuus on kasvanut vain vähän vuodesta 2010.

Kuvio 7. Lapsesta maksettu joustavaa tai osittaista hoitorahaa, prosenttia ikäryhmän lapsista. Huom. 1–2-vuotiaista lapsista maksettiin osittaista hoitorahaa vuoteen 2013 saakka, sen jälkeen joustavaa hoitorahaa.

Lähde: Kela (Kelasto, Lastenhoidon tukien saajat/lapset) ja Tilastokeskus (Väestörakenne 1-vuotisryhmittäin).

Joulukuussa 2025 lakisääteistä kotihoidon tukea maksettiin saajille keskimäärin 442 e/kk. Kotihoidon tuen hoitolisää maksettiin keskimäärin 150 e/kk. (Kelasto Lastenhoidon tukien saajat ja maksut). Kotihoidon tuen hoitolisää saaneiden perheiden osuus on laskenut tasaisesti. Vuonna 2015 hoitolisää maksettiin lähes 45 prosentille kotihoidon tuen saajista, vuonna 2024 enää 36 prosentille. (Kela 2025). LAPSASET-hankkeen mukaan kotihoidon tuen saajista (saajien talouksista) joka kymmenes sai samaan aikaan toimeentulotukea vuoden 2022 lopussa (Miettinen 2024).

4.3 Perhevapaiden käyttö eri väestöryhmissä

4.3.1 Vanhempainvapaat

Suomessa lähes kaikki äidit (99 %) käyttivät ennen vuoden 2022 perhevapaa-uudistusta äitiysvapaata ja sen jälkeen pidettävää vanhempainvapaata. Valtaosa äideistä (n. 95 %) myös käytti kaikki jaettavissa olevan vanhempainvapaan päivät, joskin vuosina 2020–2021 syntyneiden lasten äitien kohdalla osuus on hieman laskenut ja enää noin 93 prosenttia käytti kaikki jaettavissa olevan vapaan päivät. Perhevapaa-uudistuksen jälkeen lähes kaikki äidit (synnyttävät vanhemmat) ovat käyttäneet raskausvapaata. Järjestelmämuutoksen vuoksi aikaisempi, vapaasti jaettava vanhempainvapaajakso ja uuteen järjestelmään sisältyvät luovutettavissa olevat jaksot eivät ole täysin vertailukelpoisia. Näyttää kuitenkin siltä, että (isien) luovutettavissa olevat päivät eivät ainakaan täysimääräisesti siirry äideille: uuden järjestelmän piiriin kuuluneista, loppuvuodesta 2022 syntyneiden lasten äideistä viidesosalla yhteenlaskettujen vanhempainvapaapäivien määrä jäi alle 200 päivän (yhteenlaskettujen päivien määrä olisi 223, mikäli äiti olisi käyttänyt oman kiintiönsä lisäksi kaikki toisen vanhemman luovutettavissa olevat päivät).

Isät käyttävät tavallisimmin sitä vanhempainvapaan osaa, joka on nimenomaisesti osoitettu isälle ja jota ei voi luovuttaa äidille. Tulositonnaisen vanhempainvapaajakson kiintiöiminen isille onkin osoittautunut tehokkaaksi keinoksi tasata perhevapaiden käytön jakamista isien ja äitien välillä (Karu & Tremblay 2018; Moss & Deven 2019). Vaikka isät ovat Suomessa voineet käyttää vapaasti jaettavaa vanhempainvapaata, vain harva isä (4–5 %) on sitä käyttänyt – tosin vuosina 2020–2021 syntyneiden lasten isät hieman aiempaa yleisemmin (6 %). Havainnot muista maista ovat samansuuntaisia; isät eivät juuri ole käyttäneet vanhempainvapaata yli sen määrän, mikä on heille nimenomaisesti kiintiöity (Duvander & Johansson 2012; Bloksgaard & Rostgaard 2019; Eydal and Gíslason 2019; Patnaik 2019). Elokuussa 2022 voimaan tullessa perhevapaa-uudistuksessa vanhempainvapaat (vanhempainpäivärahopäivät) jaettiin lähtökohtaisesti puoliksi vanhempien kesken siten, että kumpikin vanhempi joutuu ilmoittamaan erikseen Kelalle, mikäli haluaa luovuttaa osan vapaastaan toiselle vanhemmalle tai puolisolleen. Tämä on voinut vaikuttaa siihen, että aiempaa useampi isä (loppuvuodesta 2022 syntyneiden lasten isistä 15 %) on nyt käyttänyt ainakin osan näistä vapaasti jaettavista (luovutettavista) päivistä. Täysin tasan vapaat (160 pv – 160 pv) oli kuitenkin jakanut vain neljä prosenttia perheistä. (Miettinen & Saarikallio-Torp 2025.)

Isyysvapaan vanhempainvapaan jälkeisellä kiintiövapaalla on tavoiteltu isien yhä itsenäisempää hoivavastuuta lapsesta samalla kun äiti palaa töihin tai opiskelemaan. Kelan ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen vuonna 2022 keräämän Perhevapaakyselyn perusteella näin näyttää myös tapahtuvan: äideistä enää runsas

viidesosa oli kotona joko vuosilomalla tai muusta syystä samaan aikaan kun isä oli vanhempainvapaalla, vuonna 2013 näin teki yli puolet äideistä (Saarikallio-Torp ym. 2024a).

Sekä suomalaisten että kansainvälisten tutkimusten mukaan vanhempainvapaita käyttävät muita yleisemmin ne isät, jotka itse ovat tai joiden puoliso on korkeasti koulutettu, jotka työskentelevät toimihenkilöammateissa tai jotka ovat keski- tai suurituloisia (Lammi-Taskula ym. 2017; Sigurdardóttir & Garðarsdóttir 2018; Miettinen & Saarikallio-Torp 2020; Saarikallio-Torp ym. 2024a; VTV 2026). Yrittäjinä toimivat isät käyttävät vanhempainvapaita hieman harvemmin kuin palkansaaja-ammateissa toimivat isät. Isät käyttävät vanhempainvapaita jonkin verran yleisemmin myös silloin, kun lapsi on isän esikoinen, sen sijaan lapsen sukupuolella ei näytä ainakaan suomalaistutkimusten perusteella olevan merkitystä. Nuoret isät käyttävät vapaita hieman muita isiä harvemmin ja keski-ikää lähestyvät isät puolestaan muita useammin. Maahanmuuttajataustaiset isät käyttävät vanhempainvapaita Suomessa syntyneisiin isiin verrattuna harvemmin. (Lammi-Taskula ym. 2017; Tervola ym. 2017; Miettinen & Saarikallio-Torp 2020; Saarikallio-Torp ym. 2024a; Kotimäki ym. 2025; VTV 2026.) Samaa sukupuolta olevat parit jakavat perhevapaat eri sukupuolta olevia pareja tasaisemmin (Evertsson ym. 2025; van der Vleuten & Moberg 2025).

Ennen perhevapaauudistusta kerätyn Perhevapaakysely 2022 perusteella isät itse perustelevat isyysvapaakiintiön käyttämättä jättämistä tavallisimmin sillä, että lapsen äiti on kotona hoitamassa lasta (51 %) sekä taloudellisilla syillä (43 %). Matalasti koulutetut ja keskituloiset isät perustelivat isyysvapaakiintiön käyttämättä jättämistä taloussyillä muita isiä yleisemmin. (Saarikallio-Torp ym. 2024a.) Taloudelliset syyt ja pelko toimeentulon merkittävästä pudotuksesta, mikäli isä käyttää kiintiönsä, voivat kuitenkin perustua vain mielikuviin, sillä vain noin 60 prosenttia perheistä oli Perhevapaakyselyn 2022 mukaan tehnyt laskelmia vapaiden jakamisen vaikutuksista perheen talouteen. Laskelmien tekeminen oli harvinaisempaa niissä perheissä, joissa isä ei ollut käyttänyt (pidempiä) vapaita. (Saarikallio-Torp ym. 2024b.) Isistä 15–18 prosenttia perusteli kiintiövapaan käyttämättä jättämistä työhön liittyvillä syillä (työkiireet tai työtilanne estivät). 16 prosenttia isistä perusteli kiintiön käyttämättä jättämistä sillä, ettei lapsen äidillä ollut työpaikkaa, johon palata perhevapaan jälkeen. (Saarikallio-Torp ym. 2024a.)

4.3.2 Kotihoidon tuki

Äitien kotihoidon tuen käytön väestöryhmittäiset erot ovat vähäisempiä silloin, kun tarkastellaan käyttöastetta eli sitä, käyttikö äiti tukea vai ei. Rekisteriaineistoihin perustuvan tutkimuksen mukaan matalasti koulutetut tai pienituloiset

äidit käyttävät tukea jonkin verran yleisemmin kuin korkeimmin koulutetut tai suurituloiset äidit, mutta korkeimmin koulutetuista tai suurituloisimpaan tuloviidennekseen kuuluvista äideistäkin 80 prosenttia oli käyttänyt tukea ainakin jonkin aikaa (vuonna 2022 syntyneiden lasten äidit). Erot olivat sen sijaan selvästi suurempia silloin, kun tarkastellaan sitä, kuinka pitkään äiti oli kotihoidon tuella. Muita pidempään kotihoidon tukea käyttivät matalasti koulutetut tai pienituloiset äidit. (Miettinen & Saarikallio 2026; Miettinen, tulossa.)

Koulutus- ja tuloryhmien välisten erojen ohella kotihoidon tuen käytössä esiintyy eroja myös muiden väestöryhmien välillä. Kotihoidon tuen käyttö on esimerkiksi yleisempää ja tukijaksot muita pidempiä yhden vanhemman perheissä asuvilla äideillä tai monilapsisten perheiden äideillä (Närvi 2017; Miettinen & Saarikallio-Torp 2023; Miettinen & Närvi 2024). Maahanmuuttaneet äidit käyttivät kotihoidon tukea jonkin verran harvemmin kuin Suomessa syntyneet äidit, mutta tukijaksot olivat heillä keskimäärin jonkin verran pidempiä kuin valtaväestön äideillä. Maahanmuuttaneiden äitien kotihoidon tuen käyttö ei kuitenkaan eronnut valtaväestöön kuuluvien äitien kotihoidon tuen käytöstä silloin, kun tarkasteltiin erikseen pienituloisia tai matalasti koulutettuja äitejä. Keski- ja suurituloisten tai korkeammin koulutettujen äitien kohdalla Suomessa syntyneet äidit käyttivät tukea jonkin verran yleisemmin, mutta lyhyemmän aikaa kuin maahanmuuttaneet äidit. (Miettinen & Saarikallio 2026.)

Vanhempainvapaan alkaessa vailla työsuhdetta olevat äidit jäävät muihin äiteihin verrattuna yleisemmin kotihoidon tuelle vanhempainvapaan jälkeen, ja käyttävät tukea muita äitejä pidempään (Närvi 2017; Närvi ym. 2023; Miettinen & Närvi 2024). Yrittäjinä toimivat äidit käyttivät kotihoidon tukea hieman harvemmin kuin palkansaajaäidit, mutta tukea käyttäneet yrittäjä-äidit olivat tuella keskimäärin hieman pidempään kuin palkansaajaäidit (emts.).

Kotihoidon tuen kuntalisä on myös yhteydessä äitien kotihoidon tuen käyttöön ja tukijaksojen pituuteen: äidit olivat kotona hoitamassa lastaan pidempään niissä kunnissa, jotka maksoivat kotihoidon tuen kuntalisää (Räsänen ym. 2019; Österbacka & Räsänen 2022; Gruber ym. 2025).

Kelan ja THL:n keräämässä Perhevapaakyselyssä 2022 1–2-vuotiaiden lasten äitien perusteluissa kotihoidon tuen käytölle korostuivat lapsen hoivaihanteet: kotihoitoa pidetään tärkeänä lapselle ja lapsen kanssa halutaan viettää enemmän aikaa. Alle kolmasosa äideistä (28 %) perusteli kotihoidon tuen käyttöä sillä, että halusi pitää taukoa töistä – korkeasti koulutetut äidit jonkin verran yleisemmin kuin muut. Varhaiskasvatuksen laatuun tai saatavuuteen liittyvät tekijät näkyivät harvemmin äitien kotiin jäämisen perusteluissa. Joka kahdeksas äiti perusteli valintaansa

varhaiskasvatuksen laatua koskevilla epäilyillä (12 %) ja vain neljä prosenttia sillä, ettei sopivaa hoitopaikkaa ollut löytynyt. Isän vanhempainvapaan käyttö oli yhteydessä äidin kotihoidon tuen käyttöön: kotihoidon tukijaksot olivat lyhyempiä niillä äideillä, joiden puoliset olivat käyttäneet vanhempainvapaita. Kyse ei välttämättä ole syy-seuraus-suhteesta, sillä valintojen taustalla voi olla yhteisiä tekijöitä – esimerkiksi sukupuolten työnjakoa koskevat normit – jotka vaikuttavat kumpaankin vanhempaan. (Närvi ym. 2023; Miettinen & Närvi 2024.)

Isien kotihoidon tuen käyttö on vähäistä, vuonna 2021 syntyneiden lasten isistä noin 10 prosenttia oli käyttänyt kotihoidon tukea. Kotihoidon tukea käyttäneet isät olivat käyttäneet sitä keskimäärin runsaat viisi kuukautta (Miettinen & Saarikallio 2026). Perhevapaakyselyn 2022 mukaan kotihoidon tuen käyttäminen oli hieman yleisempää sekä pienituloisimpien että suurituloisimpien isien keskuudessa ja vastaavasti hieman vähäisempää keskituloisten isien keskuudessa (Saarikallio-Torp ym. 2024a).

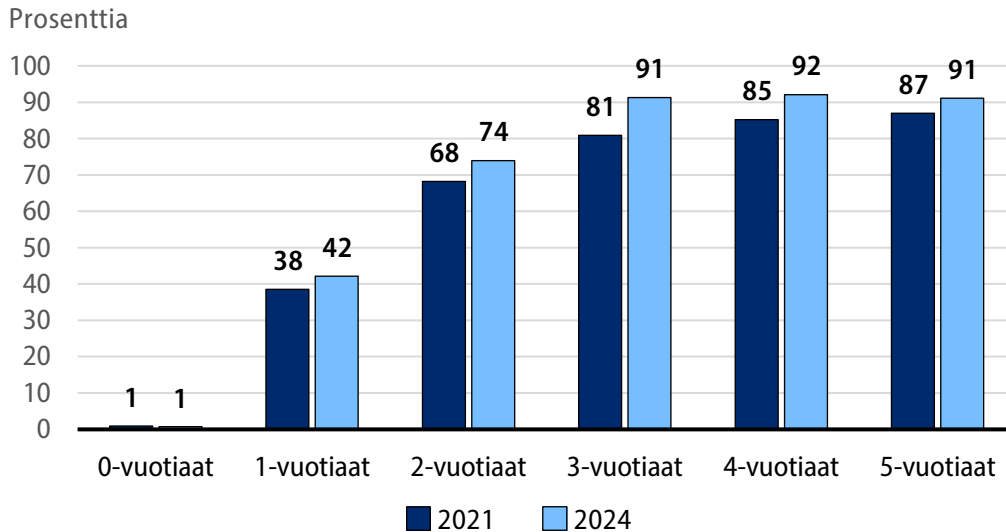
4.3.3 Joustava hoitoraha

Joustavan hoitorahan saajista ylivoimainen enemmistö on naisia, miesten osuus saajista oli noin 12 prosenttia vuonna 2025 (Kelasto Lastenhoidon tukien saajat). Joustavan hoitorahan saajien ominaisuuksia kartoittavien tutkimusten mukaan joustavaa hoitorahaa saaneet äidit ovat (kotihoidon tukea saaneisiin äiteihin verrattuna) korkeammin koulutettuja, hyvätuloisia ja hyvässä työmarkkina-asemassa olevia. Yksinhuoltajaäidit tai maahanmuuttajataustaiset äidit käyttävät puolestaan muita harvemmin joustavaa hoitorahaa. (Kellokumpu 2017; Pekkarinen & Tuomala 2019.) Valtaosa joustavaa hoitorahaa saaneista äideistä oli saanut aiemmin kotihoidon tukea eli joustavaa hoitorahaa käyttäneet äidit tyypillisesti siirtyvät jossain vaiheessa kotihoidon tuelta joustavalle hoitorahalle. Joustavaa hoitorahaa käytettiin keskimäärin noin 10 kuukauden ajan. (Kela, julkaisemattomia tietoja.)

5 Perhevapaiden ja varhaiskasvatuksen saumakohta ja lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen

Lasten osallistumista varhaiskasvatukseen pidetään Suomessa tärkeänä ja julki-lausuttuna tavoitteena on ollut varhaiskasvatukseen osallistumisen lisääminen varsinkin kolme vuotta täyttäneiden lasten ikäluokissa (Pääministeri Orpon hallitus-ohjelma 2023). Vanhempainvapaan jälkeen lapsella on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatuspaikkaan sen kuukauden alusta, jona lapsi täyttää 9 kuukautta. Lapsen varhaiskasvatukseen ovat yhteydessä paitsi vanhempien työtilanne ja perheen talous sekä vanhemmuutta ja lapsen parasta koskevat ihanteet, myös vanhempien käsitykset tarjolla olevista lastenhoidon palveluista (Alasuutari ym., 2022a).

Tilastokeskuksen varhaiskasvatukseen osallistumista koskevien tilastotietojen mukaan alle 3-vuotiaista lapsista 40 prosenttia ja 3–5-vuotiaista lapsista 92 prosenttia osallistui varhaiskasvatukseen vuonna 2024 (Kuvio 8). Ylivoimainen enemmistö kummankin ikäryhmän lapsista osallistui kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen (Opetushallitus Vipunen). Varhaiskasvatukseen osallistumisaste on kasvanut viime vuosina, mutta hyvinvointialueiden välillä on jonkin verran eroja. Kainuussa ja Keski-Pohjanmaalla alle 73 prosenttia 1–5-vuotiaista lapsista osallistui varhaiskasvatukseen, vastaavasti Helsingissä, Pirkanmaalla, Varsinais-Suomessa ja Pohjois-Savossa osuus oli yli 80 prosenttia (Tilastokeskus 2026). Varhaiskasvatukseen osallistumisaste on vieraskielisten lasten kohdalla hieman matalampi kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien lasten kohdalla. Ero korostuu varsinkin 1–2-vuotiaiden lasten ikäryhmässä. (Tilastokeskus 2026.)

Kuvio 8. Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osuus ikäryhmästä, 2021 ja 2024.

Lähde: Tilastokeskus (2026).

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentaminen vuonna 2018 ja edelleen vuonna 2022 on osaltaan kannustanut perheitä käyttämään varhaiskasvatuspalveluja. Varhaiskasvatuspalvelujen käyttöön on toisaalta voinut myös vaikuttaa vuosina 2016–2020 voimassa ollut subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden raja 20 tuntiin viikossa (HE 34/2019), joskaan kaikki kunnat eivät tätä ottaneet käyttöön.

Perheet voivat halutessaan valita yksityisen palveluntuottajan kunnallisen varhaiskasvatuksen sijaan. Kela maksaa yksityisen hoidon tukea niille perheille, jotka ovat halunneet käyttää yksityisiä varhaiskasvatuspalveluja. Vuonna 2025 yksityisen hoidon tukea maksettiin noin 8 100 henkilölle ja sen turvin hoidettiin lähes 9 800 lasta. Yksityisen hoidon tuen turvin hoidettavien lasten osuudet ovat vähentyneet tasaisesti viimeksi kuluneen 10–15 vuoden aikana. 2020-luvulla yksityisen hoidon tukea on maksettu enää 1–2 prosentista 1-vuotiaista lapsista, 3–4 prosentista 2-vuotiaista lapsista ja 3–4 prosentista 3–5-vuotiaista lapsista. (Kelasto Lastenhoidon tukien saajat/lapset.)

Kunnat rahoittavat yksityisen hoidon tuen ja sen päälle kuntien päätöksellä maksettavat yksityisen hoidon tuen kuntalisät. Kuntaliiton selvityksen mukaan 34 prosenttia kunnista maksoi vuonna 2024 yksityisen hoidon tuen hoitorahan lisäksi kuntalisää (Lahtinen & Svartsjö 2024). Kunta voi myös tarjota perheelle palvelusetelin, jonka turvin perhe voi valita yksityisen varhaiskasvatuspalvelun. Kuntaliiton selvityksen mukaan 39 prosenttia kunnista ilmoitti, että kunnassa oli käytössä palveluseteli (Lahtinen & Svartsjö 2024).

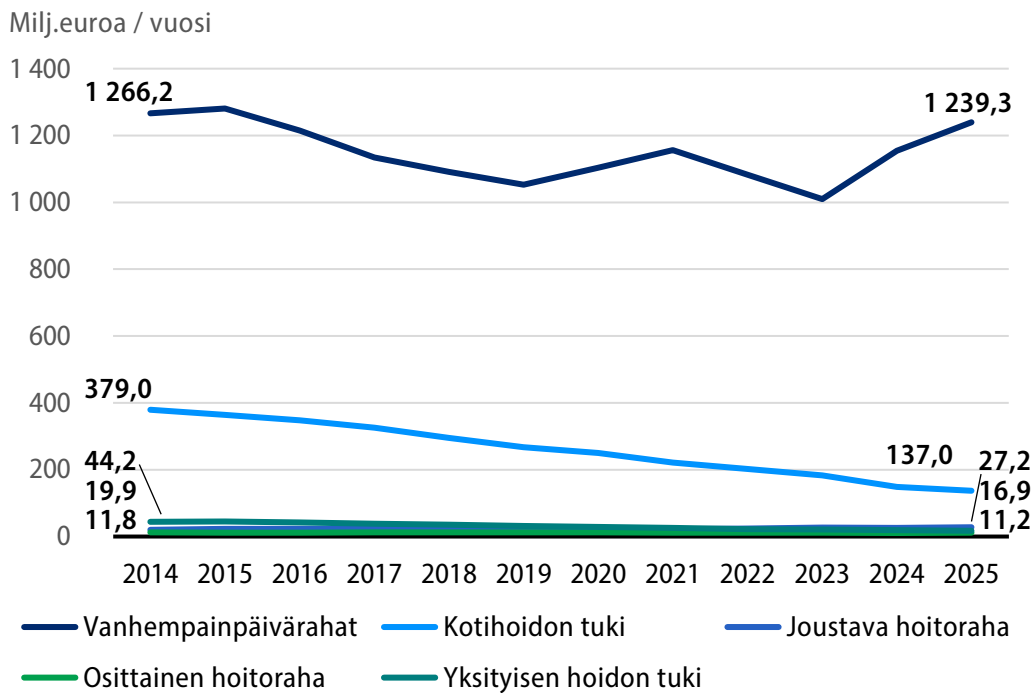
Koska kunnilla on itsehallinto ja oikeus ratkaista, miten ne järjestävät sinänsä kansallisesti säädellyt varhaiskasvatuspalvelut sekä muut pienten lasten hoidon vaihtoehdot, lapsiperheillä on asuinpaikasta riippuen erilaiset mahdollisuudet tehdä lastenhoidon ratkaisuja (Karila ym. 2022). Perheiden ratkaisut voivat olla myös yhdistelmiä eri paikallisesti tarjolla olevista vaihtoehtoista, lapsi voi esimerkiksi sekä osallistua osa-aikaisesti varhaiskasvatukseen, olla osittain isovanhempien hoidossa että osittain vanhempien kanssa kotihoidossa (Hietämäki ym. 2017). Lyhyiden, alle 4 kuukautta kestäneiden kotihoidon tukijaksojen yleistyminen voi osaltaan kertoa siitä, että kotihoidon tukea käytetään aikaisempaa enemmän 'täyttämään' vanhempainvapaan ja varhaiskasvatuksen aloituksen välistä aikaa, kun vanhemmat haluavat varmistaa sopivan aloitusajankohdan (usein alkusyksy) tai sopivan varhaiskasvatuspaikan saamisen. On myös hyvä huomata, että koska lapsen oikeus varhaiskasvatuspaikkaan alkaa sen kuukauden alusta, jona lapsi täyttää 9 kuukautta, voi syntyä tilanteita, joissa lapsi on noin 7 kuukauden ikäinen, kun (synnyttävän) vanhemman vanhempainvapaa päättyy, jos toinen (ei-synnyttävä) vanhempi ei käytä vapaataan mutta ei myöskään luovuta päiviä toiselle vanhemmalle.

6 Vanhempainpäivärahamenot ja lastenhoidon tukien menot

Vuonna 2025 vanhempainpäivärahoja maksettiin yhteensä lähes 1,24 miljardia euroa (Kuvio 9). Vaikka päivärahan saajien määrä on kymmenen vuoden aikana vähentynyt runsaalla 10 000 hengellä, ovat vanhempainpäivärahamenot kasvaneet viime vuosina. Kustannusten kasvun taustalla on useita eri tekijöitä: miesten osuuden lisääntyminen päivärahan saajissa, keskimääräinen ansiotulojen kasvu ja vähimmäismääräistä päivärahaa saavien osuuden väheneminen.

Kotihoidon tuen saajien määrän väheneminen näkyy sen sijaan kotihoidon tukeen kohdistuvien menojen vähenemisenä. Vuonna 2014 kotihoidon tuen menot olivat lähes 380 miljoonaa euroa (vuoden 2025 rahassa), vuonna 2025 enää 137 miljoonaa euroa. Yksityisen hoidon tukea maksettiin vuonna 2025 yhteensä noin 17 miljoonaa euroa (vuonna 2014 hieman yli 44 milj.eur), joustavaa hoitorahaa runsaat 27 miljoonaa euroa (vuonna 2014 lähes 20 milj.eur) ja osittaista hoitorahaa runsaat 11 miljoonaa euroa (vuonna 2014 lähes 12 milj.eur).

Kuvio 9. Maksetut vanhempainpäivärahat ja lakisääteiset lastenhoidon tuet (kotihoiton tuki, joustava hoitoraha, osittainen hoitoraha ja yksityisen hoidon tuki), milj.eur, vuodet 2014–2025 (tukimenot ilmoitettu vuoden 2025 rahassa).

Lähde: Kela (Kelasto Vanhempainpäivärahan saajat ja maksetut päivärahat; Lastenhoidon tukien saajat ja maksetut tuet).

Vanhempainpäivärahojen lisäksi varhaiskasvatuksen menot muodostavat merkittävän osan lapsiperheille kohdistuvista valtiontalouden sosiaaliturvamenoista. Terveiden ja hyvinvoinnin tilastoraportin mukaan varhaiskasvatuspalvelujen menot olivat vuonna 2024 3,62 miljardia euroa (THL 2026). Menot ovat kasvaneet huomattavasti viimeksi kuluneen yhdeksän vuoden aikana: vuonna 2020 varhaiskasvatuspalvelujen menot olivat (nimellisarvo) 2,64 miljardia euroa (vuoden 2025 rahassa 3,13 mrd.e), vuonna 2015 2,26 miljardia euroa (vuoden 2025 rahassa 2,77 mrd.e)

7 Perhevapaakorvaus

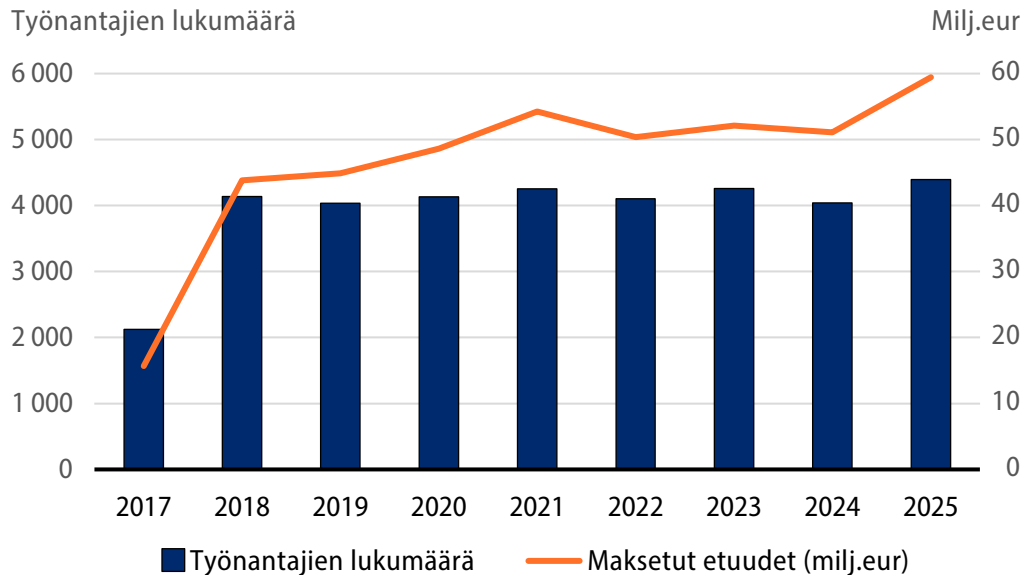
Perhevapaakorvaus on työnantajalle maksettava kertakorvaus, jonka tarkoituksena on kompensoida naispuolisen työntekijän perhevapaasta työnantajalle aiheutuvia kustannuksia. Korvauksen määrä on 2 500 euroa.

Perhevapaakorvaus voidaan myöntää, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:

- Työntekijä on saanut Kelasta raskausrahaa tai adoptioäidin vanhempainrahaa.
- Työnantaja on maksanut raskausrahan tai adoptioäidin vanhempainrahan ajalta vähintään 1 kuukauden ajan palkkaa, joka perustuu työ- tai virkaehtosopimukseen tai työsopimukseen.
- Työntekijän työsuhde on kestänyt vähintään 3 kuukautta ennen raskausrahakauden tai adoptioäidin vanhempainrahajakson alkamista ja perustuu vähintään 1 vuodeksi tehtyyn työsopimukseen.
- Työntekijän työaika on ennen raskausrahakauden tai adoptioäidin vanhempainrahajakson alkamista vähintään 80 % alan kokoaikaisesta säännöllisestä työajasta.

Perhevapaakorvausta on vuosittain maksettu runsaalle 4 000 työnantajalle ja etuuden vuosikustannukset ovat olleet keskimäärin runsaat 50 miljoonaa euroa (Kuvio 10). Vuonna 2025 perhevapaakorvausta maksettiin 4 394 työnantajalle, yhteensä 59,4 miljoonaa euroa. Korvauksen perusteena olevien työntekijöiden määrä on vuosittain ollut hieman yli 20 000, vuonna 2025 korvausta maksettiin 23 700 työntekijän perusteella.

Kuvio 10. Perhevapaakorvausta saaneet työnantajat ja maksetut etuudet yhteensä 2017–2025 (kunkin vuoden nimellisarvossa).

Lähde: Kela (Kelasto, Perhevapaakorvaus).

Kelan tekemän selvityksen mukaan perhevapaakorvausta maksettiin euro-määräisesti eniten suurille, naisvaltaisten alojen työnantajille – erityisesti kunta-työnantajille sekä sosiaali- ja terveysalan ja tukku- ja vähittäiskaupan alalla toimiville yrityksille. Lukumääräisesti perhevapaakorvauksia maksettiin eniten työnantajille, jotka olivat saaneet korvausta vain yhdestä perhevapaasta kalenterivuoden aikana. Selvityksen perusteella perhevapaakorvausta oli maksettu noin 40 prosentista kaikista alkaneista äitiysvapaista, ja 55 prosentista palkansaajana toimineiden äitien alkaneista äitiysvapaista. Perhevapaakorvauksia oli maksettu muita useammin korkeasti koulutettujen naisten sekä iältään 30–34-vuotiaiden naisten työnantajille. Perhevapaakorvauksen kattavuus palvelu- ja myyntitehtävissä tai työntekijäammateissa toimivien naisten kohdalla oli selvästi matalampi kuin asiantuntija- ja toimihenkilöammateissa toimivien kohdalla. Selvityksessä arvioitiin, että erot perhevapaakorvauksen saamisessa eri alojen välillä voivat johtua siitä, että työnantaja ei ollut oikeutettu perhevapaakorvaukseen sen vuoksi, että työntekijän työsuhdetta koskevat edellytykset eivät täyttyneet. Selvityksessä tarkasteltiin perhevapaakorvauksen maksamista vuosina 2017–2020. (Miettinen ym. 2022.)

Tuoreessa Merja Kauhasen ja Milla Nyyssölän tekemässä selvityksessä tarkasteltiin, missä määrin työnantajille syntyy perhevapaisiin ja sairaan lapsen hoitoon liittyviä kuluja, miten kuluja korvataan ja miten vanhemmuudesta aiheutuvat kustannukset

jakaantuvat vanhempien työnantajien välillä eri Pohjoismaissa ja Virossa (Kauhanen & Nyyssölä 2025). Selvityksen mukaan Suomessa äitien työnantajille maksettava perhevapaakorvaus tasaa vanhemmuuden kustannuksia jossain määrin, mutta työnantajille jää silti vielä maksettavaksi erilaisia kustannuksia. Suoria kustannuksia voi edelleen syntyä esimerkiksi niiltä osin kuin perhevapaakorvaus ja työnantajalle maksettava vanhempainpäiväraha eivät kata vanhempainvapaan ajalta työntekijälle maksettavan palkan kustannuksia. Työnantajalle voi aiheutua myös epäsuoria kustannuksia, kuten sijaisen rekrytointi ja perehdytys tai hallinnolliset kulut. Näiden arviointi on kuitenkin osoittautunut haasteelliseksi. (Maliranta & Napari 2007; Kauhanen & Nyyssölä 2025.)

8 Työelämänäkökulma

8.1 Työelämätekijöiden yhteys perhevapaiden käyttöön

Perhevapaiden käyttöä ohjaavat monien muiden tekijöiden ohella vanhempien työmarkkina-asema sekä työn laatu ja työpaikkojen käytännöt. Työelämän ulkopuolella olevat isät sekä isät, joilla on aiempia työttömyyskokemuksia tai jotka kokevat työttömyyden uhkaa, ovat Suomessa käyttäneet vanhempainvapaan isille osoitettua vapaakiintiötä muita harvemmin tai lyhyemmän aikaa (Närvi & Salmi 2019; Närvi ym. 2024). Vailla työsuhdetta olevat äidit sen sijaan ovat käyttäneet kotihoidon tukea muita äitejä pidempään (Närvi ym. 2023). Toisaalta useamman kerran työttömänä olleet äidit samoin kuin äidit, jotka kokevat työttömyyden uhkaa, ovat muita yleisemmin jättäneet kotihoidon tuen käyttämättä (Närvi ym. 2024). Vanhempien ratkaisut pitää (pidempää) perhevapaata liittyvät siis osin siihen, onko heille ansiotyötä tarjolla tai työpaikka, josta pitää kiinni. Etenkin kotihoidon tuki voi myös olla vaihtoehto työttömyydelle, tai työtön voi hoitaa lasta kotona tarvitsematta perhevapaata.

Useissa maissa tehtyjen tutkimusten mukaan ratkaisut perhevapaasta ja työstä poissaolosta kytkeytyvät myös työpaikkojen piirteisiin, käytäntöihin ja organisaatio-kulttuuriin (Haas & Hwang 2019). Ansiotyössä olevista miehistä isät ovat käyttäneet isälle kiintiöityä vanhempainvapaata Suomessa yleisemmin naisenemmistöisillä ja suurilla sekä korkeasti koulutettujen työntekijöiden työpaikoilla (Närvi ym. 2024; Chapman ym. 2026). Pienimpiä työpaikkoja lukuun ottamatta valtaosa työpaikkojen rakenteisiin liittyvistä eroista selittyy kuitenkin matalammin ja korkeammin koulutettujen miesten valikoitumisella erilaisiin työpaikkoihin (Chapman ym. 2026). Rakenteellisia tekijöitä tärkeämpiä lienevät työpaikan kulttuuriin liittyvät tekijät, kuten esihenkilön ja kollegoiden tuen puute, sijaisjärjestelyiden (koettu) hankaluus ja negatiivisten seurausten pelko (Brandth and Kvande 2019; Haas & Hwang 2019; Närvi & Salmi 2019; Ginja et al. 2023; Morosow & Cooke 2022). Isien oma arvio pitkän työstä poissaolon hankaluudesta on usein esteenä perhevapaan käytölle pikemminkin kuin työnantajan suoranainen kielteinen suhtautuminen perhevapaaseen, mutta työpaikan käytännöt ja esihenkilöiden toiminta voivat vahvistaa isien käsitystä siitä, että vapaalle jääminen on mahdollista (Haas & Hwang 2009; Moran & Koslowski 2019; Närvi & Salmi 2019; Samtleben ym. 2019). Muiden samassa ammattiasemassa olevien miesten esimerkki työpaikalla rohkaisee vapaiden käyttöä etenkin matalan ja keskiasteen koulutuksen saaneilla isillä ja sellaisilla työpaikoilla, joissa isän itsenäisiä vapaita ei ole juuri käytetty (Helske ym. 2025).

Kotihoidon tukea ovat sekä äidit että isät käyttäneet yleisemmin ja pidempään kuntasektorilla ja naisenemmistöisillä työpaikoilla. Äitien pitkät kotihoidon tukikaudet ovat yleisempiä etenkin sosiaali- ja terveys- sekä opetuslalla työskentelevien joukossa, joilla kokemus työn liiallisesta kuormittavuudesta on yleisempää ja lapsen kotihoidon perusteluna on myös yleisemmin tauko työstä ja työelämän kii-vas tahti. (Närvi ym. 2024.)

8.2 Suhtautuminen perhevapaisiin työpaikoilla

Palkansaajien yleiset käsitykset perhevapaalle jäämisen helppoudesta omalla työpaikalla sekä vanhempien kokemukset perhevapaaseen suhtautumisesta ja sen seurauksista vaihtelevat sen mukaan, kenen ja kuinka pitkältä vapaasta on kyse. Tasa-arvobarometrin 2024 mukaan (Pietiläinen ym. 2025) noin yhdeksän kymmenestä palkansaajasta ei pitänyt äitien vanhempainvapaalle jäämistä tai isien kolmen viikon vanhempainvapaata lainkaan vaikeana, mutta mitä pidempää vapaata vastaajat ajattelivat, sitä vaikeammaksi isän jääminen vanhempainvapaalle arvioitiin. Miehet ja yksityisellä sektorilla työskentelevät pitivät isien vapaalle jäämistä vaikeampana. Myös vanhempainvapaan jälkeiselle hoitovapaalle ja osittaiselle hoitovapaalle jäämisen arvioitiin olevan naisille helpompaa kuin miehille. Osittaiselle vapaalle jäämistä pidettiin sekä naisille että miehille vaikeampana. Ennen vuoden 2022 perhevapaauudistusta samana vuonna tehdyn perhevapaakyselyn mukaan kielteistä suhtautumista perhevapaaseen tai kielteisiä seurauksia työpaikalla koki vain harva perhevapaita käyttänyt vanhempi. Kielteiset kokemukset olivat äideillä isä yleisempiä (Lammi-Taskula & Miettinen 2024). Raskaussyrjintää oli Tilastokeskuksen vuonna 2024 toteuttaman väestötutkimuksen mukaan kokenut Suomessa joka neljäs raskaana oleva (Attila ym. 2024).

8.3 Työajan lyhentäminen

Osa-aikatyön tekeminen tai työajan lyhentäminen pienten lasten hoidon vuoksi on Suomessa harvinaisempaa kuin esimerkiksi muissa Pohjoismaissa. Työvoimatutkimuksen tietojen perusteella osa-aikatyötä teki vuonna 2019 noin neljäsosa 1–2-vuotiaiden lasten äideistä ja alle viisi prosenttia isistä. (Keyriläinen 2020.) Vuonna 2023 työllisistä äideistä, joilla oli 1–2-vuotias lapsi, 30 prosenttia teki osa-aikatyötä, työllisistä isistä keskimäärin 4 prosenttia lapsen iästä riippumatta (Tilastokeskus 2025a).

Pienten lasten äidit lyhentävät työaikaansa lastenhoidon takia isää yleisemmin. Lapsiperheiden äideistä 13 prosenttia kertoi lyhentäneensä työaikaansa jossain vaiheessa työuraansa (Sutela ym. 2024). Työajan lyhentäminen lastenhoidon vuoksi on yleisempää julkisen sektorin työpaikoilla, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa, missä mahdollisuudet muun tyyppisiin joustoihin kuten päivittäiseen liukumaan tai etätöön tekemiseen ovat vähäisempiä. (Salmi ym. 2017; Lammi-Taskula & Kinnunen 2024.)

Osa-aikatyö merkitsee pienempiä ansiotuloja mutta voi vaikuttaa kielteisesti myös työmarkkina-asemaan ja näkyä esimerkiksi urakehityksessä sekä myöhemmin eläketurvassa (Kauhanen 2015; Fagan ym. 2014; Mäkinen ym. 2023). Kielteiset vaikutukset voivat olla selvempiä silloin, kun osa-aikatyö on vastentahtoista eikä kokoaikatyötä ole ollut tarjolla (Maestriperi 2023; Mäkinen ym. 2023). Työajan lyhentämisen vaikutukset äitien (tai isien) työmarkkina-asemaan ja myöhempään tulokehitykseen voivat toisaalta jäädä lyhytaikaisiksi tai lieviksi, jos kyse on henkilöistä, jotka siirtyvät tilapäisesti kokoaikatyöstä tekemään lyhyempää työaikaa.

Vaikka lyhyempi työpäivä nähdään usein keinona helpottaa lapsiperheen arkea, ei työajan lyhentäminen lastenhoidon vuoksi kuitenkaan näytä helpottavan ansiotyön ja perhe-elämän yhteensovitusta: työaikaansa lyhentävät alle kolmevuotiaiden lasten äidit kokevat päinvastoin yhteensovittamisen muita työssäkäyviä äitejä harvemmin helpoksi. (Lammi-Taskula ym. 2026 tulossa.) Taustalla voi olla hankaluus poiketa vallitsevasta, kokoaikaisuuteen perustuvasta työaikamuodosta yksityiselämään liittyvien tarpeiden takia. Välttääkseen leimautumista ”huonommaksi työntekijäksi” (Williams ym. 2013; Chung 2018) lyhennettyä työaikaa tekevät pienten lasten vanhemmat saattavat pyrkiä tekemään saman työmäärän lyhyemmässä ajassa ja pienemmällä palkalla (Kelliher & Anderson 2010; Nieminen 2019), mikä lisää aikapainetta ja heikentää toimeentuloa.

Mahdollisuus tilapäisesti lyhentää työaikaa pikkulapsivaiheessa ei siten riitä, jos se tarkoittaa vanhempien kuormittumista heikomman toimeentulon tai työpaikalla aiheutuvien hankaluuksien takia. Tarvitaan myös työelämän kehittämistä perheystävällisempään suuntaan. (Lammi-Taskula ym. 2026, tulossa.)

9 Palvelujärjestelmä: Vanhemmille tarjottu tuki ja neuvonta

9.1 Neuvola ja varhaiskasvatuksen palveluohjaus

Lastenneuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä analysoineen tutkimuksen (Alasuutari ym. 2022b) tulokset osoittavat, että neuvolassa keskustellaan huoltajien kanssa lapsen hoidon ratkaisuista erityisesti puolen vuoden ikäisen lapsen terveystarkastusten yhteydessä. Keskustelut koskevat perheen suunnitelmia vanhempainrahakauden jälkeen eli valintaa kotihoidon ja varhaiskasvatuksen välillä pikemminkin kuin vanhempainvapaan jakamista vanhempien kesken. Tutkimuksessa (emt.) havaittiin myös, että siinä missä äidit hakivat tietoa lapsen hoidon ratkaisuista Kelan tai kunnan verkkosivuilta, isät tukeutuivat tiedon saannissa puolisoon ja kokivat, että myös päätösvalta lapsen hoitoratkaisuista on puolisolalla.

Duodecimin ylläpitämä NEUKO-tietokanta (Duodecim 2025) sisältää äitiys- ja lastenneuvolan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon kansalliset ohjeistukset ja suositukset ammattilaisten käyttöön. Tietokanta on avoin ja siten myös päättäjien, opiskelijoiden, kouluttajien ja kansalaisten käytettävissä. Äitiys- ja lastenneuvolan tarkastuskäynteihin liittyvissä ohjeistuksissa mainitaan perhevapaiden puheeksi ottaminen sekä raskausaikana että lapsen terveystarkastusten yhteydessä. Lisäksi neuvolan ammattilaisille on laadittu erillinen, perhevapaaudistusta käsittelevä ohje.

Raskausaikana perhevapaat mainitaan raskausviikoilla 8–10 sekä 13–18 tapahtuvien käyntien ohjeessa sekä raskausviikoilla 22–24 tapahtuvan käynnin yhteydessä, jolloin raskaana olevaa tiedotetaan Kelan etuuksien hakemisesta.

Erillisessä perhevapaaohjeessa terveydenhoitajaa kehoitetaan keskustelemaan jo raskauden alkuvaiheessa (raskausviikoilla 8–10) perhevapaamallista, kannustamaan molempia vanhempia perhevapaiden käyttöön ja antamaan heille esite ”Lapsiperheet: Perhe-etuudet lyhyesti ja selkeästi”. Keskustelua perhevapaista kehoitetaan jatkamaan raskausviikoilla 13–18 tapahtuvassa laajassa terveystarkastuksessa, johon kutsutaan molemmat vanhemmat. Tietoa lapsiperheiden perhe-etuuksista (joihin kuuluvat myös vanhempainrahat ja lastenhoidon tuet) kehoitetaan antamaan lasta odottaville vanhemmille myös neuvolan järjestämässä perhevalmennuksessa.

Lapsen synnyttyä erillisessä perhevapaaohjeessa suositellaan, että terveydenhoitaja keskustelee perhevapaiden käyttämisestä 1–4 viikon ikäisen vauvan terveystarkastuksessa joko kotikäynnillä tai neuvolassa ja jatkaa tätä keskustelua 4–6 viikon ikäisen terveystarkastuksen sekä tarvittaessa 4 kuukauden ikäisen lapsen laajan, molemmille vanhemmille tarkoitetun terveystarkastuksen yhteydessä.

Määräaikaistarkastuksiin liittyvissä ohjeissa perhevapaat ja sukupuolten tasa-arvo ohjeistetaan ottamaan puheeksi 2 kuukauden ikäisen lapsen neuvoläkäynnillä. Seuraavan kerran perhevapaat ovat asialistalla puolivuotiaan lapsen terveystarkastuksen yhteydessä, tosin 4 kuukauden ikäisen lapsen laajan terveystarkastuksen ohjeissa kehoitetaan keskustelemaan vanhempien kanssa sukupuolten tasa-arvosta osana perheen hyvinvointia. Lapsen hoitojärjestelyistä ja varhaiskasvatukseen siirtymisestä ohjeistetaan puhumaan 8 kuukauden ikäisen samoin kuin vuoden ikäisen lapsen neuvoläkäyntien yhteydessä. Yksivuotiaan käynnillä ohjeena on keskustella myös perhevapaista ja sukupuolten tasa-arvosta. Keskustella lapsen hoitojärjestelyistä samoin kuin sukupuolten tasa-arvosta ohjeistetaan jatkamaan vanhempien kanssa myös 1,5-vuotis- ja 2-vuotistarkastusten yhteydessä.

Pohjanmaalla on useiden vuosien ajan toiminut isäneuvola, joka nykyään on osa äitiysneuvolan toimintaa. Isät voivat käydä isäneuvolassa yhden kerran per raskaus. Isäneuvolassa pääpaino on terveyden edistämisessä ja elämäntavoissa, mutta myös parisuhteesta ja vanhemmuudesta keskustellaan. (Vaasa 2020.)

Vauvaperheille suunnatun FinLapset-kyselyn (Paavilainen ym. 2025) mukaan lähes kaikki esikoista odottavat isät osallistuivat äitiysneuvolan ensimmäiselle käynnille, mutta tuolla käynnillä perhevapaista on vielä aikaista puhua raskauden ollessa hyvin alkuvaiheessa. Äitiysneuvolassa etusijalla on raskauden seuranta, ja valtaosa lasta odottavista olikin tyytyväisiä siihen, miten asiantuntevasti neuvola tältä osin toimi. Kuitenkin erityisesti osa vanhemmista raportoi – isät äitejä useammin – ettei äitiysneuvoläkäynnillä välttämättä puhuttu muista vanhemmalle tärkeistä asioista. Tämä voisi viitata siihen, että neuvolan huomio suuntautuu raskausaikana pääasiassa odottavaan äitiin ja siten myös erilaiset vauvavuoden vanhemmuuteen liittyvät asiat, kuten tieto perhevapaamahdollisuuksista, välittyvät hänen kauttaan isälle. Samoin lastenneuvolan osalta vanhemmat kokivat jonkin verran puutteita tuen saamisessa vanhemmuuteen. Vanhemmat olivat tyytyväisiä lapsen kasvun ja kehityksen seurantaan, eivätkä ehkä halunneet viedä liikaa huomiota pois lapsesta ottamalla esiin vanhemmuuteen liittyviä kysymyksiä. Neuvolan terveydenhoitajatkään eivät siten välttämättä ota puheeksi perhevapaiden jakamista, jos lapsen ja perheen tilanteessa muut asiat nousevat neuvoläkäynnin keskiöön.

Kunnat tarjoavat myös varhaiskasvatuksen palveluohjausta, jonka tarkoituksena on neuvoa ja ohjata perheitä lastenhoitoratkaisuissa ja varhaiskasvatuspalvelujen hakemisessa. Alasuutari ym. (2022b) tutkimuksen mukaan perheet eivät aina-kaan vielä toistaiseksi ole käyttäneet sitä kovin yleisesti. Em. tutkimuksen mukaan palveluohjauskeskusteluissa käsitellään etenkin varhaiskasvatuksen käytännön järjestelyyn liittyviä seikkoja, ei niinkään lapsen erilaisia hoitovaihtoehtoja. Alasuutari ym. (2022b) tutkimuksen mukaan vanhemmat nimesivät kuntien tai Kelan verkkosivut tärkeimmiksi tietolähteiksi lapsen hoitopäätöksen tueksi. Erityisesti nuoret vanhemmat etsivät tietoa esimerkiksi varhaiskasvatushakemuksen täyttämisestä mieluummin verkkosivuilta kuin ottavat yhteyttä suoraan palveluohjaukseen. Verkon välityksellä tarjottavan informaation voikin tämän mukaisesti olettaa olevan merkityksellinen, kun vanhemmat pohtivat erilaisia lasten hoitovaihtoehtoja.

9.2 Kelan tarjoamat laskurit

Kela tarjoaa nettisivuilla vanhemmille erilaisia laskureita, joiden avulla perheet voivat suunnitella vapaiden käyttöä ja niiden jakamista vanhempien kesken. Raskaus- ja vanhempainrahapäivälaskurin (<https://laskurit.kela.fi/raskaus-ja-vanhempainraha-paivien-laskuri>) avulla vanhemmat voivat arvioida, milloin raskaus- tai vanhempainrahakausi alkaa ja milloin se päättyy, sekä kokeilla vanhempainraha-päivien jakamista eri jaksoihin tai sitä, miten päivien luovuttaminen toiselle vaikuttaa päivien määrään. Vanhempainvapaan ajalta maksettavan päivärahan määrän arviointiin on tarjolla vanhempainpäiväraha-laskuri (<https://laskurit.kela.fi/vanhempainpaivaraha-laskuri>). Näiden lisäksi Kelan nettisivuilla on tarjolla perhevapaavertailu, jonka avulla vanhemmat voivat saada osviittaa siitä, miten vanhempainvapaiden ja kotihoidon tuen jakaminen vanhempien kesken vaikuttaa perheen brutto- ja nettotuloihin (<https://perhevapaavertailu.kela.fi>). Päivittäisten käyntikertojen keskimäärän perusteella laskettuna perhevapaavertailun nettisivulla oli vuoden 2025 aikana ollut runsaat 13 000 käyntikertaa.

Kelan jakaman äitiyspakkauksen osalta on pohdittu moneen otteeseen, tulisiko pakkaukseen sisällyttää perheille suunnattuja ohjeita ja esitteitä. Vuodesta 2011 alkaen paperisten oppaiden ja esitteiden liittämistä pakkaukseen luovuttiin. Vanhemmilta kysyttäessä enemmistö on kuitenkin toivonut pakkaukseen mukaan ohjeita äidin ja vauvan terveydestä, imetyksestä, ja lapsen kehityksestä ja hoidosta. Lisäksi mukaan on toivottu myös esitteitä Kelan etuuksista. (Valkama ym. 2020; Kinnunen 2024.)

10 Perhevapaiden vaikutukset

10.1 Vanhempien ja lapsen terveys

Tutkimuskirjallisuus korostaa, että perhevapaat toimivat myös äidin ja syntyneen lapsen terveyteen vaikuttavana sosiaaliturvan muotona. Riittävästi korvatut ja inklusiiviset perhevapaajärjestelmät parantavat todennäköisemmin äitien ja lasten terveyttä ja kaventavat sosioekonomisia terveyseroja. Sen sijaan rajoittavat kelpoisuusehdot, matalat etuustasot tai liian pitkät vapaat voivat ylläpitää terveyseroja sukupuolen ja sosioekonomisen taustan mukaan. Tästä näkökulmasta perhevapaapolitiikka tulisi ymmärtää myös keskeisenä kansanterveyspolitiikan osana. (Ainsaar ym. 2026.)

Mahdollisuus taloudellisesti tuettuun äitiysvapaaseen tukee äitien parempaa fyysistä ja psyykkistä terveyttä (Aitken ym. 2015). Äitiysvapaa tukee toipumista raskaudesta ja synnytyksestä ja on yhteydessä matalampiin stressi- ja masennusoireisiin (Aitken ym. 2015; Hewitt ym. 2017; Jou ym. 2018; Heshmati ym., 2023; Heshmati ym. 2025). Sen sijaan palkaton tai heikosti korvattu vapaa lisää taloudellista kuormitusta ja psyykkistä stressiä, mikä vaikuttaa erityisesti pienituloisiin tai epävarmassa työsuhteessa oleviin äiteihin vahvistaen siten sosioekonomisia terveyseroja (Chatterji & Markowitz 2005).

Perhevapaapolitiikka voi tukea myös lasten terveyttä ja vähentää terveyseroja eri taustasta tulevien lasten välillä. Riittävän pitkä, taloudellisesti tuettu vapaa tukee imetystä, mikä puolestaan liittyy varhaisen elämän myönteisiin terveysvaikutuksiin (Baker & Milligan 2008; Khan ym. 2015). Varhainen paluu töihin – erityisesti ensimmäisten kuuden–kahdentoista viikon aikana synnytyksen jälkeen – on yhteydessä lyhyempään imetykseen ja lisääntyneisiin terveysriskeihin imeväisillä (Chai ym. 2018; de Lauzon-Guillain ym. 2019). Taloudellisesti tuettu äitiysvapaa liittyy myös alhaisempaan imeväiskuolleisuuteen ja parempaan imeväisten terveyteen, erityisesti heikommassa asemassa olevissa väestöryhmissä (Rossin 2011; Shim 2016; Khan 2020).

Maailman terveysjärjestö suosittelee täysimetystä vauvan kuuden kuukauden ikään (WHO 2023). Suomessa täysimetystä suositellaan 4–6 kuukauden ikään saakka (THL & VRN 2019). Vuonna 2019 toteutetun selvityksen mukaan sekä täysimetys että imetys olivat yleistyneet Suomessa vuodesta 2010. Vuonna 2019 puolet neljän kuukauden ikäisistä vauvoista oli täysimetettyjä, kun taas 15 prosenttia ei imetetty

lainkaan. Puolen vuoden ikäisistä imetettiin yli kolmea neljästä vauvasta ja vuoden ikää lähestyvistä osuus oli hieman yli puolet. (Ikonen ym. 2020.) Vuonna 2020 Suomessa toteutetun vauvaperhekyseilyn mukaan kuitenkin lähes kaikki 3–6 kuukauden ikäisten vauvojen äideistä olivat kokeneet imetysongelmia, joista yleisimpiä olivat vauvan imemiseen liittyvät ongelmat. Imetysongelmia kohdataan eniten ensimmäisenä synnytyksen jälkeisenä kuukautena. Nuoret ja matalammin koulutetut äidit kokivat ongelmia muita useammin. (Valkeejärvi ym. 2024.)

Isien vapaan käyttö tuottaa tutkimusten mukaan välillisiä terveyshyötyjä äideille ja lapsille esimerkiksi tukemalla äidin toipumista ja vähentämällä epätasaisesta hoivavastuusta aiheutuvia terveysriskejä (Cardenas ym. 2021; Canaan 2022; Pizarro ym. 2024). Lisäksi miesten perhevapaat näyttävät hyödyttävän myös heidän omaa mielenterveyttään, ainakin kokoaikaiset ja riittävän pitkät vapaat (Philpott ym. 2022; Heshmati ym. 2023; Kim 2024; Heshmati ym. 2025). Osa-aikaisiin vapaisiin sen sijaan liittyy enemmän stressiä työn ja perheen yhteensovittamisesta.

10.2 Perheen arki ja työnjako

Lukuisat tutkimukset osoittavat, että perhevapaiden tasaisemmalla jakautumisella vanhempien kesken on yhteyksiä tasa-arvoisempaan työnjakoon perheissä, joskin eroja on eri maiden välillä sekä siinä, tarkastellaanko lyhyen vai pitkän aikavälin muutoksia ja lastenhoidon vai myös kotitöiden jakamista (ks. Lee & Uzunalioglu 2026). Kaiken kaikkiaan tutkimukset useista maista, myös järjestelmä uudistusten arviointitutkimukset sekä yksilötason pitkittäistutkimukset, viittaavat siihen, että isille yksilöllisesti korvamerkityt vapaakiintiöt ja niiden myötä lisääntynyt isien vapaan käyttö lisäävät pitkällä aikavälillä maltillisesti isien suhteellista ja absoluuttista osuutta lastenhoidossa ja kotitöissä (mm. Tamm 2019). Isille kiintiöidyn vanhempainvapaan myönteiset tasa-arvovaikutukset voivat lisäksi koskea vapaata käyttäviä isiä laajempaa joukkoa, sillä vapaajärjestelmillä näyttää olevan normatiivisia vaikutuksia isien käyttäytymiseen yleisemmällä tasolla. (Schober & Buchau 2022.) Suomalaisessa tutkimuksessa havaittiin isien pitämien kolmea viikkoa pidemmän perhevapaan olevan yhteydessä vanhempien tasaisempaan työnjakoon perushoivassa lapsen ollessa neljävuotias (Eerola ym. 2022). Etenkin laadullisiin aineistelmiin perustuvat tutkimukset kertovat myös isän pitämien itsenäisen perhevapaan merkityksestä vahvalle isä-lapsisuhteelle sekä parisuhteelle (Wall & O'Brien 2017). Isän vapaan käyttö näyttää myös olevan yhteydessä isän suurempaan osallistumiseen lapsen elämässä vanhempien eron jälkeen (Duvander & Jans 2009.)

Kansainvälinen tutkimus on ristiriitaista miesten perhevapaiden käytön yhteydestä vanhempien eron todennäköisyyteen, mutta jonkin verran näyttöä on siitä, että se saattaa lisätä ainakin naisten tyytyväisyyttä parisuhteeseen (Goldacker ym. 2022) ja pienentää vanhempien eron todennäköisyyttä (Olafsson & Steingrimsdottir 2020; Margolis ym. 2021; ks. kuitenkin myös Avdic & Karimi 2018; Hart ym. 2022). Suomessa vuoden 2013 perhevapaauudistus lisäsi isien vapaakiintiön käyttöä ja pienensi vanhempien eron todennäköisyyttä (Akter ym. 2026). Erojen väheneminen oli huomattavaa etenkin matalammin, korkeintaan keskiasteella koulutettujen vanhempien perheissä, joissa isän vapaakiintiön käyttö yleistyi voimakkaammin ja joilla toisaalta pikkulapsivaiheessa eroaminen on korkeakoulutettuja yleisempää. Korkeammin koulutettujen perheissä muutos oli vähäinen, mutta heillä eroaminen oli harvinaisempaa ja vapaiden käyttäminen korkeammalla tasolla jo ennen uudistusta. Perinteinen työnjako ja äitien suurempi vastuu lastenhoivasta ei myöskään uudemman tutkimuksen mukaan suojaa parisuhteiden purkautumiselta. Kotihoidon tuen käyttö vähensi eron todennäköisyyttä tuen käytön aikana, mutta eroriski kasvoi tuen käytön päättymisen jälkeen (Morosow ym. 2020).

10.3 Lasten hoitomuodon yhteys lapsen hyvinvointiin

Tutkimustietoa varhaiskasvatuksen yhteydestä lasten hyvinvointiin on koottu mm. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuun Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030 ja Karilan raporttiin Vaikuttava varhaiskasvatus (Karila 2016; Karila ym. 2017), sekä Euroopan neuvoston rahoittaman CARE-hankkeen raporttiin (Melhuis ym. 2015). Näissä, sekä myöhemmissä katsauksissa (mm. Kulic ym. 2019) kootut tutkimustulokset antavat pääsääntöisesti tukea sille, että lapset hyötyvät varhaiskasvatukseen osallistumisesta. Yhdenmukaisinta ja vahvinta tutkimusnäyttö on niiden lasten kohdalla, jotka tulevat haasteellisista perhe- tai muulla tavoin heikommista oloista, joskin myös muiden lasten on havaittu hyötyvän varhaiskasvatuksesta (Melhuis ym. 2015; Karila 2016; Karila ym. 2017; Van Huizen & Plantenga 2018; Kulic ym. 2019; Schmutz 2024). Useissa tutkimuksissa on tarkasteltu varhaiskasvatuksen merkitystä varsinkin lapsen kognitiivisten kykyjen kannalta mutta jonkin verran on myös tutkittu varhaiskasvatuksen yhteyttä lapsen sosioemotionaaliseen kehitykseen (Sammons ym. 2014; Melhuis ym. 2015; Felfe & Lalive 2018; Kulic ym. 2019; Sylva ym. 2020). Tutkimukset ovat usein luonteeltaan kuvailevia tai korrelaatiotutkimuksia, joissa kausaaliyhteyttä ei voida luotettavasti päätellä.

Varhaiskasvatuksen hyödyt tulevat selvemmin esiin 3–5 vuotta täyttäneiden lasten kohdalla (myös kvasikokeellisia tutkimusasetelmia hyödyntävissä tutkimuksissa), sen sijaan 0–2-vuotiaiden kohdalla tulokset ovat olleet vaihtelevia – joissakin

tutkimuksissa yhteys varhaiskasvatuksen aloittamisen alle 2-vuotiaana ja lapsen myöhemmän kehityksen välillä on myönteinen, toisissa aloitusiän yhteyttä varhaiskasvatuksesta saataviin hyötyihin ei ole havaittu (Kulic ym. 2019; Schmutz 2024) tai yhteys on voinut olla kielteinen (Jacob 2009). Pohjoismaisissa tutkimuksissa varhaisemmalla aloitusiällä ei kuitenkaan ole havaittu kielteistä yhteyttä lapsen kehityksen kannalta vaan yhteys on pikemminkin ollut positiivinen (Andersson 1989; Dearing ym. 2018; Drange & Havnes 2018). Myönteisten vaikutusten aikaansaamiseksi varhaiskasvatuksen laatu on kuitenkin tärkeä tekijä (Kulic ym. 2019; Suchodoletz ym. 2023; Schmutz 2024; Rege ym. 2024): varhaiskasvatukseen osallistumisella voi olla myös kielteisiä vaikutuksia, jos sen laatu on heikkoa.

Varhaiskasvatukseen osallistumisella on havaittu olevan myönteisiä vaikutuksia lapsen kehitykseen ja kognitiivisiin kykyihin myös suomalaistutkimuksissa. Gruber ym. (2025) havaitsivat suomalaisaineistoon perustuvassa tutkimuksessaan, että pidempään kotihoodossa olleet lapset pärjäsivät jonkin verran heikommin neuvolan tekemässä lapsen neurologista kehitystä ja kehityksellisiä häiriöitä mittaavassa Lene-testissä. Pidemmällä kotihoodolla havaittiin lisäksi pieniä kielteisiä vaikutuksia lasten myöhempään kouluttautumiseen sekä nuorisorikollisuuteen. Näiden osalta tulokset eivät olleet yhtä selkeitä kuin Lene-testin kohdalla, mutta ne olivat kuitenkin tilastollisesti merkitseviä. Tutkimuksessa hyödynnettiin kuntien välistä vaihtelua kotihoodon kuntalisän maksamisessa erotusten erotus -asetelman (differences-in-differences) avulla. Tutkimus on merkittävä sikäli, että sen tutkimusasetelma oli menetelmällisesti Suomessa ensimmäinen, joka osoitti pitkän kotihoodon kausaalivaikutuksia lapsiin. Lisäksi tutkimustietoa siitä, miten pienten lasten hoitojärjestelyt ovat yhteydessä lapsen hyvinvointiin ennen kouluikää, on toistaiseksi ollut vähän tarjolla.

Toisessa suomalaistutkimuksessa havaittiin, että vähäisempi varhaiskasvatuksen viikkotuntimäärä oli yhteydessä matalan koulutustason vanhempien lapsilla heikompaan suoriutumiseen puheentuottamistestissä. Sen sijaan korkeammin koulutettujen vanhempien lapsilla puheen tuottamisen erot olivat pienempiä varhaiskasvatuksen tuntimäärästä riippumatta. (Laaninen 2026.)

Aikaisemmat suomalaistutkimukset ovat havainneet positiivisia yhteyksiä varhaiskasvatukseen osallistumisen (kotihoodon tuen käytön avulla arvioituna) ja lapsen myöhemmän koulumenestyksen välillä. Eri ryhmiä vertailtaessa on kuitenkin ollut vaikea määrittää, johtuuko havaittu positiivinen yhteys vanhempien paremmasta sosioekonomisesta asemasta tai onko varhaiskasvatukseen osallistumisella itsenäinen myönteinen vaikutus lasten kognitiivisiin kykyihin (Karhula ym. 2017; Hiilamo

ym. 2018). Positiivinen yhteys varhaiskasvatukseen ja kognitiivisten kykyjen välillä näyttää kuitenkin heikenevän lapsen kasvaessa (Karhula ym. 2017; Hiilamo ym. 2018).

Varhaiskasvatukseen 2–3-vuotiaina aloittaneilla lapsilla oli keskimäärin korkeimmat äidinkielen arvosanat peruskoulun päättötodistuksessa, joskin suomalaislapsilla aloitusiän yhteys koulumenestykseen oli heikompi kuin muilla pohjoismaalaisilla lapsilla. Perhetaustaan liittyvä eriarvoisuus ei kuitenkaan tasoittunut varhaiskasvatukseen myötä. (Laaninen ym. 2024; ks. myös Kulic ym. 2019.) Kun maahanmuuttajataustaisia lapsia on tarkasteltu erikseen, lukutaidon tason ja kotihoidon keston välinen negatiivinen yhteys on ollut voimakkaampi toisen sukupolven maahanmuuttajilla kuin eimaahanmuuttajilla (Laaninen 2025).

Lasten sairastamat infektioaudit ovat varhaiskasvatukseen osallistuvilla lapsilla yleisempiä kotihoidossa oleviin lapsiin verrattuna, varsinkin varhaiskasvatukseen aloitusvaiheessa ja alle 3-vuotiailla lapsilla (Collins ym. 2017; Schuez-Havupalo ym. 2017; Vakkilainen 2025). Suomalaistutkimuksessa havaittiin, että varhaiskasvatuksessa alle kolmen vuoden iässä aloittaneilla lapsilla oli keskimäärin enemmän antibioottikuureja lapsuuden aikana kuin pidempään kotihoidossa olleilla, eivätkä erot tasoittuneet 12 vuoden seurannan aikana (Räsänen ym. 2025). Ruotsalaistutkimuksessa (van den Berg & Siflinger 2022) hyödynnettiin Ruotsissa toteutettua päivähoitouudistusta ns. luonnollisena koeasetelmana ja tarkasteltiin varhaiskasvatukseen vaikutusta lasten fyysiseen (infektiot) ja psyykkiseen (käyttäytymishäiriöt) terveyteen. Tutkimuksen mukaan varhaiskasvatukseen osallistuminen vähensi käyttäytymishäiriöitä kouluikää lähestyvillä lapsilla, sen sijaan sairastettujen infektioiden määrä lisääntyi varsinkin niillä lapsilla, jotka aloittivat varhaiskasvatuksessa jo 1-vuotiaana, joskin erot tasoittuivat myöhemmin. Varhaislapsuudessa sairastettujen infektioiden vaikutuksista henkilöiden myöhempään terveyteen on kahtalaista näkemystä: yhtäältä varhain sairastettujen infektioiden on arveltu parantavan henkilön vastustuskykyä ja näin vaikuttavan myönteisesti terveyteen myöhemmällä iällä, toisaalta antibioottien runsas käyttö varhaisessa lapsuudessa voi olla yhteydessä terveysongelmiin myöhemmällä iällä (Li ym. 2016). Varhaiskasvatuksella voi kuitenkin olla myös myönteisiä terveysvaikutuksia. Varhaiskasvatus voi osaltaan suojata lähiperheen ongelmilta ja tarjota pienituloisissa perheissä asuville lapsille erilaisia osallistumismahdollisuuksia. Varhaiskasvatukseen ammattilaiset voivat tarvittaessa ohjata ja tukea perheiden hakeutumista erilaisten tukipalvelujen piiriin. (STM 2023.)

10.4 Vanhempien työmarkkina-asema ja tulot

Tutkimustietoa lastensaannin merkityksestä vanhempien työllisyydelle, työmarkkina-asemalle ja tulo- ja urakehitykselle on olemassa runsaasti erityisesti äitien osalta (yleiskatsauksia mm. Olivetti & Petrongolo 2017; Rossin-Slater 2018; Schober & Büchau 2022; Canaan ym. 2022; Kleven ym. 2025). Lastensaannin vaikutuksista äitien tuloihin puhuttaessa on usein käytetty termejä ”lapsisakko” tai ”äitiyssakko” (*child penalty, motherhood penalty*) viittaamaan lapsensaannista äideille aiheutuviin työelämävaikutuksiin, erityisesti tulomenetyksiin. Nämä näkyvät esimerkiksi äitien (isiin tai lapsettomiin naisiin verrattuna) matalampana palkkakehityksenä, mikä puolestaan johtuu osittain alhaisemmasta työllisyysasteesta, lyhyemmistä työtunneista tai hitaammasta urakehityksestä. Keskeinen tekijä kielteisten vaikutusten taustalla on lastenhoitovastuun epätasainen jakautuminen miesten ja naisten välillä (Goldin 2014; Blau & Kahn 2017).

Vaikka tulosidonnaiset perhevapaat ja niihin keskeisesti liittyvä oikeus palata samaan työhön alkujaan luotiin turvaamaan naisten osallistumista työelämään, pitkät perhevapaat ja niiden keskittyminen naisille ovat nykyään osasy sille, että lastensaannin kielteiset työelämävaikutukset kohdistuvat pääosin naisille (Olivetti ja Petrongolo 2017; Canaan ym. 2022). Alle vuoden mittaiset perhevapaat voivat parantaa naisten työsuhteen jatkuvuutta ja nostaa heidän työllisyysastettaan, mutta pidemmät perhevapaat voivat vaikuttaa negatiivisesti naisten tuloihin, työllisyyteen ja urakehitykseen. Mitä pidempi perhevapaa on, sitä kielteisempiä äitien työelämävaikutukset ovat (Olivetti ja Petrongolo 2017; Rossin-Slater 2018; Kleven ym. 2019; Schober & Buchau 2022). Maailmanlaajuisessa vertailussa Kleven ym. (2025) osoittavat että miesten ja naisten työllisyysasteen välinen ero johtuu suurelta osin siitä, että naisten työllisyysaste laskee voimakkaasti lapsen syntymän jälkeen. Mitä korkeampi tulotaso maassa on, sitä suurempi osa sukupuolten välisestä työllisyyseroista on seurausta lastensaannin sukupuolittuneista vaikutuksista työllisyyteen.

Suomessa äitien työllisyysaste jää pitkällä aikavälillä (10 vuotta ensimmäisen lapsen syntymän jälkeen) noin 17 % jälkeen isien työllisyysasteesta. Äitien bruttotulot puolestaan jäävät pitkällä aikavälillä noin 25 % jälkeen isien bruttotuloista (Sieppi & Pehkonen 2019). Perheen sisäiset lapsen syntymää seuraavat tuloerot ovat olleet Suomessa suurempia kuin muissa Pohjoismaissa (Evertsson ym. 2025). Tämä pätee myös naispareihin, joskin synnyttävän ja ei-synnyttävän vanhemman tuloerot ovat pienemmät kuin eri sukupuolta olevien vanhempien perheissä. Suomessa myös keski-ikään mennessä kertyvät ansiotulot jäävät äideillä selvästi jälkeen isien tuloja (26–49 % lapsiluvusta riippuen) (Jalovaara & Fasang 2020; Nisén et al. 2025). Sukupuoliero korostuu useamman lapsen vanhemmilla, nuorella iällä vanhemmaksi tulleilla, ja matalammin koulutetuilla. Vastaavat erot ovat Ruotsissa maltillisempia,

joskin sielläkin selviä (Nisén et al. 2025). Pohjoismaiden perhevapaajärjestelmien erojen, erityisesti Suomen kotihoidon tuen, on arvioitu vaikuttavan myös näihin maiden välillä havaittuihin eroihin tulokehityksessä.

Äidille tarjolla olevien perhevapaiden pidentäminen tai perhevapaaetuuksien korottaminen heijastuu välittömästi äitien työhön paluun viivästymisenä (Kluve & Tamm 2013; Dahl ym. 2016). Nämä havainnot pätevät myös Suomessa (Kosonen 2014; Gruber ym. 2025; Österbacka & Räsänen 2025). Pidemmällä aikavälillä vaikutus äitien työssäkäyntiin (työllisyysasteeseen) näyttää kuitenkin jäävän vähäiseksi (Drange & Rege 2013). Jos äiti on työmarkkinoilla ennen syntymää ja hänellä on oikeus tulosidonnaiseen vanhempainvapaaseen ja myöhemmin varhaiskasvatukseen, on todennäköisempää, että hän myös palaa töihin (Olivetti & Petrongolo 2017).

Suomessa vuonna 2014 käyttöön otetun joustavan hoitorahan vaikutuksia vanhempien työmarkkina-asemaan on tutkittu (Pekkarinen & Tuomala 2020). Uudistuksen myötä osa-aikaisen hoitovapaan käyttö lisääntyi. Uudistuksella ei havaittu olevan vaikutuksia miesten työmarkkina-asemaan. Vaikutukset äitien työmarkkina-asemaan olivat vähäisiä, joskin keskimäärin uudistus hieman lisäsi äitien työllisyyttä. Tosiasiassa vaikutus kuitenkin vaihteli äidin tilanteen mukaan: uudistus lisäsi työllisyyttä ja ansioita perus- ja keskiasteen koulutetuilla, mutta vähensi työtunteja niillä, jotka aiemmin työskentelivät kokopäiväisesti. Äitien työtuntien väheneminen liittyi kiinteästi siihen, että ennen uudistusta työssä olleet äidit vaihtoivat työpaikkoihin, joissa osa-aikatyön tekeminen oli yleisempää.

Lasten saamisen suorista työmarkkina-asema- tai tuloseurauksista isille on tehty vähemmän tutkimusta (yleiskatsauksia mm. Canaan ym. 2022; Schober & Buchau 2022). Yhteenvetona voidaan todeta, että näyttö lastensaannin vaikutuksista isien työmarkkina-asemaan on ristiriitaista. Suurempi osa tutkimuksista ei havaitse miesten lastensaannilla työllisyys- tai tulovaikutuksia. Joissakin tutkimuksissa perhevapaan käytöllä havaitaan negatiivisia vaikutuksia tulotasoon, mutta pääasiassa isien vapaat ovat lyhytkestoisia ja siten myös vaikutukset ovat pieniä ja lyhytkestoisia. Toisaalta, jos yhteiskunnan normit muuttuvat ja vanhempainvapaa jakautuu tasaisemmin vanhempien kesken, sukupuolten väliset työmarkkinaerot voivat kaventua. On myös osoitettu, että äitien työssäkäynti ja tulotaso voivat nousta pidemmän isyysvapaan myötä. Lyhyet isyysvapaat eivät kuitenkaan välttämättä vaikuta äitien työllisyyteen tai tuloihin (Canaan ym. 2022; Schober & Buchau 2022). Suomalainen tutkimustulos osoittaa, että kun isyysvapaa on lyhyt ja isät voivat pitää sen samalla kun myös äiti on kotona esimerkiksi kesä- tai joululoman aikaan, hoitovastuiden jakamisen merkitys on vähäinen. Tämän seurauksena isän

vanhempainvapaan käytöllä ei juuri ole vaikutusta äitien työssäkäyntiin tai tuloihin (Carnicelli ym. 2024). Carnicelli ym. (2024) tutkimuksen mukaan lyhyehkön vapaan käytöllä ei ollut vaikutusta myöskään isän työssäkäyntiin tai tuloihin.

Viimeisimmän vanhempainvapaauudistuksen työmarkkinavaikutuksista ei vielä toistaiseksi ole saatavilla tietoa, koska vanhempien työmarkkina-asemaa kuvaavia tietoja ei ole vielä saatavilla riittävän pitkältä ajalta. Tanskassa toteutettiin lähes samaan ajankohtaan sijoittuva uudistus, jossa isät saivat 11 viikon korvamerkityn vapaakiintiön. Uudistuksen seurauksena isien ja äitien tuloerot pienenevät 34 prosenttiyksikköä ja työtuntien erot 33 prosenttiyksikköä syntymän jälkeisenä vuonna (Kleven ym. 2026).

Suomessa isien työllisyys on pysynyt vakaana 2010-luvun alkupuolelta lähtien. Työllisyysaste on ollut korkea, noin 90 % lasten iästä riippumatta. Äitien työllisyysaste on taas noussut noin 70 prosentista yli 80 prosenttiin. Työllisyysaste yleensä kasvaa lasten iän myötä, mutta viimeaikaista kasvua selittää pääasiassa alle kouluikäisten, erityisesti alle 3-vuotiaiden, lasten äitien työllisyysasteen kasvu (Tilastokeskus 2025a). Samaan aikaan sukupuolten välinen palkkaero on jonkin verran kaventunut, mutta on edelleen suhteellisen korkea, noin 16 % (Tilastokeskus 2025b). Isillä on yleensä lapsettomia miehiä korkeammat palkat, kun taas äideillä on lapsettomia naisia matalammat palkat. Tämä pätee myös Suomeen (Cooke ym. 2022; Icardi ym. 2022). Perhevapaiden epätasaisen jakautumisen lisäksi merkittävä selitys miesten ja naisten väliselle yleiselle palkkaerolle on myös se, että suomalaiset naiset ja miehet työskentelevät edelleen eriytyneillä työmarkkinoilla. Naiset työskentelevät pääasiassa julkisella sektorilla, jossa palkkojen kasvu on heikompa kuin yksityisellä sektorilla, jossa puolestaan työskentelevät pääasiassa miehet (Laine 2024). Julkista sektoria pidetään yleisesti perheystävällisempänä kuin yksityistä sektoria, mikä osittain selittää työmarkkinoiden eriytymistä. Miesten mahdollisuudet erilaisiin työajan ja paikan joustoihin ovat kuitenkin keskimäärin paremmat kuin naisilla, mikä voi toisaalta myös heijastua vanhempien perhevapaavalintoihin (Närvi ym. 2024; Lyly-Yrjänäinen 2025).

10.5 Syntyvyys

Syntyvyyden nostaminen ei yleisesti ottaen ole ollut keskeinen syy perhevapaajärjestelmien kehittämiseksi, joskin viime aikaina pronatalistiset äänensävyt ovat lisääntyneet perhevapaista käydyssä keskusteluissa hyvin alhaisen syntyvyyden maissa, kuten Itä-Aasian maissa (Spiess & Wrohlich 2008). Perhevapaiden vaikutuksista syntyvyyteen voidaan tehdä oletuksia sitä kautta, miten ne voivat vaikuttaa erityisesti työn ja perheen yhteensovittamiseen, lapsista aiheutuviin taloudellisiin

kustannuksiin (Gauthier 2007), sekä sukupuolten tasa-arvon toteutumiseen ja vastuiden jakamiseen vanhempien kesken (Bergsvik ym. 2021). Perhevapaiden vaikutuksia syntyvyyteen on tutkittu paljon erilaisin tutkimusasetelmin ja tutkimustulokset ovat varsin vaihtelevia (Gauthier 2007).

Kaksi viimeikaista katsausartikkeliä arvioi perhevapaiden vaikutuksia syntyvyyteen (vain) sellaisten tutkimusten valossa, joissa oli käytetty kausaalista yksilötason tutkimusasetelmaa. Valtaosa tutkimuksista oli Euroopasta tai Pohjois-Amerikasta. Thomas ym. (2022) havaitsivat, että vähäisillä muutoksilla perhevapaisiin ei valtaosassa analysoiduista tutkimuksista ollut vaikutuksia syntyvyyteen. Toisaalta erityisen merkittäville uudistuksilla, kuten Saksassa vuonna 2007 toteutetulla uudistuksella (kts. Spiess & Wrohlich 2008), havaittiin lähinnä positiivisia kokonaisvaikutuksia syntyvyyteen. Myös Bergsvik ym. (2021) totesivat, että *merkittäville* perhevapaauudistuksilla on löydetty vaikutuksia syntyvyyteen siten, että pitkän aikavälin kokonaisvaikutus on positiivinen. Heidän analyysinsä perusteella pidemmällä perhevapaalla, joka on *tulokompensoitu ja työhön paluun mahdollistava* (job-protected), näyttäisi olevan positiivinen vaikutus. Lyhyiden *isälle osoitettujen kiintiöiden* voimaantulolla tai niiden asteittaisella pidentämisellä ei ole löydetty vaikutuksia ainakaan lyhyellä aikavälillä Pohjoismaissa; Espanjassa isälle osoitetun kiintiön käyttöön otolla löydettiin jopa negatiivinen vaikutus (Farre & Gonzalez 2019). Pidempien isille osoitettujen vapaakiintiöiden vaikutuksista syntyvyyteen ei toistaiseksi ole ollut tutkimustietoa saatavilla.

On esitetty, että miesten suurempi osallistuminen kotitöihin ja lastenhoitoon, toisin sanoen palkattoman hoivatyön jakautuminen sukupuolten välillä jokapäiväisessä perhe-elämässä (Goldscheider ym. 2015), ja tätä tukeva normatiivinen muutos (Esping-Andersen & Billari 2015), johtaisi lopulta korkeampaan syntyvyyteen. Instituutioiden välisen ristiriidan on esitetty olevan tässä keskeistä: Sukupuolten välinen tasa-arvo toteutuu työelämässä ja laajemmin yhteiskunnassa mutta ei perhe-elämässä, mitä pidetään keskeisenä syynä matalalle syntyvyydelle (McDonald 2000). Näiden teorioiden valossa sellaisilla perhevapaita koskevilla uudistuksilla, jotka lisäävät tasa-arvon toteutumista erityisesti perheiden sisäisessä työnjaossa, voi olla positiivisia vaikutuksia syntyvyyteen. Yllä mainittujen katsausartikkelien tunnistamat positiiviset vaikutukset merkittävien uudistusten seurauksena voi tulkita juuri tämän kehyksen kautta.

Keskeinen edellä mainittuja teorioita tukenut seikka on ollut kuitenkin se, että sukupuolten tasa-arvossa edistyneissä Pohjoismaissa toteutuneet lapsiluvut pysyvät pitkään muita maita korkeampana (Andersson ym. 2009). Syntyvyyden merkittävä lasku 2010-luvulla Pohjoismaissa on kuitenkin kyseenalaistanut oletusta siitä, että sukupuolten tasa-arvoa tukeva perhepolitiikka voisi estää syntyvyyttä

vajoamasta hyvin matalalle tasolle (Hellstrand ym. 2021). Yksityiskohtaisempi ja kausaalitutkimuksiin perustuva näyttö perhevapaapolitiikan vaikutuksista syntyvyyden perhe-elämässä toteutuvan tasa-arvon kautta ei myöskään ole täysin yksiselitteinen.

On myös hyvä huomata, että perhevapaiden käytön (uptake) ja syntyvyyden välinen yhteys yksilötasolla voi poiketa huomattavasti vapaiden tarjoamisen tosiasiallisesta vaikutuksesta syntyvyyteen. Tällöin esimerkiksi tärkeä havainto Ruotsista siitä, että isille, jotka pitävät pidemmän vapaan, syntyy todennäköisemmin seuraava lapsi, ei kerro suoraan siitä, mikä on isän vapaakiintiötä koskevien muutosten vaikutus syntyvyyteen (Duvander ym. 2010). Tämä pätee myös kotihoidon tukeen: aiempi tutkimus Suomesta havaitsi, että äidin kotihoidon tuen käyttö oli yhteydessä suurempaan todennäköisyyteen saada seuraava lapsi (Erlandsson 2017). Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kotihoidon tuen tarjoamisella nykymuodossaan olisi positiivinen vaikutus syntyvyyteen, etenkin edellä mainittujen teorioiden valossa, jotka korostavat sitä, että perhevapaauudistukset voivat vaikuttaa syntyvyyteen erityisesti sukupuolten tasa-arvoa edistämällä.

Kaiken kaikkiaan syntyvyyteen vaikuttavat lukuisat tekijät, joista perhevapaat voidaan nähdä vain yhtenä tekijänä muiden joukossa. On myös argumentoitu, että erilaisten toimenpiteiden muodostama kokonaiskuva ratkaisee niiden merkityksen syntyvyydelle ja on olennaisempi kuin yksittäiset (etenkin vähäiset) uudistukset (Neyer & Andersson 2007). Toisaalta vankkaa tutkimusevidenssiä on vaikeampi muodostaa ilman uudistusten vaikutusten arviointia (Bergsvik ym. 2021). Myös politiikan pitkäjänteisyys ja ennustettavuus ovat merkityksellisiä tekijöitä yksilöille, joille lastensaanti olisi potentiaalisesti ajankohtainen (Gietel-Basten ym. 2022). Nykytilanteessa, jossa perhevapaajärjestelmä Suomessa on kansainvälisesti verraten pitkälle kehitetty ja syntyvyys on hyvin matalalla tasolla, on todennäköistä että järjestelmän vähäisillä muutoksilla ei ole vaikutuksia syntyvyyteen. Merkittävien uudistusten kohdalla vaikutusten todennäköisyys näyttää aiemman tutkimusnäytön valossa suuremmalta.

11 Väestön näkemyksiä perhevapaista ja lasten osallistumisesta varhaiskasvatukseen

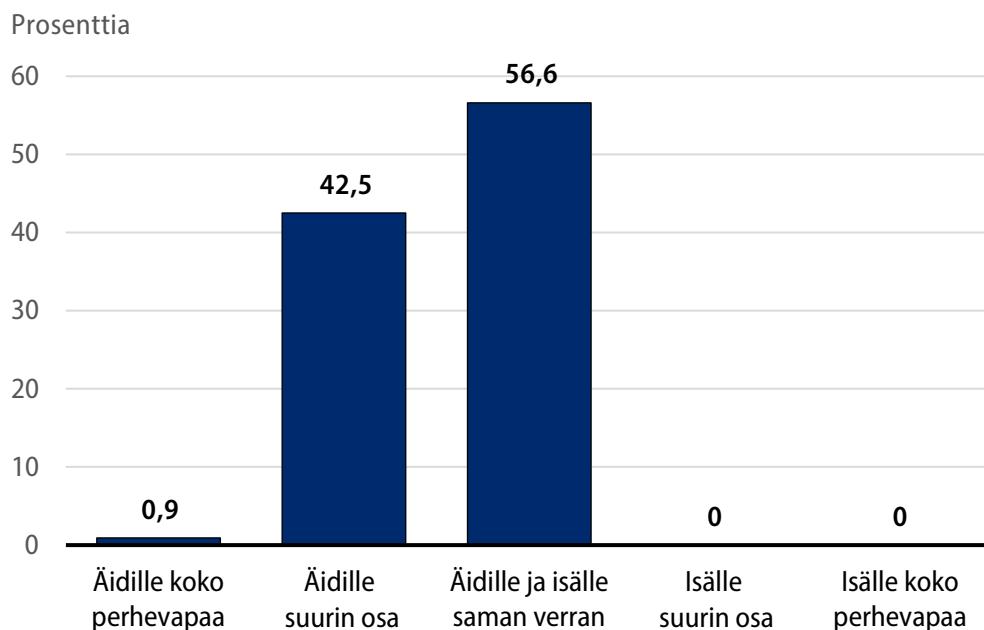
Väestöliiton Perhebarometri vuodelta 2023 (Lehtonen ym. 2023) sekä Kelan ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen keräämä Perhevapaakysely 2025 ovat keränneet suomalaisten näkemyksiä perhevapaauudistuksesta sekä vapaiden kehittämistarpeista.

Vaikka kyselyt kohdistuivat hieman eri väestöryhmille (Perhebarometri 2023 kohdejoukkona olivat kaikki 20–59-vuotiaat suomalaiset, Perhevapaakyselyn 2025 vastaajina olivat uuden vanhempainvapaajärjestelmän piiriin kuuluneet 1–2-vuotiaiden lasten vanhemmat), kyselyihin osallistuneiden lapsiperheiden vastauksissa tuli esiin hyvin yhdensuuntaisia näkemyksiä. Vanhemmat kannattavat mahdollisuutta luovuttaa omasta kiintiöstään nykyistä enemmän vapaapäiviä toiselle vanhemmalle tai mahdollisuutta päättää kokonaan itse, miten vapaat jaetaan perheessä. Perhevapaakyselyssä 2025 1–2-vuotiaiden lasten äideistä 57 prosenttia ja isistä 48 prosenttia oli täysin samaa ja 20–25 prosenttia (äidit/isät) osittain samaa mieltä siitä, että vanhempien tulisi voida itse päättää, miten vapaat perheessä jaetaan (Grahn ym. 2026a). Isät ja korkeammin koulutetut äidit kannattivat jonkin verran muita useammin vapaiden kiintiöimistä kummallekin vanhemmalle – silti näissäkin ryhmässä valinnanvapautta kannatti yli puolet vastaajista (täysin tai osittain samaa mieltä) (Grahn ym. 2026a). Lisäksi Perhebarometrissa 2023 alle 6-vuotiaiden lasten vanhemmista noin puolet katsoi, että päivärahaston tulisi olla nykyistä korkeampi, kaikista lapsiperheistä tätä mieltä oli 45 prosenttia (Lehtonen ym. 2023).

Sekä Perhebarometrissa 2023 että Perhevapaakyselyssä 2025 tiedusteltiin myös näkemyksiä kotihoidon tuesta ja hoitovapaasta. Perhebarometrissa vastaajia pyydettiin ottamaan kantaa hoitovapaan pituuteen: 23 prosenttia lapsiperheiden vanhemmista kannatti hoitovapaan pidentämistä nykyisestä ja 64 prosenttia piti nykyistä kestoja hyvänä. Kahdeksan prosenttia oli valmis joko lyhentämään kautta tai poistamaan hoitovapaan kokonaan. Alle 6-vuotiaiden lasten vanhemmat kannattivat muita useammin hoitovapaan pidennystä. (Lehtonen ym. 2023.) Perhevapaakyselyssä 2025 1–2-vuotiaiden lasten vanhemmista kysyttiin mielipidettä kotihoidon tuen leikkaamisvaihtoehtoista. Vain 2–4 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että kotihoidon tuki tulisi lakkauttaa kokonaan. Äideistä 8 prosenttia ja isistä 14 prosenttia oli täysin tai osittain samaa mieltä väitteen kanssa, että kotihoidon tuen maksaminen tulisi lopettaa siinä vaiheessa kun lapsi täyttää kaksi vuotta. Kaiken kaikkiaan

eri leikkausvaihtoehtojen vastustus oli vahvaa: ylivoimainen enemmistö varsinkin äideistä vastusti tuen lakkauttamista tai tukijakson lyhentämistä. Korkeimmin koulutetut vanhemmat olivat hieman muita valmiimpia lyhentämään tukijakson keston lapsen 2-vuotispäivään. (Grahm ym. 2026b.) Sen sijaan Tilastokeskuksen Perhe, työ ja sukupuoliroolit -kyselyssä 2022 kuitenkin yli puolet 15–74-vuotiaista vastaajista kannatti perhevapaiden tasajakoa tilanteessa, jossa molemmat vanhemmat olivat kokopäivätyössä ennen lapsen syntymää (Kuvio 11).

Kuvio 11. 15–74-vuotiaiden suomalaisten näkemys siitä, miten perhevapaat tulisi jakaa perheessä, jossa molemmat vanhemmat ovat olleet kokopäivätyössä ennen lapsen syntymää.

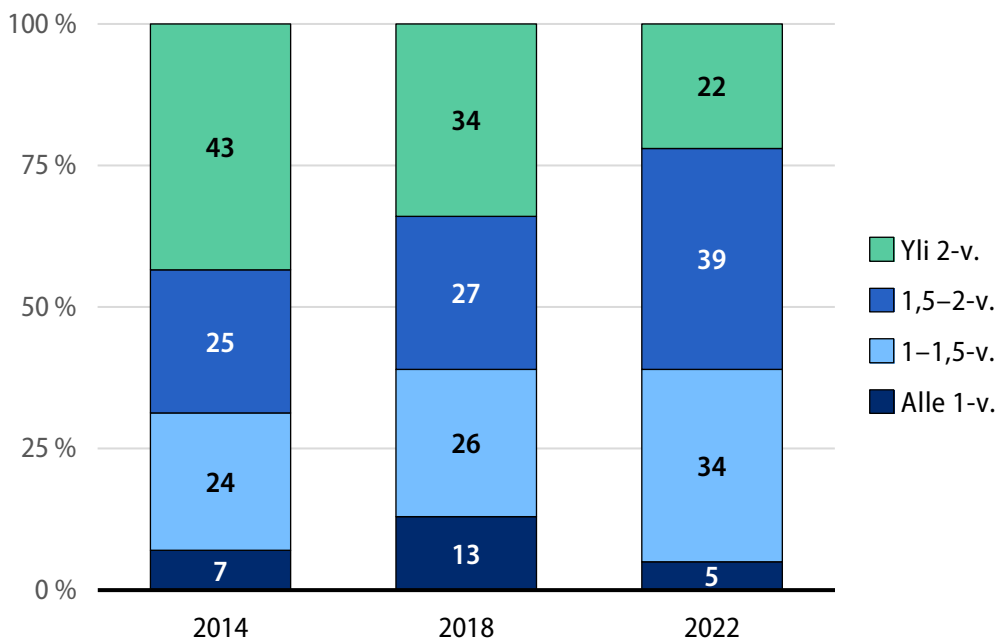

Lähde: ISSP Research Group (2025) (Perhe, työ ja sukupuoliroolit -kysely 2022). Vastausosuudet on painotettu vastaamaan väestöä.

Kotihoidon tukijakson ja hoitovapaan pituutta koskevat mielipiteet heijastavat vanhempien näkemyksiä siitä, minkä ikäisenä lapsen olisi hyvä aloittaa varhaiskasvatuksessa. Väestöliiton Perhebarometreissa vuosilta 2014 ja 2018 ja Perhevapaa 2022 -kyselyssä kysyttiin vanhempien näkemyksiä sopivasta varhaiskasvatuksen aloituksesta. Entistä suurempi osa pienten lasten vanhemmista on valmis laittamaan lapsen varhaiskasvatukseen jo ennen kuin lapsi täyttää kaksi vuotta mutta vain harva katsoo, että lapsi voisi aloittaa varhaiskasvatuksessa alle 1-vuotiaana. Vuoden 2022 kyselyssä 39 prosenttia vanhemmista katsoi, että sopivin ikä lapselle

aloittaa varhaiskasvatuksessa on 1,5–2 vuotta ja hieman yli viidesosa katsoi, että lapsen tulisi olla vähintään 2-vuotias ennen varhaiskasvatuksen aloitusta (Kuvio 12). 1–1,5-vuotiaana lapsen oli valmis laittamaan varhaiskasvatukseen 34 prosenttia vanhemmista.

Kuvio 12. Pienten lasten vanhempien näkemys siitä, missä ikävaiheessa lapsen on sopivaa aloittaa varhaiskasvatuksessa.

Lähde: Lehtonen ym. 2023 (2014 ja 2018, 0–3-vuotiaiden lasten vanhemmat), Saarikallio-Torp ym. 2024 (2022, 1–2-vuotiaiden lasten vanhemmat).

12 Sidosryhmien näkemyksiä perhevapaiden kehittämisestä

12.1 Kyselyn toteutus ja kuvaus

Selvityksen osana toteutettiin sidosryhmäkysely, jolla kartoitettiin sidosryhmien näkemyksiä perhevapaajärjestelmän kehittämisestä. Kyselyn tuloksia hyödynnettiin myös tässä raportissa esitettyjen simuloitavien mallien valinnassa. Kysely toteutettiin Webropol-kyselynä joulukuun 2025 ja tammikuun 2026 välisenä aikana. Keskeiset sidosryhmät tunnistettiin yhdessä raportin seurantaryhmän kanssa. Näihin kuuluivat perhejärjestöt, valtakunnalliset tasa-arvojärjestöt, eduskuntapuolueet, puolueiden nais- ja nuorisojärjestöt, työmarkkina- ja yrittäjäjärjestöt sekä opiskelijajärjestöt. Kysely lähetettiin 57 sidosryhmän edustajalle sähköpostitse. Sidosryhmäkyselyyn kutsutut tahot esitetään liitteessä 1. Vastausaktiivisuutta pyrittiin lisäämään lähettämällä muistutusviestejä sähköpostitse sekä ottamalla osaan vastaajista yhteyttä myös puhelimitse ja antamalla vastaamiseen lisää aikaa. Kyselyyn saatiin 39 vastausta (vastausprosentti 68 %).

Sidosryhmäkyselyyn vastasivat seuraavat tahot:

- perhejärjestöt: Adoptioperheet ry; Familia ry; Käpy Lapsikuolemaperheet ry; Lapsettomien yhdistys Simpukka ry; Lastensuojelun Keskusliitto; Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL); Monimuotoiset perheet -verkosto; Perhehoitoliitto ry; Sateenkaariperheet ry; Suomen Monikkoperheet ry; Väestöliitto; Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry
- valtakunnalliset tasa-arvojärjestöt: Miesjärjestöjen keskusliitto ry
- eduskuntapuolueet: Kansallinen Kokoomus (KOK); Suomen Kristillisdemokraatit (KD); Liike Nyt (LN); Suomen Keskusta (Kesk); Suomen ruotsalainen kansanpuolue (RKP); Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (SDP); Vasemmistoliitto (Vas); Vihreä liitto (Vihr)
- puolueiden naisjärjestöt: KD Naiset; Liikkeen Naiset; Sosialidemokraattiset Naiset; Suomen Keskustanaiset; Svenska Kvinnoförbundet; Vasemmistonaiset; Vihreät Naiset
- puolueiden nuorisojärjestöt: Suomen Keskustanuoret; Perussuomalainen Nuoriso

- työmarkkina- ja yrittäjäjärjestöt: Akava; Elinkeinoelämän keskusliitto (EK); Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT; Kirkon työmarkkinalaitos; SAK; STTK; Suomen Yrittäjät
- opiskelijajärjestöt: Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto (SAKKI)
- muut: Kuntaliitto.

Kysely sisälsi pääasiassa strukturoituja kysymyksiä, joissa vastaajia pyydettiin valitsemaan annetuista vaihtoehtoista. Kysymykset oli jaoteltu teemoihin, joita olivat sidosryhmien tavoitteet perhevapaajärjestelmän kehittämisessä, ansiosidonnaisten vapaiden kehittäminen, kotihoidon tuen kehittäminen, työajan lyhentämistä tukevien politiikkojen (joustava hoitoraha, osittainen hoitoraha) kehittäminen, tilapäinen hoitovapaa, perhevapaakorvaus, perhevapaiden kustannukset yhteiskunnalle sekä ehdotukset perhevapaamallin kokonaisuudeksi. Kunkin teeman yhteydessä oli mahdollisuus kirjoittaa avokenttään tekstiä ja halutessaan kertoa asiasta tarkemmin.

12.2 Analyysi ja tulokset

Tarkastelemme sidosryhmäkyselyn tuloksia ryhmittäin. Puolueet (mukaan luetuna nais- ja nuorisojärjestöt) on jaettu kolmeen ryhmään. Jako perustuu yhtäältä perinteiseen oikeisto-vasemmisto-jakoon, toisaalta jakoon liberaalien ja konservatiivisten arvojen välillä (Koiranen ym. 2017). Tässä analyysissä jako on tehty siltä pohjalta, miten puolueet ovat tähän mennessä suhtautuneet nimenomaan perhepolitiikkaan, erityisesti perhevapaisiin – jako voisi siis olla toisenlainen suhteessa johonkin toiseen sisältöteemaan. Puolueista ”oikeistoliberaalisissa” ryhmässä ovat mukana sukupuolten tasa-arvoa mutta myös perheiden valinnanvapautta korostaneet Kokoomus, RKP sekä Liike Nyt; ”konservatiivisessa” ryhmässä ovat erityisesti kotihoidon tuen säilyttäjinä tunnetut Perussuomalaiset, Kristilliset sekä Keskusta, ja ”vasemmistoliberaalisissa” ryhmässä vanhempainvapaiden tasaisempaa jakamista ajaneet SDP, Vasemmistoliitto sekä Vihreät.

Järjestöjen vastaukset on jaettu samoin kolmeen ryhmään. Työmarkkinajärjestöjen vastauksista tarkastellaan erikseen työnantaja- ja yrittäjäjärjestöjen ja työntekijäjärjestöjen vastauksia. Kolmannen ryhmän muodostavat lapsi- ja perhejärjestöt joihin tässä luetaan myös tasa-arvojärjestöksi itsensä määritellyt taho. Kuntaliiton vastaukset muodostavat poikkeuksen, sillä niitä ei haluttu yhdistää mihinkään edellä mainittuun ryhmään. Kuntaliitolta on saatu lupa raportoida heidän vastauksensa erikseen.

Opiskelijajärjestöistä vain yksi vastasi kyselyyn. Tämän vuoksi opiskelijajärjestön tuloksia ei esitetä. Kyselyyn vastanneella opiskelijajärjestöllä ei ollut juurikaan kantoja perhevapaiden rakennetta koskeviin kysymyksiin. Lähinnä opiskelijajärjestö halusi muistuttaa, että erilaisten perhe- ja sosiaalietuuksien suhde opintoetuuksiin tulisi selvittää ja kehittää järjestelmää niin, ettei opiskelu muodostaisi haastetta perheen perustamiselle ja toimeentulolle.

Ryhmittäin tarkasteltavat tulokset kerrotaan prosenttiosuuksina. Käytännössä sekä puolue- että työmarkkinajärjestöjen ryhmät ovat varsin pieniä, kun taas perhejärjestöjen ryhmä on muita suurempi. Vaikkei sidosryhmien välisten erojen tilastollista merkitsevyyttä voitukaan arvioida pienen vastaajamäärän takia, prosenttiosuudet kertovat suuntaa-antavaa tietoa ryhmien välisistä eroista. Prosenttijakaumien lisäksi kustakin teemasta kerrotaan myös saatujen avovastausten sisältöä tiivistetysti.

12.3 Tärkeimmät tavoitteet perhevapaajärjestelmän kehittämisessä

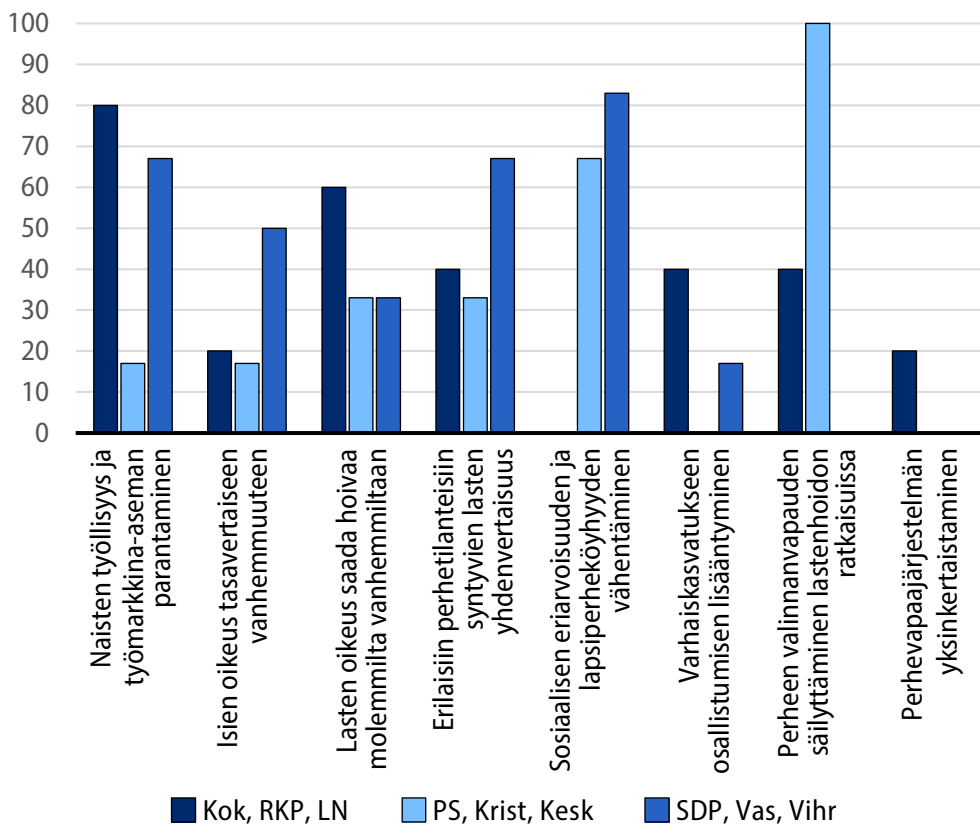
Sidosryhmiä pyydettiin valitsemaan kahdeksasta vaihtoehdosta kolme tärkeintä tavoitetta perhevapaiden kehittämisessä. Kaikkien vastaajien joukossa tärkeimmäksi tavoitteeksi nousivat erilaisiin perheisiin syntyvien lasten yhdenvertaisuus sekä sosiaalisen eriarvoisuuden ja lapsiköyhyyden vähentäminen. Tämä selittyy perhejärjestöjä edustavien vastaajien suurella määrällä.

Ryhmittäin tarkasteltuna naisten työllisyys ja työmarkkina-aseman parantaminen oli tärkeimpien tavoitteiden joukossa sekä oikeisto- että vasemmistoliberaaleiksi luokitelluilla puolueilla, kun taas konservatiivipuolueilla se sai pienemmän kannatuksen (Kuvio 13). Isien oikeus tasavertaiseen vanhemmuuteen oli puolestaan muita puolueita useammin tärkeä tavoite vasemmistoliberaaliin ryhmään luokitelluille puolueille. Oikeistoliberaalit pitivät puolestaan muita useammin tärkeänä lapsen oikeutta saada hoivaa molemmilta vanhemmiltaan, minkä voi tulkita käytännössä tukevan samalla tavoitetta isien oikeuteen tasavertaiseen vanhemmuuteen, eli perhevapaiden jakamista tasaisemmin vanhempien kesken.

Eri perhetilanteisiin syntyvien lasten yhdenvertaisuus sekä sosiaalisen eriarvoisuuden ja lapsiperheköyhyyden vähentäminen olivat muita puolueita yleisemmin tärkeitä tavoitteita vasemmistoliberaaleille, kun taas konservatiivipuolueet korostivat voimakkaasti perheen valinnanvapauden säilyttämistä lastenhoidon ratkaisissa. Oikeistoliberaalit kannattivat muita yleisemmin varhaiskasvatukseen

osallistumista, mutta jonkin verran myös perheiden valinnanvapauden säilyttämistä. Perhevapaajärjestelmän yksinkertaistaminen nousi tärkeimpien tavoitteiden joukkoon vain oikeistoliberaaleilla.

Kuvio 13. Puolueiden tärkeimmät tavoitteet perhevapaiden kehittämisessä (%).

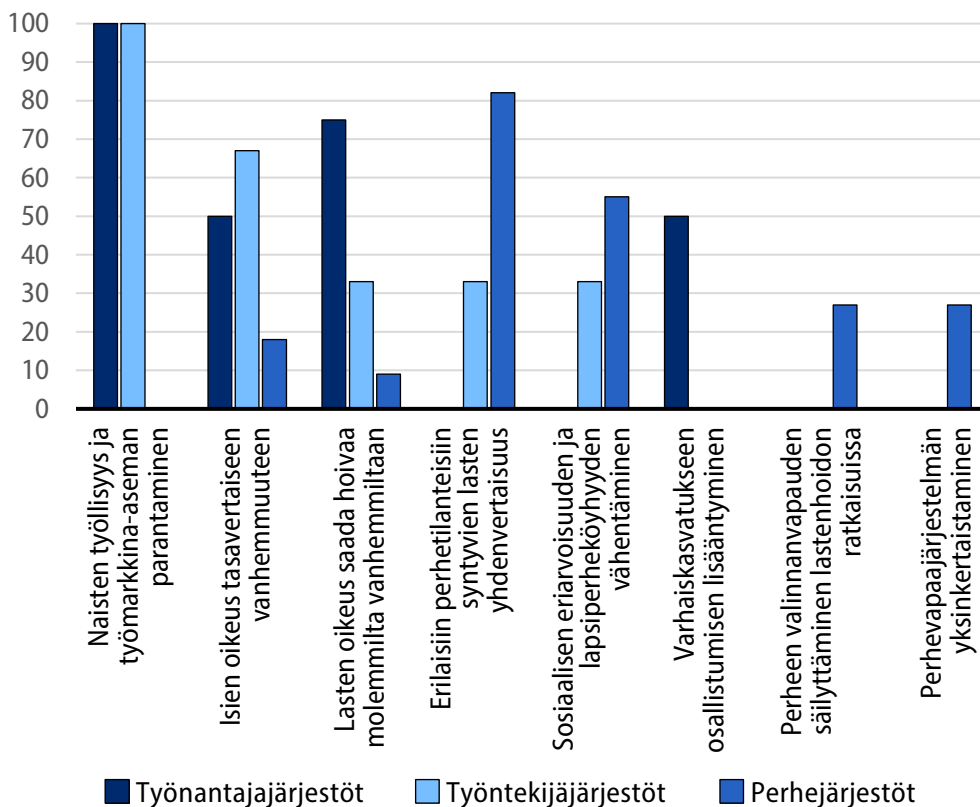

Työnantaja- ja työntekijäjärjestöt olivat samoilla linjoilla siitä, että perhevapaiden kehittämisessä naisten työllisyys ja työmarkkina-aseman parantaminen on erittäin tärkeä tavoite perhevapaiden kehittämisessä (Kuvio 14). Työntekijäjärjestöt nostivat kärkikolmikkoon isien oikeuden tasavertaiseen vanhemmuuteen työnantajjärjestöjä yleisemmin, kun taas työnantajat korostivat työntekijäjärjestöjä enemmän lapsen oikeutta saada hoivaa molemmilta vanhemmiltaan.

Kuten edellä mainittiin, perhejärjestöille tärkeimpien tavoitteiden joukossa oli muita yleisemmin eri perhetilanteisiin syntyvien lasten yhdenvertaisuus sekä sosiaalisen eriarvoisuuden ja lapsiköyhyyden vähentäminen (Kuvio 14). Nämä olivat myös työntekijäjärjestöille kohtalaisen tärkeitä tavoitteita perhevapaiden kehittämisessä.

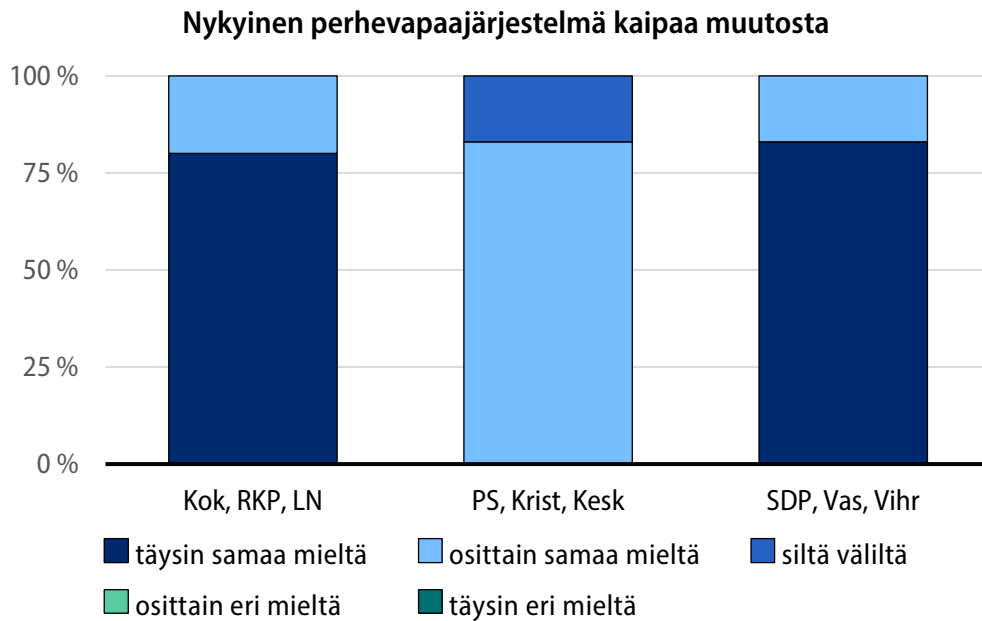
Kuntaliiton tärkeimpiä tavoitteita olivat perhevapaajärjestelmän yksinkertaistaminen, sosiaalisen eriarvoisuuden ja lapsiperheköyhyyden vähentäminen sekä perheen valinnanvapauden säilyttäminen lastenhoidon ratkaisuisissa.

Kuvio 14. Järjestöjen tärkeimmät tavoitteet perhevapaiden kehittämisessä (%).

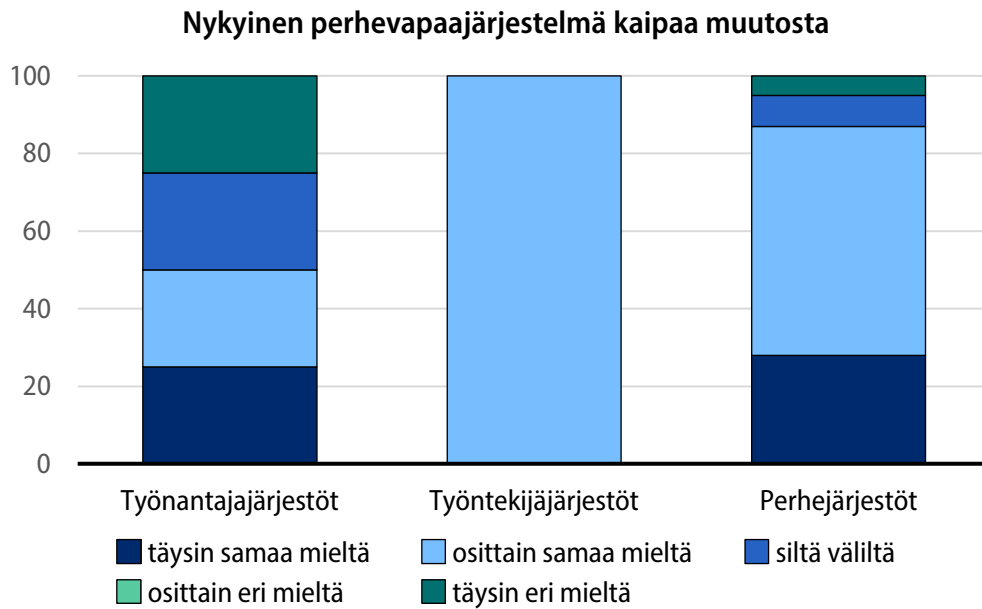
12.4 Nykyisen perhevapaajärjestelmän muutostarpeet

Puolueiden vastaukset kertovat, että nykyiseen perhevapaajärjestelmään ollaan valmiita tekemään muutoksia (Kuvio 15). Näkemykset kuitenkin erosivat liberaalimpien ja konservatiivisempien puolueiden kesken. Valtaosa niin oikeisto- kuin vasemmistoliberaaleista puolueista oli täysin samaa mieltä (ja loput osittain samaa mieltä) siitä, että muutoksia järjestelmään olisi syytä tehdä, kun taas konservatiivisista puolueista valtaosa oli tästä vain osittain samaa mieltä.

Kuvio 15. Puolueiden kannat siitä, kaipaako perhevapaajärjestelmän muutosta (%).

Puolueisiin verrattuna järjestöjen vastaukset perhevapaajärjestelmän uudistamisen tarpeesta olivat vähemmän yhdenmukaisia (Kuvio 16). Etenkin työnantaja-järjestöjen näkemykset järjestelmän uudistamistarpeesta erosivat selvästi muista järjestöistä: työnantajat olivat muita harvemmin uudistamisen kannalla. Kaikki työntekijäjärjestöt olivat varovaisesti uudistamisen kannalla ja perhejärjestöistä selvä enemmistö kannatti uudistamista.

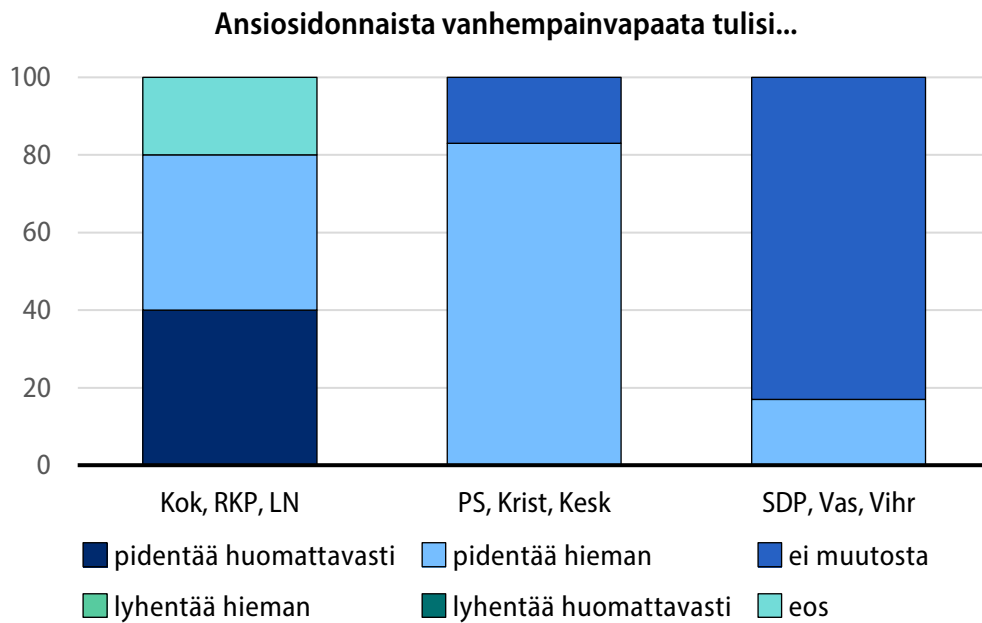
Kuntaliitto oli osittain samaa mieltä siitä, että nykyinen perhevapaajärjestelmä kaipaava muutosta. Avovastauksessaan Kuntaliitto tarkensi, että järjestelmän selkeyttäminen ja yksinkertaistaminen olisi sekä perheiden että kuntien etu.

Kuvio 16. Järjestöjen kannat siitä, kaipaako perhevapaajärjestelmä muutosta (%).

12.5 Ansiosidonnaisen vanhempainvapaakauden pituus

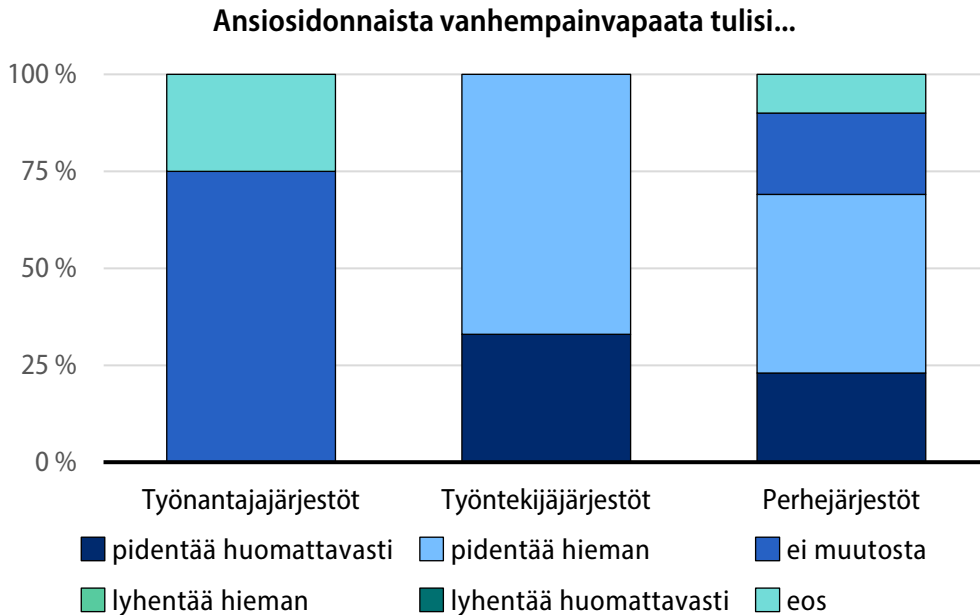
Ansiosidonnaisella päivärahalta korvattavan vanhempainvapaan pidentäminen sai kannatusta sekä oikeistoliberaaleilta että konservatiivisilta puolueilta (Kuvio 17). Sen sijaan vasemmistoliberaaleiksi luokitellut puolueet katsoivat pääosin, ettei vanhempainvapaan pituuteen tarvitse tehdä muutoksia.

Kuvio 17. Puolueiden kannat ansiosidonnaisen vanhempainvapaan pituuden muuttamisesta (%).

Vanhempainvapaan pidentäminen sai kannatusta työntekijä- ja perhejärjestöiltä, mutta ei työnantajajärjestöiltä (Kuvio 18). Työnantajajärjestöt, samoin kuin osa perhejärjestöistä, katsoivat pääosin, että pituuteen ei ole syytä tehdä muutoksia. Myös Kuntaliitto oli tällä kannalla. Vapaakauden lyhentämistä ei kannattanut mikään sidosryhmäkyselyyn vastannut puolue tai järjestö.

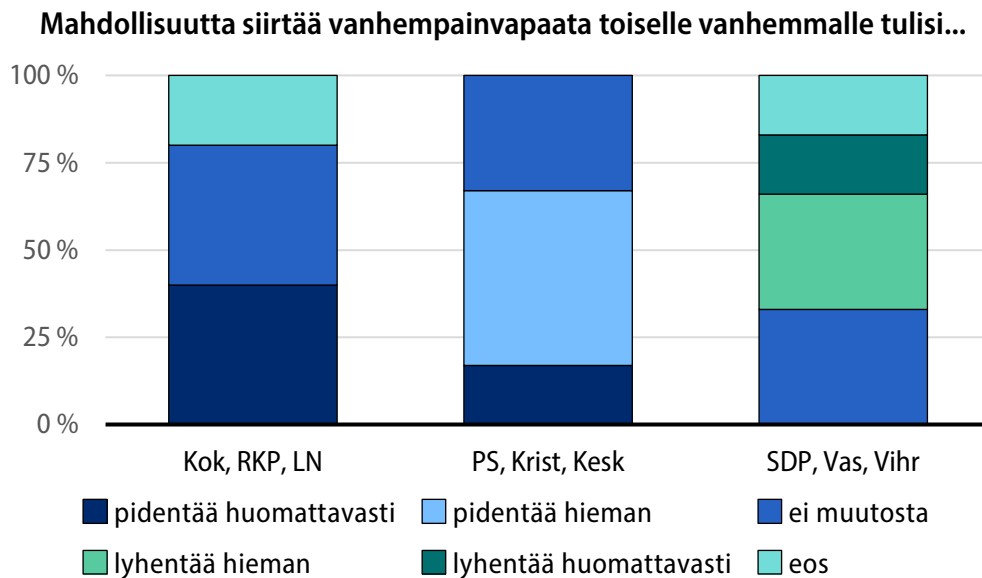
Kuvio 18. Järjestöjen kannat ansiosidonnaisen vanhempainvapaan pituuden muuttamisesta (%).

12.6 Vanhempainvapaan kiintiö

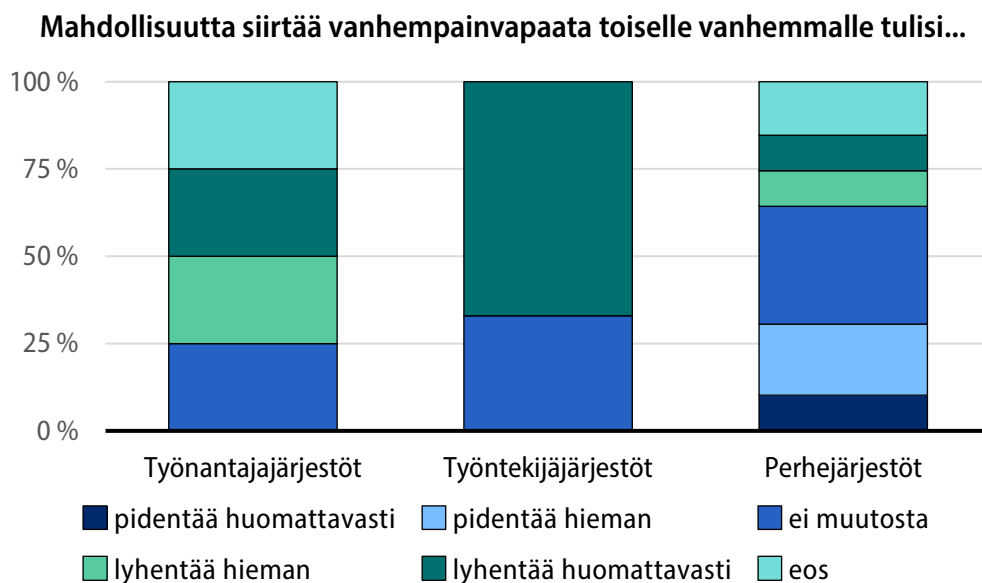
Puolueiden vanhempainvapaakaudesta kullekin vanhemmalle korvamerkittyjen kiintiöiden siirrettävyyttä koskevat vastaukset vaihtelivat oikeisto- ja vasemmistoryhmään luokiteltujen puolueiden välillä (Kuvio 19). Toiselle vanhemmalle siirrettävän osan pidentäminen merkitsee käytännössä todellisen kiintiön lyhentämistä, kun taas lyhentäminen merkitsee kiintiön pidentämistä. Osa liberaalioikeistoon luokitelluista puolueista halusi pidentää toiselle vanhemmalle siirrettävää kiintiön osaa huomattavasti, kun taas liberaalivasemmiston joukossa valtaosa halusi lyhentää sitä joko hieman tai huomattavasti. Konservatiivisissa puolueissa eniten kannatusta sai luovutettavan osan pidentäminen hieman. Kaikissa puolueissa oli myös niitä, joiden mielestä kiintiöstä siirrettävissä oleva osuus tulisi pitää ennallaan.

Kuvio 19. Puolueiden kannat vanhempainvapaan kiintiöstä toiselle vanhemmalle siirrettävän osan muuttamisesta (%).

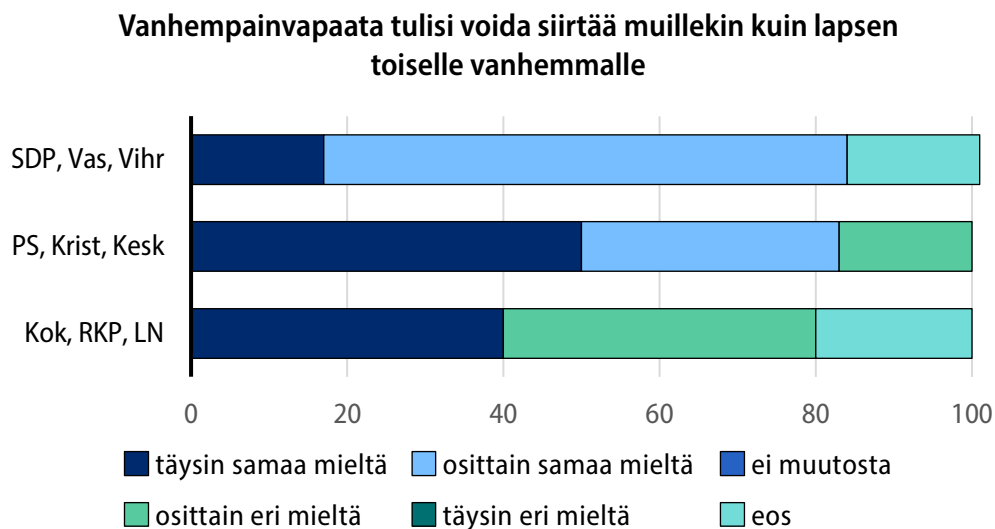
Omasta vanhempainvapaakiintiöstä toiselle vanhemmalle siirrettävän osan lyhentäminen sai kannatusta työmarkkinajärjestöjen, etenkin työntekijäjärjestöjen, keskuudessa (Kuvio 20). Perhejärjestöjenkin joukossa oli siirrettävän osuuden lyhentämistä kannattavia, mutta enemmän pidentämistä tai ennallaan pitämistä kannattavia. Kuntaliiton kanta oli, että siirrettävä osuus tulisi pitää ennallaan.

Kuvio 20. Järjestöjen kannat vanhempainvapaan kiintiöstä toiselle vanhemmalle siirrettävän osan muuttamisesta (%).

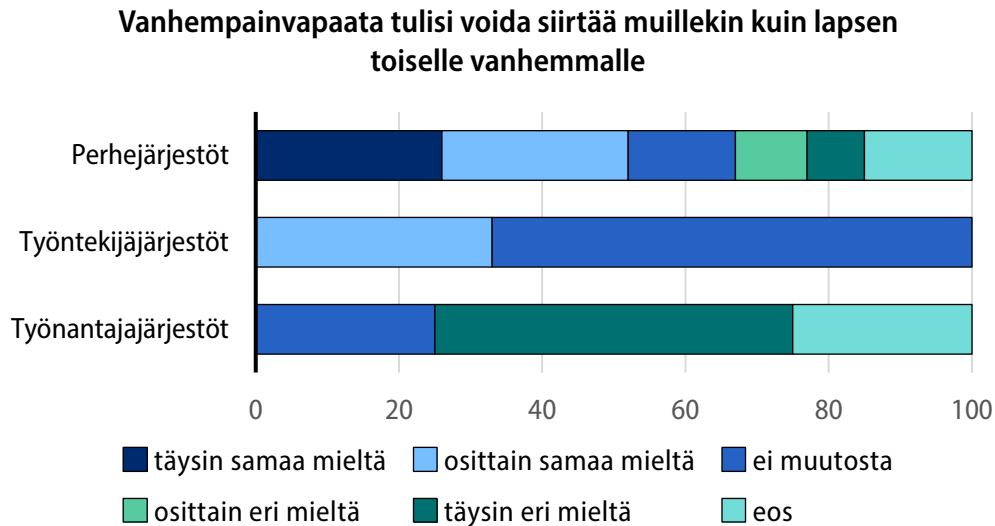
Kysyimme sidosryhmiltä myös, pitäisikö omasta vanhempainvapaakiintiöstä voida siirtää osa jollekulle muulle kuin lapsen toiselle vanhemmalle, esimerkiksi iso-vanhemmalle. Tätä mahdollisuutta kannattivat yhtäältä konservatiiviryhmään, toisaalta vasemmistoliberaaliryhmään luokitellut puolueet, ensin mainitut jälkimmäisiä voimakkaammin. Oikeistoliberaaliryhmään luokiteltujen puolueiden kannat vaihtelivat: osa kannatti ja osa vastusti tällaisen mahdollisuuden luomista.

Kuvio 21. Puolueiden kannat mahdollisuudesta siirtää vanhempainvapaan kiintiöstä muille kuin toiselle vanhemmalle (%).

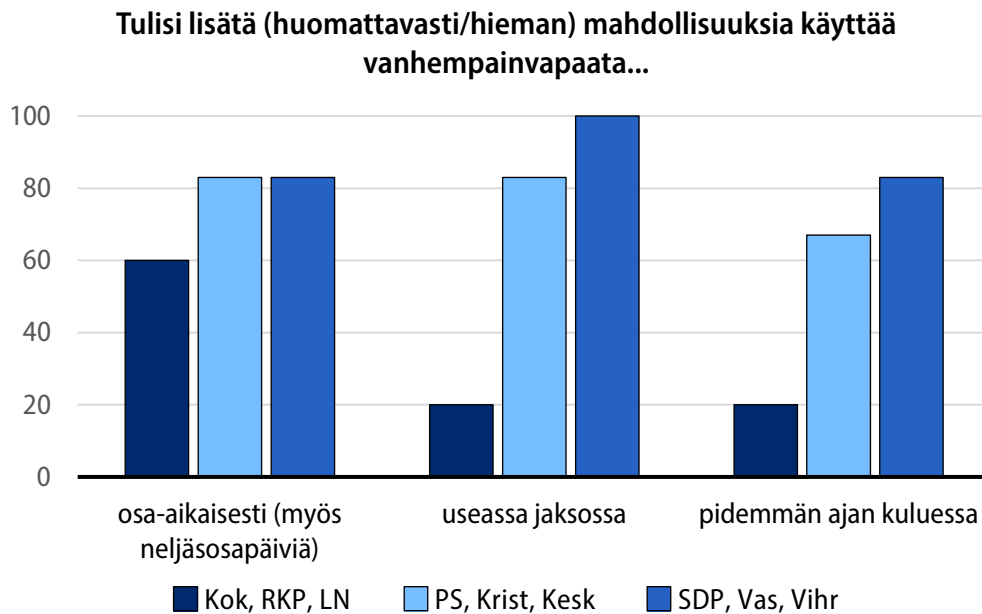
Työnantajajärjestöt eivät kannattaneet mahdollisuutta, että vanhempainvapaata voisi siirtää muillekin kuin lapsen toiselle vanhemmalle (Kuvio 22). Osa työntekijäjärjestöistä kannatti tätä mahdollisuutta varovasti. Perhejärjestöistä löytyi sekä kannatusta että vastustusta mahdollisuudelle. Kuntaliitto vastusti siirtomahdollisuutta.

Kuvio 22. Järjestöjen kannat mahdollisuudesta siirtää vanhempainvapaan kiintiöstä muille kuin toiselle vanhemmalle (%).

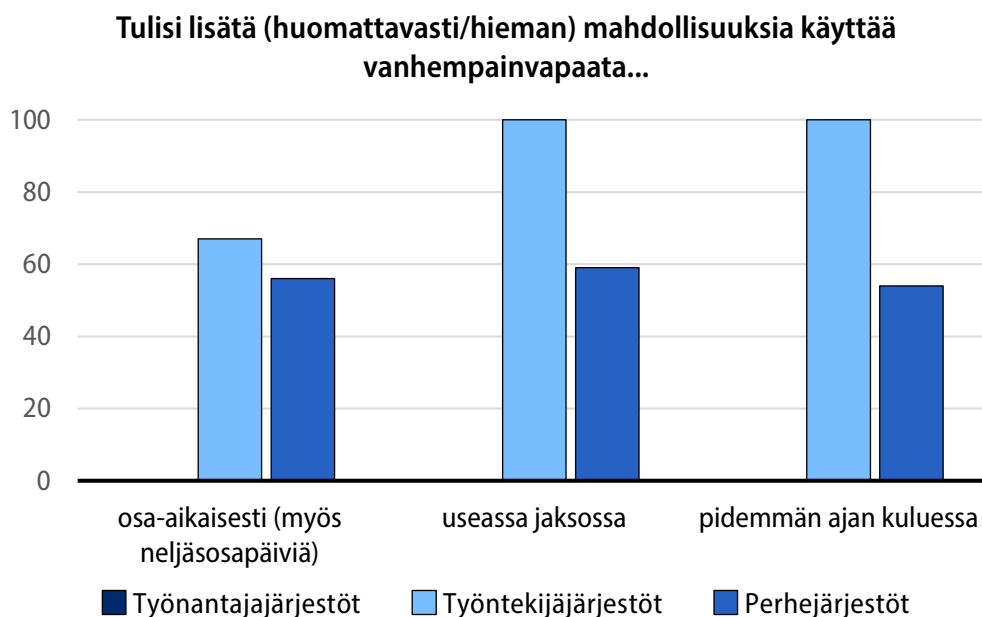

12.7 Vanhempainvapaan joustavampi käyttö

Seuraavat kysymykset käsittelivät erilaisia tapoja lisätä vanhempainvapaan käytön joustavuutta joko osapäiväisesti, useammassa jaksossa tai pidemmän ajan kuluessa. Puolueiden keskuudessa kannatettiin joustojen lisäämistä ainakin maltillisesti (Kuvio 23). Eniten joustomahdollisuuksien lisäämistä kannattivat vasemmistoliberaalit ja vähiten puolestaan oikeistoliberaalit puolueet. Myös konservatiivipuolueiden vastauksissa joustavuuden lisääminen jonkin verran kannatusta.

Kuvio 23. Puolueiden kannat vanhempainvapaan joustavamman käytön lisäämisestä (%).

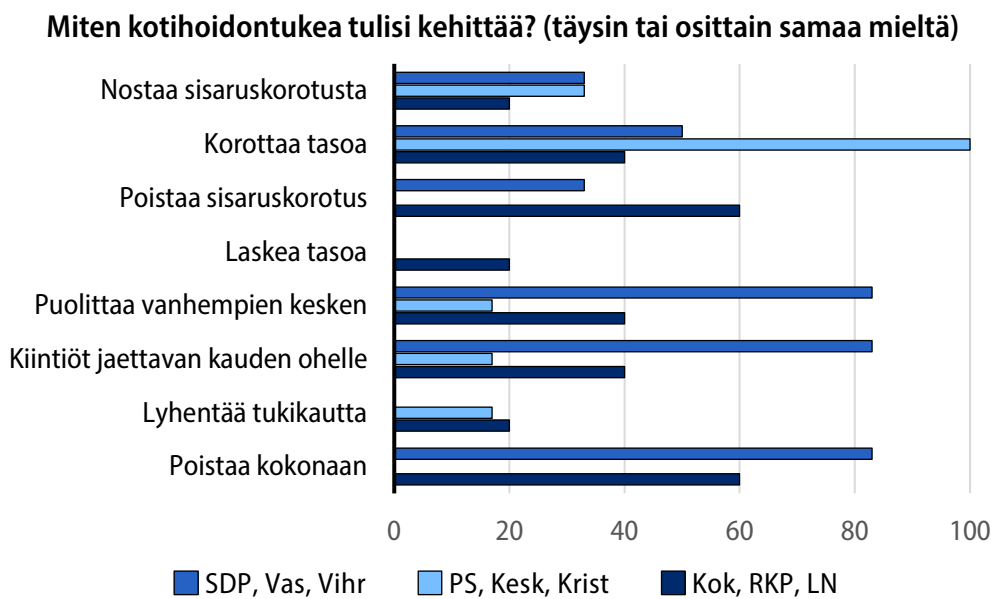
Työntekijäjärjestöt kannattivat laajasti joustavuuden lisäämistä vanhempainvapaiden käytön mahdollisuuksissa, erityisesti kannatusta saivat mahdollisuus pitää useampia jaksoja sekä mahdollisuus käyttää nykyistä pidemmän ajan kuluessa (Kuvio 24). Työnantajien parissa samoin kuin Kuntaliitossa sen sijaan ei kannatettu ehdotuksia lisätä joustomahdollisuuksia. Perhejärjestöistä kannatusta löytyi, mutta ei yhtä vahvasti kuin työntekijäjärjestöistä.

Kuvio 24. Järjestöjen kannat vanhempainvapaan joustavamman käytön lisäämisestä (%).

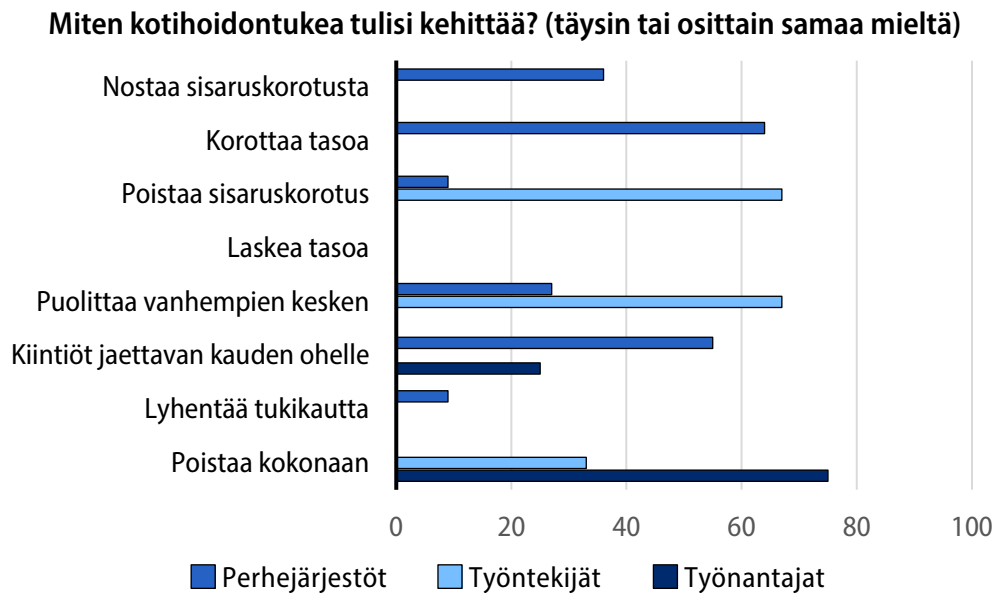
12.8 Kotihoidon tuen kehittäminen

Näkemykset kotihoidon tuen kehittämisestä erosivat selvästi liberaalien ja konservatiivisten puolueiden välillä (Kuvio 25). Sekä oikeisto- että vasemmistoliberaalit kannattivat laajasti joko kotihoidon tuen poistamista tai tukikauden kiintiöimistä vanhempien kesken, kun taas konservatiiviryhmään luokitellut puolueet vastustivat poistamista eikä kiintiöintikään saanut suurta kannatusta. Sen sijaan konservatiivit kannattivat kotihoidon tuen tason korottamista yleisemmin kuin muut puolueet ja vastustivat sisaruskorotuksen poistoa. Tämä ehdotus sai myös muiden puolueiden keskuudessa jonkin verran kannatusta.

Kuvio 25. Puolueiden kannat kotihoidon tuen kehittämisestä (%).

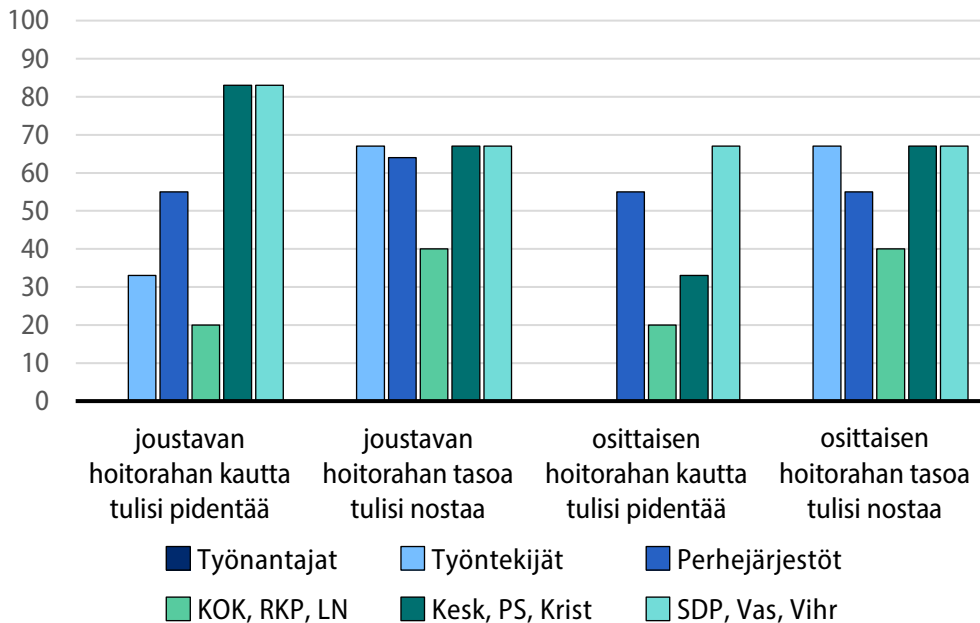
Järjestöjen kannat kotihoidon tuen kehittämisestä olivat varsin jakautuneita (Kuvio 26). Työmarkkinajärjestöt, erityisesti työnantajat kannattivat kotihoidon tuen poistamista kun taas perhejärjestöt vastustivat tätä ja kannattivat tuen tason korottamista. Osa perhejärjestöistä oli kuitenkin kotihoidon tukikauden lyhentämisen tai kiintiöinnin kannalla. Kiintiöinti, erityisesti kauden puolittaminen vanhempien kesken sai laajaa kannatusta työntekijäjärjestöiltä, työnantajajärjestöt eivät innostuneet puolittamisesta mutta osa niistä kannatti kuitenkin jonkinlaisia kiintiöitä myös kotihoidon tukikauteen. Kotihoidon tuen sisaruskorotuksen poistoa kannattivat lähinnä työntekijäjärjestöt, kun taas sisaruskorotuksen nostaminen sai kannatusta perhejärjestöiltä.

Kuvio 26. Järjestöjen kannat kotihoidon tuen kehittämisestä (%).

Kuntaliitto oli tukikauden lyhentämisen kannalla ja osittain samaa mieltä myös siitä, että kotihoidon tuki tulisi poistaa kokonaan. Kuntaliitto kannatti myös kauden kiintiöimistä molemmille vanhemmille samoin kuin sisaruskorotuksen poistamista. Kotihoidon tuen tasoon ei Kuntaliiton mielestä tarvita muutosta, koska kunnat voivat halutessaan maksaa kuntalisää. Avovastauksessaan Kuntaliitto ehdotti, että lakia lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta tulisi tarkastella uudelleen ja kotihoidon tuen sekä osittaisen ja joustavan hoitorahan kokonaisuus siirtää osaksi muuta sosiaaliturvajärjestelmää sekä siirtää rahoitusvastuu näiden osalta hyvinvointialueille tai valtiolle.

Osittaisen ja joustavan hoitovapaan kehittämisen näkivät tarpeelliseksi puolueet, työntekijäjärjestöt sekä perhejärjestöt. Työnantajajärjestöt sen sijaan eivät kaivanneet muutoksia osittaisen tai joustavan hoitorahan nykyiseen keston tai tasoon (Kuvio 27). Kuntaliitto oli samalla kannalla työnantajien kanssa. Joustavan hoitorahan kauden pidentämistä kannattivat erityisesti oikeistokonservatiiviset ja vasemmistoliberaalit puolueet. Toisin kuin vasemmistoliberaalit, oikeistokonservatiivit eivät kuitenkaan samassa mitassa kannattaneet osittaisen hoitorahan kauden pidentämistä. Perhejärjestöt kannattivat melko laajasti sekä joustavan että osittaisen hoitorahan kauden pidentämistä samoin kuin tason nostamista.

Kuvio 27. Puolueiden ja järjestöjen kannat osittaisen ja joustavan hoitorahan kauden pidentämiseen ja tason nostamiseen (huomattavasti tai hieman, %).

12.9 Sidosryhmien ehdotuksia lastenhoidon järjestelmän kokonaisuudeksi

Sidosryhmäkyselyn vastaajia pyydettiin lopuksi kertomaan, minkälainen perhevapaajärjestelmän eli vanhempainvapaiden ja lastenhoidon tukien kokonaismalli olisi heidän mielestään hyvä.

Yhteistä lähes kaikille kyselyyn vastanneille sidosryhmille on tavoite pidentää ansiosidonnaista vanhempainvapaata sekä lisätä perhevapaajärjestelmän joustavuutta ja siten edistää mahdollisuuksia yhdistää ansiotyö ja perhe-elämä. Kaikki vastaajat jakoivat myös näkemyksen siitä, että kokonaismallin tulisi samanaikaisesti edistää sukupuolten tasa-arvoa ja työllisyyttä, vähentää lapsiperheköyhyyttä sekä huomioida perheiden erilaiset tarpeet.

Lapsi- ja perhejärjestöjen esittämissä kokonaismalleissa toivottiin ansiosidonnaisen vanhempainvapaan pidentämistä tyypillisesti noin lapsen 1,5 ikävuoteen saakka. Samalla korostettiin vanhempien kiintiöiden säilyttämistä sekä mahdollisuutta siirtää vapaita joustavasti puolisolalle, huoltajalle tai erityistilanteissa myös muulle

läheiselle. Perhevapaiden joustavamman käytön osalta tuotiin esille, että vapaita tulisi voida käyttää myös huolto- ja tapaamissopimusten mukaisesti, esimerkiksi vuoroviikoin, sekä eri perhetilanteiden tarpeet huomioiden.

Myös oikeistoliberaaleiksi luokiteltujen puolueiden vastauksissa esitettiin tyypillisesti mallia, jossa vanhempainvapaa jakautuu tasaisemmin vanhempien kesken ja mahdollistaa lapsen hoitamisen ansiosidonnaisella vanhempainrahalla noin 1,5 vuoden ikään saakka. Korkeamman korvaustason nähtiin kannustavan vapaiden tasaisempaan jakamiseen vanhempien kesken ja vähentävän myös työnantajille aiheutuvia kustannusriskejä.

Vasemmistoliberaaliksi luokitellut puolueet ehdottivat myös, että kokonaiskestoltaan pidemmästä vanhempainvapaasta voisi siirtää päiviä vanhempien lisäksi muille ja käyttöaikaa voisi olla nykyistä pidempään. Vastauksissa nostettiin lisäksi esille tarve sovittaa perhevapaiden uudistukset yhteen muun sosiaaliturvan kanssa sekä neuvoloiden aseman korostaminen tiedon jakamisessa ja isien kannustamisessa perhevapaiden käyttöön.

Työmarkkinajärjestöjen vastauksissa korostettiin myös varhaiskasvatuspalveluiden saatavuutta sekä raskauteen ja perhevapaisiin liittyvän syrjinnän ehkäisyä työelämässä.

Selkein jakolinja sidosryhmien esittämissä perhevapaajärjestelmän kokonaismalleissa näkyi suhteessa kotihoidon tukeen: sekä oikeisto- että vasemmistoliberaaleiksi luokitellut puolueet samoin kuin työmarkkinajärjestöt esittivät kokonaismallia koskevilla vastauksillaan sen lyhentämistä tai poistamista, kun taas konservatiiviseksi luokitellut puolueet korostivat kotihoidon tuen säilyttämistä ja kehittämistä osana perheiden valinnanvapautta.

Konservatiiviseksi luokitellut puolueet esittivät perhevapaajärjestelmän kehittämistä erityisesti syntyvyyden tukemisen näkökulmasta niin, että malli tarjoaisi perheille riittävän taloudellisen varmuuden lasten hankintaan ja tukisi myös opiskelijoiden perheellistymistä.

Työmarkkinajärjestöjen näkökulmasta pidempi ansiosidonnainen jakso helpotaisi kotihoidon tuen lyhentämistä tai poistamista ja vastaisi monien perheiden toivetta hoitaa lasta kotona noin 1,5–2 vuoden ikään saakka. Myös oikeistoliberaaleiksi luokiteltujen puolueiden näkemys oli, että kotihoidontuen merkittävää lyhentämistä tai poistamista kokonaan voidaan kompensoida pidentämällä maltillisesti vanhempainpäivärahakauden kokonaiskestoa.

Vasemmistoliberaaleiksi luokiteltujen puolueiden vastauksissa ehdotettiin kotihoidontuen korvaamista sellaisella joustavan hoitorahan mallilla, joka mahdollistaa työhön palaamisen asteittain ja jakaa hoivavastuuta tasaisesti vanhempien ja tarvittaessa myös muiden läheisten kesken.

Lapsi- ja perhejärjestöt esittivät, että kotihoidon tukikausi voisi olla hieman nykyistä lyhyempi, mutta tasoltaan korkeampi ja osittain vanhemmille kiintiöity. Kuntaliitto muistutti, että perhevapaajärjestelmän muutokset heijastuvat väistämättä varhaiskasvatuspalveluiden järjestämiseen, joten samalla kun järjestelmää tulee kokonaisuudessaan yksinkertaistaa on myös tarkasteltava kriittisesti sen kustannuksia.

13 Vaihtoehtoiset mallit perhevapaiden kehittämiseksi

13.1 Simulointiaineisto ja -menetelmä

Selvityksessä arvioidaan muutamia vaihtoehtoisia tapoja perhevapaiden uudistamiseksi. Tässä esitetyissä laskelmissa huomioitiin 31.12.2025 voimassa ollut vero- ja sosiaaliturvalainsäädäntö.

Arvioissa hyödynnettiin SISU-mikrosimulointimallia, johon on mallinnettu ajan-
tasainen lainsäädäntö Suomen sosiaaliturvasta ja verotuksesta. SISU-mikro-
simulointimalliin liittyvä rekisteriaineisto on noin 15 prosentin otos Suomen
väestöstä ja sisältää tietoja väestön kotitalousrakenteesta, tuloista sekä maksetuista
ja saaduista tulonsiirroista. SISU-mikrosimulointimallilla voidaan tehdä arvioita eri-
laisten lakimuutosten tai toimenpiteiden vaikutuksista tulonjakoon sekä eri väestö-
ryhmien taloudelliseen asemaan ja koko julkiseen talouteen. Laskelmissa käytettiin
SISU-mallin vuoden 2023 rekisteriaineistoa.

Laskelmissa käytetyt tiedot varhaiskasvatuksen laskennallisista kustannuksista
kokoaikaisessa varhaiskasvatuksessa olevista lapsista (alle 3-vuotiaat ja 3 vuotta
täyttäneet lapset) on saatu Opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

13.2 Simuloitavat mallit

Tarkasteltavat mallit valittiin sidosryhmäkyselyn ja hankkeen seurantar ryhmän
kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta. Sidosryhmäkyselyssä tuli esiin eri suun-
taisia ja keskenään osittain ristiriitaisia ehdotuksia, joita kaikkia ei voitu ottaa huo-
mioon simuloinneissa. Tarkasteluun valituissa vaihtoehtoisissa malleissa keskitytään
vanhempainvapaisiin ja kotihoidon tukeen, ja arvioidaan tilanteita, joissa koti-
hoidon tuki korvataan eritasoisilla ja eripituisilla päivärahajaksoilla.

Taulukossa 3 havainnollistetaan simuloituja etuusjärjestelmän muutoksia. Muutok-
set toteutettiin osissa, jotta voitiin arvioida eri muutosten vaikutuksia. Ensimmäi-
sessä vaiheessa kotihoidon tuki poistettiin (malli 1). Toisessa vaiheessa poistettu
etuus korvattiin pidemmällä ansiosidonnaisella vanhempainvapaakiintiöllä (1 kuu-
kausi + 1 kuukausi) kummallekin vanhemmalle (malli 2) ja kolmannessa vaiheessa
vanhempainvapaakiintiötä pidennettiin tasasuuruisella, vähimmäismääräisen

vanhempainpäivärahan määrää vastaavalla korvauksella (3 kuukautta + 3 kuukautta) (malli 3). Neljännessä vaiheessa (malli 4) mallin 3 mukaiset pidennykset vanhempainvapaakiintiön toteutettiin korottamalla korvausastetta hieman.

Taulukko 3. Simuloitujen mallien oletusten yhteenveto sekä keskimääräinen etuus kuukaudessa aineiston perusteella.

Etuusjärjestelmän muutos	Malli 1	Malli 2	Malli 3	Malli 4
Kotihoidon tuen poisto	x	x	x	x
Ansiosidonnaisen kiintiön pidennys (1 kk+1 kk)	-	x	-	-
Kiintiön pidennys tasasuuruksella korvauksella (3 kk+3 kk)	-	-	x	x
Pidemmän vanhempainvapaakiintiön ehdot				
Tyyppi/korvaustaso	-	Ansio-sidonnainen	Minimi-päiväraha	Tasa-suuruinen
Pituus/vanhempi	-	1 kk	3 kk	3 kk
Keskimääräinen etuus €/kk, miehet	-	2 496 €	831 €	850 €
Keskimääräinen etuus €/kk, naiset	-	1 835 €	831 €	850 €

Simuloinneissa malleissa 2–4 pidennetty vanhempainvapaakiintiö rajattiin alle 2-vuotiaiden lasten vanhemmille. Alla esitetään mallien muiden keskeisten muutosten yhteenveto.

Malli 1. Kotihoidon tuen poisto

- Poistetaan kotihoidon tuki sekä siihen liittyvät sisarkorotukset, hoitolisät ja kuntalisät.
- Vanhempainvapaat (vanhempainpäivärahapäivät) pysyvät muuttumattomina

Mallissa 1 kotihoidon tuen hoitoraha, hoitolisä sekä sisarkorotus (perheen muista kotihoidossa olevista alle kouluikäisistä lapsista maksettu korvaus) lakkautettiin. Maksettuihin raskaus- tai vanhempainpäivärahoihin ei tehty muutoksia.

Malli 2. Kotihoidon tuen korvaaminen pidemmällä ansiosidonnaisen vanhempainvapaan kiintiöllä kummallekin vanhemmalle

- Poistetaan kotihoidon tuki kuten mallissa 1
- Ansiosidonnaisen vanhempainvapaan kesto pidennetään yhdellä kuukaudella kummallekin vanhemmalle

Mallissa 2 kotihoidon tuki poistui ja kummallekin vanhemmalle osoitettiin nykyisen vanhempainvapaan (päivärahakauden) lisäksi yhden kuukauden verran ansiosidonnaisia päivärahapäiviä. Etuuden korvausaste ei muuttunut. Laskelmissa huomioitiin nuorimman lapsen ikä eli etuutta ei myönnetty yli 2-vuotiaiden lasten vanhemmille.

Malli 3. Kotihoidon tuen korvaaminen vanhempainvapaiden kiintiöllä kummallekin vanhemmalle, jonka ajalta maksetaan vähimmäispäivärahan tasoista korvausta

- Poistetaan kotihoidon tuki kuten mallissa 1
- Vanhempainpäivärahakauden pidentäminen minimipäivärahan tasoisena kolme kuukautta kummallekin vanhemmalle

Vaihtoehdossa 3 kotihoidon tuki poistui ja kummallekin vanhemmalle osoitettiin nykyisen vanhempainvapaan lisäksi korvaustasoltaan vähimmäispäivärahan mukainen vapaakiintiö. Etuutta ei myönnetty yli 2-vuotiaiden lasten vanhemmille.

Kaikissa malleissa ei-synnyttävillä vanhemmilla oletettiin sama vapaan käyttöaste kuin SISU-mallin aineistossa riippumatta uuden kiintiön korvaustasosta. Käytännössä ei-synnyttävän vanhemman kiintiön pidennys toteutettiin hyödyntämällä SISU-mallissa olemassa olevia tietoja vapaiden käytöstä (vuodelta 2023) sekä käyttöasteen muutoksen alarajaa arvioitiin hyödyntämällä keskimääräisiä vapaiden käyttötietoja Kelan etuusrekisteritilastoista.

Malli 4. Kotihoidon tuen korvaaminen pidemmällä, tasasuuruisen korvaustason kiintiöllä kummallekin vanhemmalle

- Kuten malli 3, mutta päiväraha on 33,99 €/päivä eli n. 850 € kuukaudessa
- Tavoitteena perhevapaiden osalta kustannusneutraali malli

Mallissa 4 uuden päivärahan tasoksi asetettiin 33,99 €/päivä mikä on 2 € korkeampi kuin vähimmäispäiväraha (31,99 €/pv vuonna 2025).

Simulointien avulla arvioitiin esitettyjen perhevapaamallien vaikutuksia julkiselle taloudelle, erityisesti etuus- ja varhaiskasvatuskustannuksiin, sekä perheiden toimeentuloon ja vanhempien työllisyyteen. Lasten lisääntyvää osallistumista varhaiskasvatukseen ja siitä julkiselle taloudelle syntyviä kustannuksia tarkasteltiin 'sosiaalisena investointina' ja tuloksia esitettäessä etuus- ja varhaiskasvatuskustannukset eroteltiin. SISU-mallilla tehtyjen väestötason laskelmien lisäksi esimerkkiperheiden avulla havainnollistettiin vaihtoehtoisten mallien vaikutuksia yksittäisen perheen toimeentuloon.

13.3 Simuloidut esimerkkiperheet: esimerkkiperheen näkökulma

Tässä osiossa tarkastellaan esimerkkiperheen avulla, miten siirtyminen kotihoidon tuelta työttömäksi työnhakijaksi, työhön tai malleissa 2–4 ehdotetulle vanhempainpäivärahalle vaikuttaa perheen tulotasoon. Esimerkkiperheiksi valittiin kaksi perhettä, jossa toisessa oli yksi aikuinen ja yksi lapsi ja toisessa oli kaksi aikuista ja kaksi lasta. Esimerkeissä kahden aikuisen perheessä lapsista nuorin oli 1–2-vuotias ja vanhempi sisarus oli 3–5-vuotias ja yhden aikuisen perheessä lapsi oli 1–2-vuotias. Lähtötilanteessa molemmista lapsista (tai ainoasta lapsesta) maksettiin kotihoidon tukea eli lapset eivät osallistuneet varhaiskasvatukseen.

Muutokset etuudensaajasta työlliseksi sekä etuudelta toiselle siirtyminen voivat vaikuttaa perheiden käytettävissä olevaan tuloon, koska eri etuuksia maksetaan eri perusteilla ja eri suuruisina. Mikrosimuloimalla yhtäaikaiset muutokset voidaan huomioida eri tilanteissa ja laskea perheiden käytettävissä oleva tulo (eli nettotulo, joka perheelle jää palkasta ja etuuksista verojen, veroluonteisten maksujen ja varhaiskasvatuskasvatusmaksujen jälkeen). Tässä osiossa keskitytään tilanteeseen, jossa kotihoidon tuella oleva vanhempi siirtyy työnhakijaksi tai kokoaikatyöhön, tai kotihoidon tuki korvataan eritasoisilla tai eripituisilla vanhempainpäivärahajaksoilla (mallit 2–4). Laskelmissa käytetyt oletukset asumismenoista ja keskipalkasta perustuvat hallituskaudella tehdyn perusturvan riittävyyden väliarvioinnissa (vuosilta 2023–2025) käytettyihin lukuihin (ks. Munkkila ym. 2025). Muutos kotihoidon tuen saajan tilanteessa tarkoittaa tässä tapauksessa tilannetta, jossa kotihoidon tuen saamisen sijasta vanhempi olisi työtön työnhakija tai työllinen keskipalkalla. Käytettävissä olevan tulon muutosta tarkastellaan yksittäisen kuukauden tilanteessa, ei keskimääräisenä tulona esimerkiksi kalenterivuoden ajalta.

Laskelmissa työllinen on keskipalkalle (3 798 €/kk) työllistytvä henkilö ja työtön vanhempi saa ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa (1 264 €/kk), joka perustuu keskipalkkaan. Simuloinnissa esimerkkiperheiden rakenne, vuokrat, perusmenot sekä keskipalkka ja viitebudjetit perustuvat Mukkila ym. (2025) ja Grahn ym. (2023) oletuksiin.

Pienituloisilla kotitalouksilla toimeentulotuki muodostaa osan käytettävissä olevasta tulosta silloin, kun heillä ei ole varallisuutta tai muita tuloja. Kuvioissa 28 ja 29 kotitalouden käytettävissä oleva tulo on jaettu kahteen osaan: tuloihin ja etuuksiin ilman toimeentulotukea sekä toimeentulotukeen. ”Tulot ilman toimeentulotukea” sisältää perheen kaikki palkkatulot sekä etuustulot kuten yleisen asumistuen, työttömyyspäivärahan ja lapsilisän. Lisäksi kuvioissa esitetään, kuinka suuri käytettävissä oleva tulo on suhteessa köyhyysrajaan eri kotitalouksissa. Köyhyysrajana on käytetty viitebudjettiin perustuvaa köyhyysrajaa (Grahn ym. 2023; Mukkila ym. 2025). Liitetaulukossa 1 on esitetty perheiden tulot sekä tulot suhteessa viitebudjettiin.

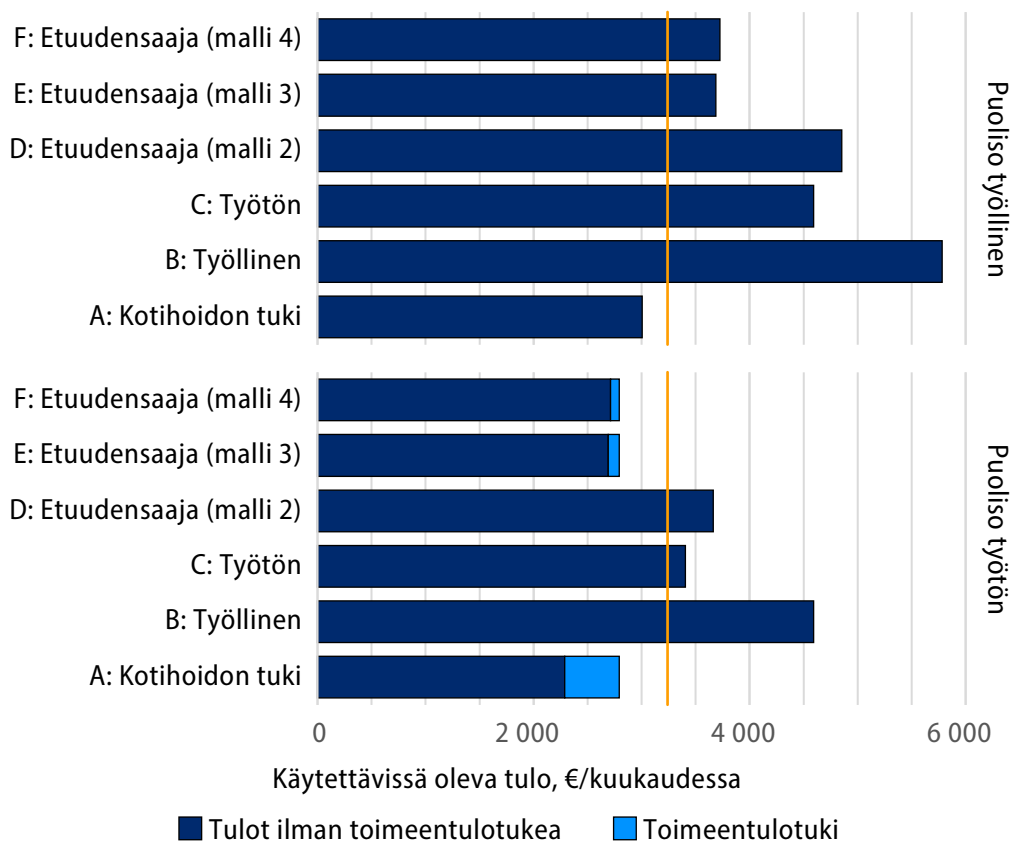
Lähtötilanteessa kotihoidon tukea saavat kahden aikuisen ja kahden lapsen perheet eivät saavuta viitebudjetin mukaista tulotasoa toisen aikuisen työssäkäynnistä huolimatta (työllisen tulot arvioitu keskipalkan mukaisina). Lisäksi tilanteessa, jossa toinen aikuinen on työtön, perheen toimeentuloa joudutaan täydentämään toimeentulotuella.

Kahden aikuisen ja kahden lapsen perheissä (Kuvio 28) tulotaso ylittää viitebudjetin mukaiseen tai sitä korkeampaan tulotasoon silloin, kun lasta hoitamassa ollut vanhempi siirtyy kotihoidon tuen sijaan joko työlliseksi (B) tai työttömäksi (C), edellyttäen että perheen toinen aikuinen on työllinen. Tulotaso ylittää viitebudjetin tason myös kaikissa vaihtoehtoisissa malleissa 2, 3 ja 4, mikäli toinen aikuinen on työllinen. Jos perheen toinen aikuinen on työtön, viitebudjetin mukainen tai sen ylittävä tulotaso saavutetaan silloin, kun kotihoidon tuella oleva vanhempi siirtyy kotihoidon tuen saamisen sijaan työhön, työttömäksi työnhakijaksi tai ansiosidonnaisen vanhempainpäivärahan saajaksi (työtön puoliso, B, C, D). Mikäli kotihoidon tuen sijaan vanhemmalle maksetaan vähimmäispäivärahan tasoista päivärahaa (malli 3) tai tasasuuruista korvausta (malli 4), jää perheen tulotaso viitebudjetin tasoa matalammaksi (työtön puoliso, E, F).

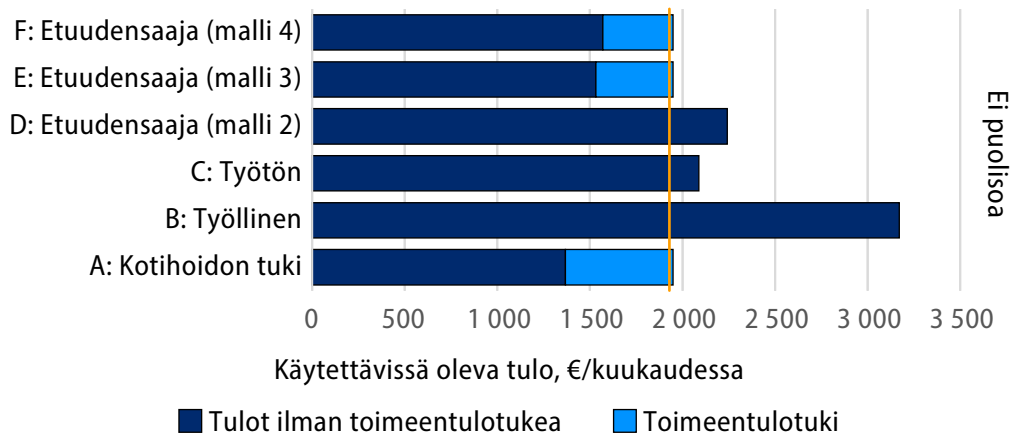
Yhden aikuisen ja yhden lapsen esimerkkiperheessä (Kuvio 29) tulotaso riittää viitebudjetin mukaiseen tulotasoon kaikissa malleissa, myös lähtötilanteessa kotihoidon tuen varassa olevilla. Yhden vanhemman taloudet kuitenkin täydentävät merkittävän osan toimeentulostaan toimeentulotuella ja muilla etuuksilla, ml. asumistuki. Ilman toimeentulotukea vain malli 2 (kotioidon tuen sijaan vanhemmalle

maksetaan ansiosidonnaista vanhempainpäivärahaa) tarjoaa riittävän tulotason (D), kun taas mallien 3 ja 4 mukaiset kotihoidon tuen korvaavat päivärahaetuustasot eivät yksinään riitä viitebudjetin mukaiseen tulotasoon (E, F). Sen sijaan, jos perheen ainoa aikuinen siirtyy työhön tai työttömäksi työnhakijaksi (B, C), perheen taloudellinen tilanne paranee, eikä toimeentulotukea enää tarvita viitebudjetin mukaiseen kulutukseen yltämiseksi.

Kuvio 28. Kahden aikuisen ja kahden lapsen esimerkkiperheen käytettävissä oleva tulo €/kuukaudessa kotitaloustasolla sekä suhteessa kotitalouden viitebudjettiin.

Kuvio 29. Yhden aikuisen ja yhden lapsen esimerkkiperheen käytettävissä oleva tulo €/kuukaudessa kotitaloustasolla sekä suhteessa kotitalouden viitebudjettiin.

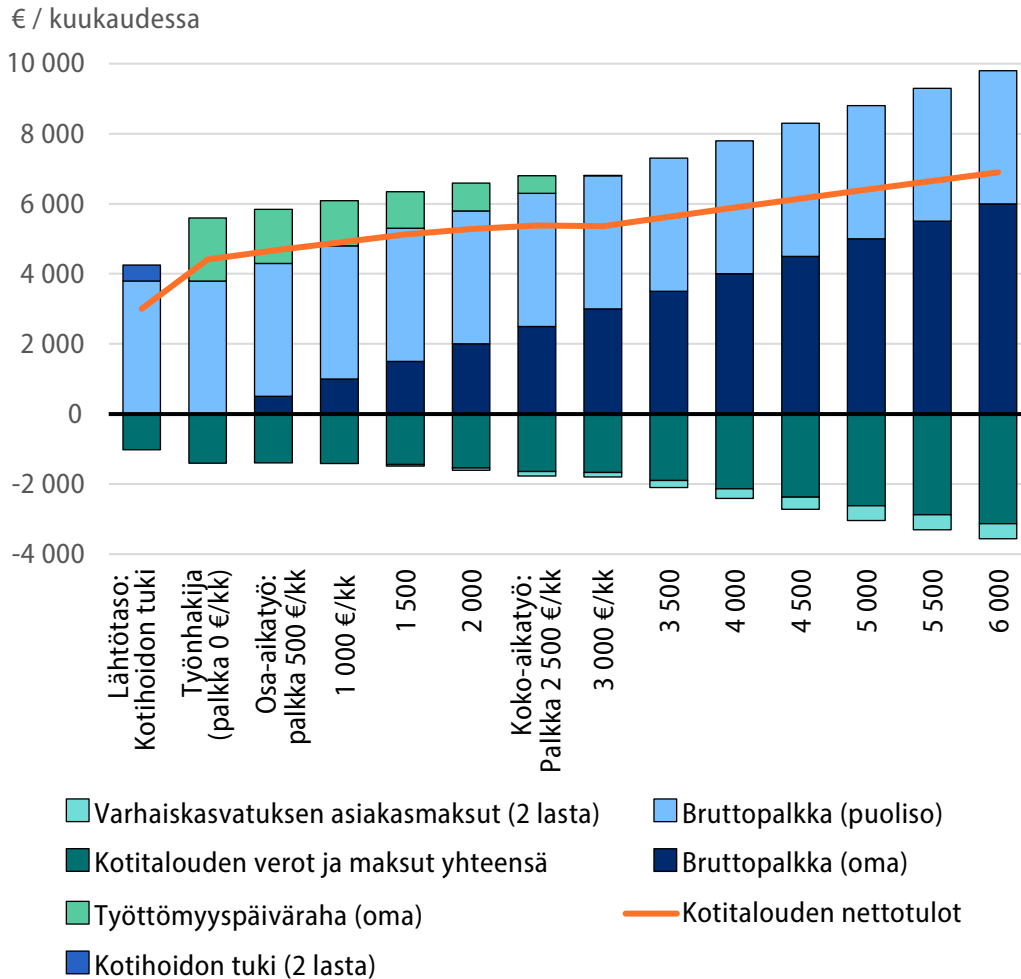

Simuloinneissa kotihoidon tuki korvaantuu työttömyysetuudella niillä vanhemmilla, jotka eivät ole oikeutettuja esimerkiksi pidempään vanhempainvapaakiintiöön (mallit 2–4). Nykyisin toimeentulotuen saamisen edellytyksenä henkilön on täytynyt hakea ensin ensisijaisia etuuksia. Tästä syystä simuloinneissa oletetaan, että vanhemmat saavat ensisijaisia etuuksia kuten työttömyysturvaa ja vasta tämän jälkeen toimeentulotukea.

Esimerkkiperheiden saamat tulonsiirrot, tulonmuodostus ja varhaiskasvatuskustannukset

Kuviossa 30 esitetään kahden aikuisen ja kahden lapsen kotitalouden tulojen muodostuminen eri tulotasoilla. Kotitalouden aikuisista yksi on kokoaikatyössä keskipalkalla (3 798 €/kk; jatkossa ”puoliso”) ja toinen aikuinen (jatkossa ”kohdehenkilö”) on kotona hoitamassa lapsia kotihoidon tuella (lähtötilanne), tai siirtyy työttömäksi työnhakijaksi, pienipalkkaiseen tai osa-aikatyöhön tai kokoaikatyöhön. Kohdehenkilön vaihtoehtoiset tulotasot on esitetty x-akselilla (Kotihoidon tuki, Työtön (palkka 0 €/kk), Osa-aikatyö (palkka 500–2 000 €/kk) tai Kokoaikatyö (palkka 2 500–6 000 €/kk)).

Kuvio 30. Kotitalouden (kaksi aikuista ja kaksi alle 6-vuotiasta lasta) bruttotulot ja menot sekä käytettävissä oleva tulo (viiva).

Esimerkkiperheen käytettävissä oleva tulo kasvaa 3 077 eurosta 4 412 euroon kuukaudessa, jos kohdehenkilö siirtyy kotihoidon tuen käyttäjästä työttömäksi työnhakijaksi ja lapset siirtyvät kotihoidosta varhaiskasvatukseen. Vastaavasti käytettävissä olevat tulot kasvavat 4 900–5 000 euroon kuukaudessa, jos kohdehenkilö ansaitsee osa-aikatyöstä palkkaa 1 000–2 000 €/kk. Käytettävissä olevan tulon kasvu on jyrkempää, jos kohdehenkilö työllistyy vähintään 3 500 €/kk ansiotuloille.

Esimerkkiperheelle muodostuvat varhaiskasvatusmaksut on arvioitu sen mukaan, mitä laissa määritellään kunnallisesta varhaiskasvatuksesta perittävistä enimmäismaksuista. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja on alennettu useasti vuosina 2018–2022 (Räsänen 2024). Kotitalouden varhaiskasvatusmaksut kasvavat ansiotulojen myötä. Pienituloiset perheet eivät maksa varhaiskasvatuksesta asiakasmaksuja;

esimerkkiperheen varhaiskasvatuksen asiakasmaksut alkavat vasta kun kohdehenkilön työtulot ovat noin 1 500–2 000 € kuukaudessa (ja puolisoilla on mediaanipalkka). Korkeimpaan varhaiskasvatuksen maksuluokkaan 4-henkinen perhe kuuluu vasta n. 8 860 euron yhteenlasketuilla bruttokuukausituloilla.

Laskelmissa ei ole huomioitu työssäkäynnistä koituvia kustannuksia kuten työmatkakustannuksia.

Kohdehenkilön työllistyessä hän maksaa enemmän tulonsiirtoja (kuten veroja ja sosiaaliturvamaksuja) ja saa yhteiskunnalta vähemmän tulonsiirtoja (kuten työttömyysturva, asumistuki ja toimeentulotuki). Kuviossa 31 havainnollistetaan, kuinka paljon saadut ja maksetut tulonsiirrot muuttuvat kokonaisuudessaan verrattuna lähtötilanteeseen, jossa kohdehenkilö saa kotihoidon tukea.

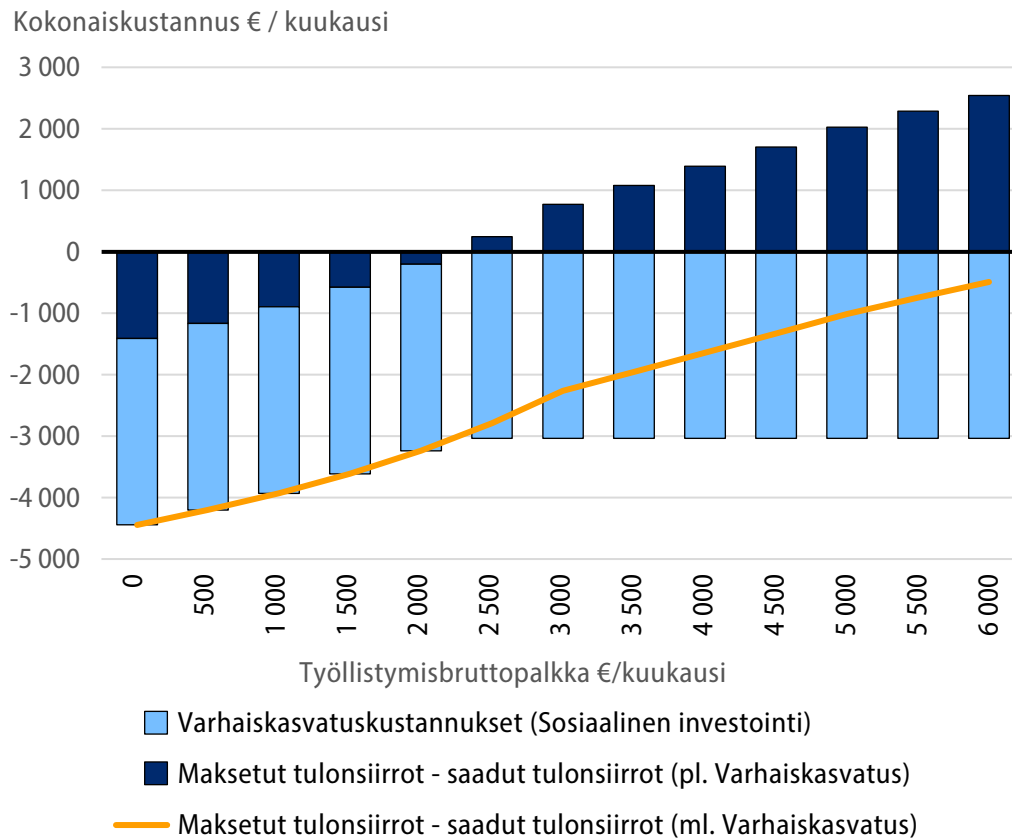
Kuviossa 31 esitetään perheen maksamat tulonsiirrot vähennettynä perheen saamista tulonsiirroilla verrattuna lähtötasoon, jossa kohdehenkilö saa kotihoidon tukea. Lisäksi kuviossa esitetään laskennallinen varhaiskasvatuskustannus esimerkkiperheen kahdesta lapsesta, jotka osallistuvat kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen. Esimerkiksi tilanteessa, jossa kohdehenkilö siirtyy työnhakijaksi ja lapset siirtyvät julkiseen varhaiskasvatukseen, perheen saamat tulonsiirrot kasvavat noin 1 400 euroa kuukaudessa. Jos perheen saama varhaiskasvatuspalvelu huomioidaan perheen saamana tulonsiirtona, niin yhteiskunnan kannalta kustannukset kasvavat yli 4 400 euroa kuukaudessa.

Palkan (tai työttömyysturvan) ollessa 0–2 000 euroa kuukaudessa perheen saamat tulonsiirrot ylittävät perheen maksamien tulonsiirtojen määrän. Yli 2 500 kuukausipalkalle työllistyttäessä perhe maksaa enemmän veroja ja veroluonteisia maksuja kuin saavat tulonsiirtoja.

Jos kotihoidon tuella ollut aikuinen työllistyy mediaanituloille, niin perhe maksaa enemmän tulonsiirtoja lähtötasoon verrattuna (1 vanhempi työssä ja 1 kotihoidon tuella). Jos sosiaalisesti investoinniksi mielletävät varhaiskasvatuskustannukset huomioidaan perheen saamana etuutena, niin perheen maksamat tulonsiirrot ylittävät saadut tulonsiirrot vasta yli 6 000 € kuukaudessa palkalle työllistyttäessä. Tulos on samansuuntainen kuin aiemmissa tutkimuksissa, joissa havaittiin että palkkatulojen on oltava vähintään 1,4–1,6 kertaa mediaanitulon verran, jotta muutos olisi kustannusneutraali kunnan kannalta (Haataja & Pylkkänen 2009).

Perheiden saamista tulonsiirroista ja palveluista varhaiskasvatus muodostaa merkittävän kuluerän. Suomessa kotitaloudet maksavat alle 10 % varhaiskasvatuksen kustannuksista asiakasmaksuina.

Kuvio 31. Kahden aikuisen ja kahden lapsen esimerkkiperheen maksamien ja saamien tulonsiirtojen erotus henkilön siirtyessä kotihoidon tuelta työttömäksi tai työlliseksi 0–6 000 €/kk palkalle.

13.4 Vaikutusten arviointi: Perhevapaakustannukset, pienituloisuus, ja kustannukset julkiselle taloudelle

Taulukossa 4 arvioidaan mallien 1–4 vaikutusta etuuskustannuksiin (huomioon otettuna perhevapaista syntyvät etuuskustannukset) sekä pienituloisuusasteeseen koko väestössä ja lapsiväestössä (alle 18-vuotiaat). On syytä huomata, että kustannus- ja pienituloisuusarvioinneissa ei ole arvioitu politiikkamuutosten mahdollisesti aiheuttamia käyttäytymisvaikutuksia, eli esimerkiksi muutosten vaikutuksia vanhempien työmarkkinakäyttäytymiseen tai perhevapaiden käyttöön.

Perhevapaatuksien kokonaiskustannukset pienenevät mallissa 1 noin 164 miljoonaa ja mallissa 2 noin 11 miljoonaa. Pidempi ja minimipäivärahan tasoinen tai minimipäivärahaa hieman korkeampi vanhempainpäiväraha johtaisi maltilliseen perhevapaakustannusten nousuun malleissa 3 ja 4 (n. 15 ja 26 miljoonaa).

euroa vuodessa). Mallit 2–3 ovat likimain kustannusneutraaleja perhevapaiden kustannusten osalta (kustannukset muuttuvat 11–15 miljoonaa euroa verrattuna lähtötasoon).

Taulukossa 4 eritellään myös muut etuuskustannukset sekä muutosten vaikutus kerättyihin veroihin ja maksuihin. Laskelmissa ei huomioida käyttäytymisvaikutuksia (eli esimerkiksi sitä, siirtyisikö kotihoidon tuella ollut vanhempi töihin). Esimerkiksi mallissa 1 laskelma vastaa tilannetta, jossa kotihoidon tuki poistettaisiin mutta vanhempi ei työllistyisi tai hakeutuisi työttömäksi työnhakijaksi. Simuloinneissa mallissa 1 asumistuet ja toimeentulotukikustannukset kasvavat (koska vanhempien siirtymistä työhön tai ensisijaisille etuuksille, kuten työttömyysturvalle ei mallissa ole huomioitu), mallissa 2–4 toimeentulotukimenot oletettavasti pienenevät verrattuna malliin 1 (myöskään näissä malleissa ei ole huomioitu siirtymistä työhön tai muille ensisijaisille etuuksille).

Pienituloisuusaste eli pienituloisuusrajan alapuolelle jäävien kotitalouksien osuus lisääntyisi hieman kaikissa malleissa, jos vanhemmat eivät siirry kotihoidon tuelta työhön tai ensisijaisille etuuksille kuten työttömyysturvan saajiksi. Malleissa 2, 3 ja 4 osa poistuneesta kotihoidon tuesta korvautuu edeltävää etuutta korkeammalla vanhempainpäivärahalla, mutta muutos (verrattuna malliin 1) ei käytännössä vaikuta pienituloisuusasteeseen.

Taulukko 4. Mallien vaikutukset pienituloisuusasteeseen (%) sekä perhevapaakustannuksiin*, muihin etuuskustannuksiin, veroihin ja veroluonteisiin maksuihin sekä kokonaiskustannuksiin** (miljoonaa euroa vuodessa) ilman käyttäytymisvaikutuksia.

Tunnusluvut	Malli 1	Malli 2	Malli 3	Malli 4
Pienituloisuusaste. Lähtötaso 2024: 14.8 %	14.9 %	14.9 %	14.9 %	14.9 %
Alle 18v pienituloisuusaste. Lähtötaso 2024: 14.4 %	14.7 %	14.7 %	14.6 %	14.6 %
Kustannukset perhevapaaetuuksissa:				
Kotihoidon tuki	-164	-164	-164	-164
Vanhempainpäivärahat	0	+153	+179	+190
Perhevapaakustannukset yhteensä:*	-164	-11	+15	+26
Muut etuuskustannukset:				
Asumisen tuet (menot)	+5	+2	+2	+2
Toimeentulotuki (menot)	+36	+26	+26	+25
Verot ja maksut (tulot)	-37	+27	+27	+31
Kokonaiskustannus (sis. toimeentulotuki)**	-88	-11	+15	+22

Selite: Miinus = kustannukset vähenevät, Plus = kustannukset kasvavat. Pienituloisuus = Pienituloisia ovat henkilöt, joiden kotitalouden käytettävissä olevat rahatulot kulutusyksikköä kohti (ns. ekvivalentti rahatulo) ovat pienemmät kuin 60 prosenttia kaikkien kotitalouksien ekvivalenttien käytettävissä olevien rahatulojen mediaanitulosta. Tämän tulorajan alapuolelle jäävien osuutta väestöstä kutsutaan pienituloisuusasteeksi. * SISU-mallista. Oletetaan, että vanhemmat jotka ovat lähtötilanteessa käyttäneet vanhempainvapaita käyttävät myös pidennettyä kiintiötä maksimimäärän sen korvaustasosta riippumatta. Veroja ja maksuja tai toimeentulotukea ja muita etuuksia tai varhaiskasvatuskustannuksia ei huomioitu. ** Huomioitu toimeentulotuki, asumistuki, verotus ja perhe-etuudet, mutta ei työllisyyden muutoksia.

Kokonaiskustannukset voivat muodostua yllä esitettyä suuremmaksi tai pienemmäksi riippuen käyttäytymisvaikutuksista. Jos vanhempien työllisyys (tai työttömyysetuuksien ja muiden ensisijaisten etuuksien käyttö) lisääntyy, niin toimeentulotuen tarve vähenee. Kaikki perheet eivät kuitenkaan välttämättä ole oikeutettuja toimeentulotukeen eikä kaikilla ole mahdollisuuksia ottaa vastaan koko- tai osa-aikatyötä.

13.5 Vaikutusten arviointi: Työllisyysvaikutukset ja varhaiskasvatuksen kustannukset

Työllisyysvaikutuksia arvioidaan hyödyntämällä aiempaa tutkimuskirjallisuutta sekä erityisesti aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa ja selvityksissä käytettyjä joustoestimaatteja. Tässä tutkimuksessa hyödynnetään joustoestimaattia 0,8, eli kun etuuden taso tippuu esimerkiksi 10 prosenttia, niin työllisyyden kasvuksi oletetaan $10 \% \cdot 0,8 = 8$ prosenttia kohdejoukosta.

Mallissa 1 kotihoidon tuki poistetaan kaikilta, joten työllisyysvaikutusten arviointi on suoraviivaista ja perustuu kotihoidon tukea käyttäneiden perheiden lukumäärään. Esimerkiksi niistä vanhemmista, joilta kotihoidon tuki poistetaan, osa tippuu simuloinnissa tulotasolle 0 €/kuukaudessa, jolloin osalla on vaihtoehtona työttömyysetuuden nostaminen ja osalla on työ johon palata hoitovapaan jälkeen.

Mallin 1 työllisyysvaikutusten arvioinnissa laskemme, kuinka moni kohderyhmän äiti poistuu kotihoidon tuelta ja kuinka monta kuukautta äiti olisi kotihoidon tuelta poistuttuaan tippunut tulotasolle 0 €/kuukaudessa. Muunnamme nämä kuukaudet vuositasolle eli tulottomat kuukaudet jaetaan 12:lla. Tämän perusteella saamme laskettua henkilötyövuosien lukumäärän (N vanhemmat), jonka kerromme etuustason pienenemisellä (-100 %) ja joustoestimaatilla aiemmasta kirjallisuudesta (0,8). Näiden oletusten avulla saamme karkean arvion siitä kuinka paljon työllisyys lisääntyisi eli

$$N \text{ vanhemmat} \cdot (-100 \%) \cdot 0,8 = \text{uusien työllisten lukumäärä (henkilötyövuotta)}$$

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kotihoidon tuen poistamisen jälkeen noin 80 prosenttia tukea saaneista äideistä siirtyisi ansiotyöhön ja noin 20 prosenttia siirtyisi työttömyysetuuden, toimeentulotuen tai muiden etuuksien saajaksi. Joustoestimaatti vastaa suhteellisen hyvin todellisia väestösuhteita myös aiemman tutkimustiedon perusteella. Aiempien tutkimusten perusteella noin 80 prosentilla kotihoidon tukea käyttäneistä äideistä on jonkinlainen kiinnittyminen työelämään ennen lapsen syntymää (Räsänen ym. 2020; Österbacka & Räsänen 2022; Närvi ym. 2023). Lisäksi niiden äitien, joilla on työsuhde (joko toistaiseksi voimassa oleva tai määräaikainen työsuhde) ennen lapsen syntymää, lukumäärä on kasvanut hieman 2000-luvun aikana.

Näiden lukumäärätietojen perusteella saamme myös laskettua, kuinka paljon eri ikäisiä lapsia siirtyy kotihoidon tuelta varhaiskasvatukseen vuositasolla. Samalla tavalla kuin työllisyyskuukausien tapauksessa skaalaamme kotihoidontuki-kuukausien summan jakamalla lasten kotihoitokuukaudet vuositasolla 12:lla. Koska

perheessä voi olla useampia lapsia kotihoidossa, niin laskemme kuinka monta alle 3-vuotiasta sisarusta sekä kuinka monta yli 3-vuotiasta sisarusta siirtyy varhaiskasvatukseen kotihoidosta vuositason. Näiden lukujen perusteella arvioidaan, kuinka paljon varhaiskasvatuspalvelujen käyttö ja varhaiskasvatuskustannukset lisääntyisivät vuositason.

Mallissa 1 arvioidaan uudistuksen (kotihoitojen tuen lakkauttamisen) vaikutusta äitien työllisyyteen, mutta malleissa 2, 3 ja 4 arvioidaan sekä äitien että isien työllisyysvaikutukset. Äitien työllisyysvaikutusten arvioinnissa käytetään samaa menetelmää kaikissa malleissa. Malleissa 2–4 äidit saavat vanhempainvapaaseen lisää kiintiökuukausia, joiden oletetaan korvaavan kotihoitojen tuen käyttöä täysimääräisesti. SISU-mallissa kiintiön oletetaan korvaavan kotihoitojen tuen käyttöä niiden vanhempien kohdalla, joiden lapsi on alle 2-vuotias (ts. mahdollisuus vanhempainvapaan lisäksi kiintiöön koskee vain niitä vanhempia, joiden lapsi on alle 2-vuotias; mikäli SISU-aineistossa kotihoitojen tukea saavan vanhemman lapsi on täyttänyt 2 vuotta mutta ei vielä ole täyttänyt 3 vuotta, vanhempi ei saa lisää kiintiötä). Näissä tapauksissa äidin työllisyysvaikutus on oletettavasti pienempi kuin mallin 1 tapauksessa.

Oletamme, että kaikki äidit, jotka olivat käyttäneet vanhempainvapaata tai kotihoitojen tukea käyttäisivät uuden vanhempainvapaakiintiön (1 tai 3 kuukautta) (mikäli lapsi on alle 2-vuotias). Samalla tavalla laskemme kuinka monta kuukautta äiti jäisi tulottomaksi kotihoitojen tuen lakkautuksen jälkeen. Jaamme tämän lukumäärän vuositason henkilötyövuosiksi, josta johdamme työllisyysjouston avulla työllistyneiden äitien osuuden sekä niiden äitien osuuden, jotka jäävät työttömyysetuudelle, toimeentulotuelle, sairauspäivärahalle tai muulle etuudelle.

Isien tapauksessa arvioimme työllisyysvaikutukset malleissa 2–4, joissa isät saavat yhden tai kolme kiintiökuukautta lisää vanhempainvapaaseen. Pidennämme niiden isien vanhempainvapaiden käyttöä, joilla on alle 2-vuotiaita lapsia ja jotka ovat käyttäneet vähintään yhden päivän vanhempainvapaita vuoden aikana. Näille isille lisäämme yhden (tai kolme) kuukautta vanhempainvapaita malleissa 2–4. Vastaavasti isien työkuukaudet vähentyvät, jos isä on työllinen. Tämän lisäksi oletamme, että lasten varhaiskasvatuskuukaudet vähenevät, jos isä käyttää vanhempainvapaakiintiötä.

Muodostimme isien ja äitien työllisyysvaikutuksille ylä- ja alarajan, jotka auttavat hahmottamaan arvioiden epävarmuuden tasoa. Äitien työllisyysvaikutusten yläraja perustuu SISU-mallin rekisteriaineiston kotihoitotukikuukausien määrään vuonna 2023 kun taas alaraja perustuu Kelan uudempaan etuusrekisteritietoihin kotihoitojen tuen käytöstä. Malleissa 2–4 oletamme ylärajassa, että uudistus vaikuttaa niihin

isiin, jotka ovat käyttäneet vähintään yhden päivän vanhempainvapaita, mutta ei vaikuta muiden isien käyttäytymiseen, kun taas alarajassa oletamme, että kaikki vanhempainvapaita käyttäneet isät eivät käytä uutta kiintiötä. Aiempien tutkimusten perusteella korvamerkittyjen kiintiöjaksojen lisääminen vanhempainvapauudistuksissa saattaa tosiasiassa kuitenkin lisätä isien vanhempainvapaiden käyttöä ja tuoda uusia isiä vanhempainvapaiden käyttäjiksi.

Taulukossa 5 esitetään yhteenveto työllisyysvaikutuksista. Laskelmissa on hyödynnetty sekä SISU-mallin tausta-aineistoa sekä Kelan etuusrekisterin tietoja. Simuloinnin perusteella työlliseksi siirtyvien lukumäärää on arvioitu aiemmin esitetyllä menetelmällä.

Malleissa 1–4 SISU-mallin tausta-aineiston perusteella arvioituna äitien työllisyys lisääntyy 20 000–25 000 henkilötyövuodella mallista ja oletuksista riippuen. Mallissa 1 noin 80 prosenttia äideistä työllistyy ja 20 prosenttia siirtyy saamaan työttömyysturvaa tai muita ensisijaisia etuuksia. Mallissa 2–4 vanhemmat saavat 1–3 kuukautta pidemmän kiintiön vanhempainpäivärahaan. Äitien työllisyysvaikutus oletetaan hieman pienemmäksi kuin mallissa 1, koska valtaosan äideistä oletetaan käyttävän vanhempainvapaaseen lisätyn korvamerkityn kiintiön kokonaisuudessaan (1 kuukautta ansiosidonnaista tai 3 kuukautta tasasuuruista etuutta). Oletamme, että kaikki äidit, jotka ovat käyttäneet vanhempainvapaata tai kotihoidon tukea myös käyttävät uutta kiintiötä sekä arvion ylä- että alarajan tapauksessa. Kelan rekisteritietoihin perustuvassa arviossa (alaraja) työllisyysvaikutukset jäävät hieman matalammiksi, mikä johtuu pääasiassa siitä, että niissä kotihoidon tuen käyttäjien määrä on hieman pienempi kuin SISU:n tausta-aineistossa.

Isien työllisyysvaikutusten ylärajaa määritettäessä oletamme, että kaikki vähintään yhden päivän vanhempainpäivärahaa saaneet isät käyttäisivät lisäkiintiön kokonaisuudessaan. Alarajaa määritettäessä olemme huomioineet sen, että kaikki isät eivät käytä kiintiötä (oletamme, että n. 50 prosenttia isistä käyttää lisäkiintiön). Isien henkilötyövuosien määrä pienenee mallista riippuen noin 1 300–2 700 henkilötyövuotta mallissa 2 ja malleissa 3 ja 4 noin 4 000–8 000 henkilötyövuotta.

Taulukossa 5 arvioidaan myös varhaiskasvatuspalveluiden kysynnän muutosta. Tilastokeskuksen mukaan varhaiskasvatukseen osallistui noin 235 000 lasta vuonna 2024 (Tilastokeskus Varhaiskasvatustilastot). Tähän verrattuna varhaiskasvatuksen käyttö lisääntyy mallissa 1 noin 5 prosenttia, mallissa 2 noin 2–3 prosenttia ja malleissa 3 sekä 4 pysyy lähes muuttumattomana. Malleissa 2–4 varhaiskasvatuspalveluiden kysyntään vaikuttaa se, kuinka paljon isät ryhtyvät käyttämään vanhempainvapaan lisäkiintiötä.

Varhaiskasvatuskustannukset ovat vuositasolla noin 3,6–4 miljardia euroa laskentatavasta riippuen (OKM, julkaisemattomia tietoja; THL 2026). Varhaiskasvatukseen siirtyvien lasten lukumäärää koskevien arvioiden mukaan varhaiskasvatuskustannukset voivat mallissa 1 lisääntyä yli 10 prosenttia, jos kaikki kotihoidossa 1–5-vuotiaana olleet lapset siirtyvät varhaiskasvatukseen. Jos taas kiintiöity vanhempainvapaan pidennys malleissa 2–4 lisää varhaiskasvatuksen käyttöä vähemmän kuin mallissa 1, niin kustannukset lisääntyvät korkeintaan 5–11 prosenttia.

Taulukko 5. Mallien 1–4 arvioidut vaikutukset työllisyyteen (muutos henkilötyövuosina) sekä varhaiskasvatuspalveluiden kysyntään ja kustannuksiin (muutos prosentteina).

Vaikutus	Yläraja / Alaraja	Malli 1	Malli 2	Malli 3	Malli 4
Työllisyys					
Synnyttävä vanhempi (äiti):	Yläraja	+ 25 200	+23 300	+20 100	+20 100
	Alaraja	+19 800	+17 900	+14 700	+14 700
Ei synnyttävä vanhempi (isä)	Yläraja	0	-2 700	-8 000	-8 000
	Alaraja (50 % isistä käyttää uutta etuutta)	0	-1 300	-4 000	-4 000
Varhaiskasvatus- palvelujen kysynnän muutos	Yläraja	+11 %	+9 %	+5 %	+5 %
	Alaraja	+9 %	+7 %	+5 %	+5 %
Varhaiskasvatuksen kustannusten muutos	Yläraja	+13 %	+11 %	+6 %	+6 %
	Alaraja	+10 %	+8 %	+5 %	+5 %

Selite: Miinus = kustannukset tai työllisyys vähenee, Plus = kustannukset tai työllisyys kasvaa. Laskelmien ylä- ja alarajassa huomioidaan Kelan etuusrekisteritilastoista toteutunut käyttäjämäärä vuosina 2023–2024 sekä mikrosimuloimalla saatu käyttäjämäärän muutos.

Se, kuinka vanhemmat reagoivat uudistuksiin, vaikuttaa merkittävästi tässä osiossa esitettyihin etuus- ja varhaiskasvatuskustannuksiin. Esimerkiksi malleissa 1–4 on todennäköistä, että suuri joukko kotihoidon tukea käyttäneistä vanhemmista siirtyisi kotihoidon tuelta työhön tai ensisijaisille etuuksille kuten työttömyysturvalle,

jolloin perheiden toimeentulotuen tarve ja lapsiperheiden pienituloisuus vähenisivät. Toisaalta muut etuuskustannukset (kuten työttömyyspäivärahakustannukset) lisääntyisivät mutta vastaavasti verotulot kasvaisivat sekä työllisten että kotihoidon tukeen verrattuna korkeampaa (veronalaista) etuutta saavien vanhempien osalta. Lisäksi olennaista kustannusten muodostumisen kannalta on se, kuinka paljon isät käyttäisivät vanhempainvapaakiintiöitä malleissa 2, 3 ja 4. Mikäli isien vapaiden käyttö ei lisääntyisi arvioissa esitetyllä tavalla, muodostuisivat mm. varhaiskasvatuksen kustannukset suuremmiksi kuin nyt malleissa 2–4 tehdyt arviot.

13.6 Sukupuoli- ja lapsivaikutusten arviointia

Edellä tarkastellut vaihtoehtoiset mallit perhevapaiden uudistamiseksi vaikuttavat todennäköisesti monin eri tavoin yhteiskunnan tasolla, työpaikoilla sekä yksittäisten perheiden elämään. Tässä selvityksessä esitämme joitakin yleisluontoisia arvioita ehdotettujen mallien vaikutuksista sosiaaliseen ja sukupuolten tasa-arvoon sekä lasten ja vanhempien hyvinvointiin. Arviot perustuvat pääosin aiempaan tutkimuskirjallisuuteen.

Ehdotettujen mallien arvioidaan parantavan äitien työmarkkina-asemaa sekä perheiden toimeentuloa. Malleissa 1–4 äitien työllisyys lisääntyy, mikä välittömästi parantaa perheiden tulotasoa ja vähentää pienituloisuutta, ja parantaa pitkällä aikavälillä myös äitien eläkekarttumaa ja nostaa etuuksien, kuten ansiosidonnaisen työttömyysturvan tai vanhempainpäivärahan perusteena olevaa työtuloa. Äidit, jotka eivät työllisty, siirtyvät ensisijaisille etuuksille kuten työttömyysturvalle, sairauspäivärahalle tai kuntoutusetuuksille, tai opiskelijoiksi. Myös näissä tilanteissa perheen toimeentulo paranee hieman, koska etuuksien taso on useimmissa tilanteissa korkeampi kuin kotihoidon tuen taso. Näissä tapauksissa on tärkeää, että palveluihin ohjaus toimii (esimerkiksi työkykyä tukevat palvelut), jolloin uudistuksella voi olla positiivisia vaikutuksia myös vanhempien terveyteen.

Ehdotetuilla malleilla voi olla merkittäviä vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon perheen ja työn yhteensovittamisessa. Vaikutukset riippuvat kuitenkin siitä, kuinka paljon isien vanhempainvapaiden käyttö lisääntyy. Aikaisemmat perhevapaauudistukset ja pidemmät vanhempainvapaakiintiöt ovat lisänneet isien vanhempainvapaan käyttöä, joten on todennäköistä, että isille osoitettujen kiintiöiden käyttö kasvaa. Tutkimuksissa isien vapaiden käytöllä on toistaiseksi havaittu melko vähäisiä vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon työmarkkinoilla, mikä voi johtua ainakin osaksi siitä, että isien vapaat ovat olleet melko lyhyitä (ks. esim. Canaan ym. 2022; Carnicelli ym 2024; toisaalta Kleven ym. 2026, jotka havaitsivat Tanskassa tehdyn perhevapaauudistuksen myötä merkittäviä vaikutuksia äitien

työllisyyteen). Isien (pidempien) vapaiden käytön lisääntyminen ja äitien työllisyyden kasvu voi pidemmällä aikavälillä johtaa tasaisempaan työnjakoon perheissä ja asenteiden muutoksiin niin perheissä kuin työpaikoilla ja näin tasoittaa sukupuolten välisiä työssäkäynti- ja palkkaeroja. On kuitenkin varmistettava, että uudistukset ja erityisesti isille osoitettujen vapaiden pidentäminen eivät johda vanhempien syrjintään työmarkkinoilla tai työpaikoilla (ks. Canaan ym. 2022; Brenøe ym. 2023). Isien vapaiden käyttöä voidaan edistää myös neuvoloissa tai muissa perheiden palveluissa (ml. Kelan tarjoamat ohjeet ja neuvonta) annettavalla perhevapaiden käyttöä ja niiden jakamista koskevalla neuvonnalla.

Perheiden toimeentulon paraneminen heijastuu myös lapsiperheköyhyyteen. Kotihoidon tukea saavista perheistä lähes joka kymmenes saa toimeentulotukea, joten äitien nopeampaa työhön tai työmarkkinoille paluuta tukevat perhevapaamallit vähentävät merkittävästi pienituloisuutta lapsiperheissä. Tutkimusten mukaan varsinkin pitkittynyt pienituloisuus on erityisen haitallista lasten hyvinvoinnin kannalta: materiaallisen niukkuuden lisäksi pienituloisuus vaikuttaa laajasti lasten (ja aikuisten) sosiaalisiin suhteisiin, terveyteen ja osallistumismahdollisuuksiin (Kallio & Hakovirta 2020; Salmi 2020).

Mikäli vanhempainvapaita pidennetään (kotihoiton tuen poistuessa) joko ansiosidonnaisella päivärahalta tai nykyistä kotihoiton tuen tasoa korkeammalla korvaustasolla, on mahdollista, että osa niistä vanhemmista, jotka eivät nyt käytä kotihoiton tukea, käyttäisi tätä pidennysjaksoa. Tämän seurauksena 1–alle 2-vuotiaiden lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen todennäköisesti vähenisi nykyisestä. Tämä vähentäisi varhaiskasvatuksen kustannuksia alle 3-vuotiaiden lasten osalta. Samalla 2 vuotta täyttäneiden lasten määrä varhaiskasvatuksessa lisääntyisi, mikä puolestaan kasvattaisi varhaiskasvatuskustannuksia.

Kotihoiton tuen poisto, mikäli sitä ei korvata pidentämällä vanhempainraha-kautta, voi toisaalta lyhentää lasten syntymävälejä ja tätä kautta vaikuttaa lasten ja äitien terveyteen. Hyvin lyhyt aika peräkkäisten raskauksien välillä on tutkimusten mukaan yhteydessä haitallisiin terveysvaikutuksiin lapsilla (mm. ennenaikainen syntymä), mutta sillä voi myös olla pidempiaikaisia terveysvaikutuksia äiteihin (Grundy & Kravdal 2014; Ni ym. 2023).

Perhevapaiden tasaisempi jakaminen vanhempien välillä voi lisätä vanhempien tyytyväisyyttä parisuhteeseensa ja tätä kautta vähentää parisuhteiden purkautumisen todennäköisyyttä, sekä mahdollisesti lisätä parien halukkuutta saada lapsia. Isän osallistuminen lapsen hoitoon jo pikkulapsivaiheessa vahvistaa isän vanhemmuutta ja voi lisätä hoivavastuiden tasa-arvoisempaa jakamista vanhempien välillä myös, mikäli vanhemmat eroavat. Toistaiseksi tutkimusnäyttö vanhemmuuden

tasaisemman jakamisen vaikutuksista vanhempien parisuhteeseen tai perhe-elämään perustuu kuitenkin pitkälti tutkimuksiin, joissa kausaaliyhteyttä ei ole pystytty luotettavasti osoittamaan.

Vaikka ehdotetut mallit todennäköisesti parantaisivat äitien työmarkkina-asemaa ja lisäisivät sukupuolten tasa-arvoa myös vanhemmuuden jakamisessa, muutokset voivat aiheuttaa kitkaa työn ja perheen yhteensovittamisessa, esimerkiksi varhaiskasvatuksen aloituksen yhteydessä. Varmistamalla varhaiskasvatuksen korkea laatu ja perheiden tarpeiden mukainen saatavuus voidaan tukea perheitä lastenhoidon järjestämistä koskeissa valintatilanteissa.

14 Johtopäätökset ja suositukset

14.1 Perhevapaiden vaikutusten arvioinnista

Tutkimustuloksia tulkittaessa on tärkeää kiinnittää huomiota tutkimusmenetelmiin ja siihen, millaisia johtopäätöksiä näistä voidaan tehdä. Se että tutkimuksessa havaitaan yhteys esimerkiksi kotihoidon tuen tai isälle osoitetun vanhempainvapaa-kiintiön käytöllä vanhempien tuloihin, eron todennäköisyyteen tai seuraavan lapsen syntymiseen (assosiaatio) ei vielä itsessään tarkoita, että perhevapaan käyttö vaikuttaisi näihin tapahtumiin suoraan tai edes välillisesti (kausaliteetti). Esimerkiksi vanhempien tasa-arvoiset asenteet saattavat vaikuttaa sekä isälle osoitetun kiintiön käyttöön että myöhempään kotitöiden jakamiseen perheessä, tai äidin huono työmarkkinoille kiinnittyminen saattaa vaikuttaa sekä pidempään kotihoidon tuen käyttöön että heikompaan tulokehitykseen perhevapaiden jälkeen. Isälle osoitetun kiintiön tai kotihoidon tuen käyttäjien ja ei-käyttäjien vertaaminen ei siis suoraan kerro näiden vapaatyypin käyttämisen *vaikutuksesta* kotitöiden jakamiseen tai työmarkkinoille osallistumiseen. Tästä syystä tutkijat ovat enenevissä määrin alkaneet siirtyä käyttämään erilaisia kausaalimenetelmiä, kuten ns. kvasikokeellisia (quasi-experimental) menetelmiä, joilla pyritään saamaan tietoa syy-seuraussuhteesta.

Kausaalimenetelmiinkin liittyy kuitenkin rajoitteita eivätkä tulokset välttämättä ole aina laajasti yleistettävissä toiseen maahan, ajankohtaan tai edes koko kiinnostuksen kohteena olevaan väestöön. Tutkimuskirjallisuudessa näyttää myös yleisesti ottaen esiintyvän julkaisuvinoutumaa siten, että julkaistuihin artikkeleihin ei päädy sellaisia tuloksia, joissa vaikutusta ei havaita (ks. Bergsvik et al. 2021). Olemme tässä selvityksessä pyrkineet mahdollisimman pitkälle huomioimaan nämä rajoitteet. Esimerkiksi kirjoitamme (kausaali)vaikutuksista vain silloin, kun tutkimuksessa on käytetty kausaalimenetelmää, ja pyrkineet huolellisuuteen siinä, mitä tuloksista voi ja ei voi tulkita. Assosiaatioita raportoivien tutkimusten kohdalla olemme käyttäneet ei-kausaalisia käsitteitä kuten ”on yhteydessä” ja ”on yleisempää/harvinaisempaa”.

Suomessa 2000-luvun ensimmäiset isän vapaakiintiötä lisänneet uudistukset olivat melko vaatimattomia, ja kiintiön käyttö kasvoi enemmän perhevapaauudistusten välillä kuin niiden välittömässä yhteydessä. Tällaisessa kontekstissa yksittäisten uudistusten käyttäytymisvaikutusten tutkiminen on vaikeaa, eikä eroja ennen ja jälkeen uudistusten lapsen saaneiden ryhmien välillä juuri havaita. Tämä ei silti tarkoita, etteikö hoivan tasaisemmalla jakamisella olisi vaikutusta ja etteikö

lakiuudistuksilla voitaisi vaikuttaa hoivavastuun tasaisempaan jakamiseen. Osa vanhemmista muuttaa käyttäytymistään vasta myöhemmin, esimerkiksi kollegoiden tai muun lähipiirin esimerkin rohkaisemana tai normien ja asenteiden yleisemmän muuttumisen myötä. Selvimät käyttäytymisvaikutukset – jos niitä on – havaitaan sellaisista lakiuudistuksista, jotka johtavat huomattavaan ja välittömään muutokseen perhevapaiden käytössä. Tällaiset muutokset ovat todennäköisempiä sellaisissa konteksteissa, joissa asenteet ovat jo valmiiksi myönteisemmät hoivavastuun jakamiselle. Vuoden 2013 uudistus lisäsi selvästi matalammin koulutettujen isien kiintiövapaan käyttöä, kun taas korkeasti koulutettujen kohdalla käyttöaste oli jo melko korkealla ja uudistuksen vaikutus melko vähäinen (Saarikallio-Torp & Miettinen 2021; Helske ym. 2025). Vuoden 2022 uudistus vaikuttaa ensimmäisten tulosten perusteella lisänneen selvästi isien perhevapaiden käyttöä ja vapaiden kestoa, ja siksi sen pohjalta on myös toivottavasti jatkossa helpompaa tutkia muitakin vaikutuksia. Perhevapaiden käytön seurauksia voidaan kuitenkin tutkia vasta sitten, kun uudistuksesta on kulunut riittävän pitkä aika.

Suuri osa suomalaisista (tai ainakin tasa-arvobarometrin vastaajista) ei pidä miehiä ja naisia tasa-arvoisina yhteiskunnassa (Pietiläinen ym. 2025). Suomi ei ole saavuttanut samaa sukupuolten tasa-arvon tasoa kuin muut Pohjoismaat. Naisten työllisyysaste on matalampi kuin muissa Pohjoismaissa ja sukupuolten välinen palkkaero on suurempi, mikä osittain johtuu alle 3-vuotiaiden lasten kotihoidon taloudellisesta tukemisesta (OECD 2018). Pitkät perhevapaajaksot tukevat oletusta siitä, että lastenhoito kuuluu äideille ja vahvistavat perinteisiä sukupuolinormeja palkallisen ja palkattoman työn jakamisessa. Perhevapaapolitiikat vaikuttavat näin osaltaan käsityksiin siitä, minkälainen äidin tai isän osallistuminen lapsen hoivaan on hyväksyttyä ja toivottavaa (Schober ja Buchau 2022). Vanhempainvapaapolitiikkaan puolestaan vaikuttaa se, tarkastellaanko tasa-arvoa lainsäädännön suomien mahdollisuuksien vai toteutuneiden tulemien tasa-arvon kautta. Jos tasa-arvoa tulkitaan siitä käsin, missä määrin se toteutuu tulemissa, kuten työllisyydessä, tarvitaan tasa-arvon saavuttamiseen kannustimia, joilla vaikutetaan vanhempien valintoihin ja käyttäytymiseen, yhteiskunnan normeihin ja työelämän käytäntöihin vanhempainvapaiden suhteen (Nygård & Nyby 2022).

Perhevapaiden uudistaminen niin, että niiden kestoja leikataan, merkitsee varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrän kasvua. Varhaiskasvatusasteen nosto varsinkin 3–5-vuotiaiden ikäryhmässä on kuitenkin ollut jo pitkään julkilausuttuna tavoitteena Suomessa; lasten lisääntyneestä osallistumisesta johtuvaa varhaiskasvatusten kustannusten nousua on sen vuoksi syytä tarkastella sosiaalisena investointina uusien sukupolvien hyvinvointiin. On myös hyvä huomata, että nykyisen matalan syntyvyyden Suomessa – jossa kokonaishedelmällisyys (TFR) on laskenut kolmanneksella vuodesta 2010 ja jossa vuonna 2025 syntyi runsaat 15 000 lasta

vähemmän kuin vuonna 2010 – perhevapaista aiheutuvat kokonaiskustannukset perhevapaista ovat huomattavasti pienemmät kuin tilanteessa, jossa tänne syntyisi enemmän lapsia ja perhevapaiden käyttäjiä olisi enemmän.

14.2 Johtopäätökset

Suomen perhevapaajärjestelmä on kansainvälisesti vertaillen laaja ja monipuolinen kokonaisuus, joka tukee sosiaalista ja sukupuolten välistä tasa-arvoa, perheiden toimeentuloa, lasten hyvinvointia ja vanhempien mahdollisuuksia yhdistää työ-elämä perheellistymiseen ja perhe-elämään. Selvityksen perusteella järjestelmä toimii monilta osin hyvin, mutta siihen liittyy myös rakenteellisia ja toiminnallisia haasteita, jotka heikentävät sen vaikuttavuutta ja lasten ja perheiden yhdenvertaisuutta. Järjestelmä on myös monimutkainen, sillä sääntely on hajautunut useisiin lakeihin ja käytännöt vaihtelevat osin kuntatasolla. Tämä monimutkaisuus heijastuu perheiden päätöksentekoon.

Tutkimustieto antaa tukea sille, että perhevapaamallit, jotka nojaavat vanhempien valinnanvapauteen, merkitsevät käytännössä lastenhoitovastuun siirtymistä äitien harteille ja sukupuolten epätasa-arvon vahvistumista niin työelämässä kuin vanhemmuudessa. Perheet eivät välttämättä tarkastele perhevapaiden ja vanhemmuuden vastuiden epätasaisemman jakautumisen vaikutuksia pidemmällä aikavälillä: vaikutuksia perheiden talouteen ja toimeentuloon, lapsiperheiden köyhyyteen, naisten (äidin) työmarkkina-asemaan ja isien vanhemmuuteen. Suomen perhevapaajärjestelmä tukee muihin Pohjoismaihin verrattuna voimakkaammin pitkiä kotihoitojaksoja sekä perheiden valinnanvapautta, jotka kuitenkin käytännössä tukevat sukupuolittunutta työnjakoa perheissä.

1. Perhevapaiden käyttö on edelleen epätasaisesti jakautunutta vanhempien välillä

Vuoden 2022 perhevapaauudistuksen jälkeen vanhempainvapaissa (vanhempainpäivärahapäivistä) on osoitettu yhtä pitkä vapaajakso kummallekin vanhemmalle. Uudistus lisäsi isille korvamerkittyjen vapaiden määrää, mutta vapaiden käyttö on edelleen vahvasti sukupuolittunutta ja äidit käyttävät valtaosan vanhempainvapaista. Isien osuus käytetyistä vanhempainrahapäivistä on kasvanut mutta isät käyttävät edelleen alle neljänneksen kaikista vanhempainrahapäivistä. Osuus on vielä tätäkin vähäisempi, jos huomioidaan myös kotihoidon tuki tai muut lastenhoidon vapaat. Tämä epätasaisuus heijastuu kielteisesti naisten tuloihin ja asemaan työmarkkinoilla.

2. Sosioekonomiset erot ovat merkittäviä ja kasautuvia

Perhevapaiden käyttö ja lastenhoitoratkaisut vaihtelevat voimakkaasti koulutuksen, tulojen, työmarkkina-aseman ja perhemuodon mukaan. Paremmassa sosioekonomisessa asemassa olevat vanhemmat jakavat perhevapaita tasaisemmin. Matalammin koulutetut äidit ovat lastenhoidon takia pidempään pois työelämästä. Tämä vahvistaa eroja työmarkkina-asemassa ja perheiden toimeentulossa. Pitkien perhevapaiden käytön keskittyminen äideille näkyy myöhemmin myös heidän eläketurvassaan.

3. Kotihoidon tuki ohjaa perheiden lastenhoidon ratkaisuja

Kotihoidon tuki on pohjoismaisessa vertailussa suomalainen erikoisuus. Se tukee perheiden mahdollisuutta hoitaa lasta kotona pidempään, mutta pidentää samalla erityisesti äitien työstä poissaoloa ja heikentää perheen taloutta. Samalla se näkyy naisten matalampana työllisyytenä. Tutkimusnäyttö viittaa siihen, että pitkät kotihoitajaksot voivat lisätä sosiaalista ja taloudellista eriarvoisuutta myös lasten kesken pienituloisuuden pitkittyessä. Kotihoidon tukijärjestelmä voi osaltaan vaikuttaa siihen, että isät eivät koe tarpeelliseksi käyttää vanhempainvapaitaan. Tuki voi myös joissakin tilanteissa muodostua esteeksi lapsen ja tämän sisarusten varhaiskasvatusoikeuden toteutumiselle. Selvityksessä todetaan, että kotihoidon tuki on edelleen hyvin yleisesti käytetty etuus, mutta tukijaksoiden kestot ovat lyhentyneet.

4. Varhaiskasvatukseen osallistuminen kasvaa, mutta ei tasaisesti

Lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen on lisääntynyt, mutta alueelliset erot ovat suuria. Kuntien erilaiset käytännöt – kuten kotihoidon tuen tai yksityisen hoidon tuen kuntalisät – luovat eriarvoisuutta palveluiden saatavuuteen ja vanhemmille kohdistuviin kustannuksiin. Tämä vaikuttaa sekä alle 3-vuotiaiden lasten että heidän kolme vuotta täyttäneiden sisarustensa osallistumiseen varhaiskasvatukseen. Tutkimustulokset sekä Suomesta että muista maista osoittavat, että lapset hyötyvät varhaiskasvatukseen osallistumisesta ja että laadukas varhaiskasvatus on erityisen hyödyllistä heikommista lähtökohdista tuleville lapsille. Varhaiskasvatukseen osallistumisen kannustaminen on erityisen tärkeää maahanmuuttajaperheissä lapsen suomen tai ruotsin kielen omaksumisen kannalta.

5. Työelämän käytännöt vaikuttavat perhevapaiden käyttöön

Työpaikkojen kulttuuri, työehtosopimusten kirjaukset ja esihenkilöiden tuki vaikuttavat perhevapaiden käyttöön erityisesti isien kohdalla. Raskaus- ja perhevapaa-syrjintää on kokenut joka neljäs äiti. Perhevapaiden tasaisempi jakaminen äitien ja isien kesken edellyttää muutoksia myös työelämän ja johtamisen käytännöissä.

6. Tarve uudistaa perhevapaajärjestelmää tunnistetaan laajasti

Sidosryhmäkyselyyn vastanneet puolueet ja järjestöt ovat pitkälti yksimielisiä siitä, että perhevapaajärjestelmää tulee selkeyttää ja että sukupuolten tasa-arvoa sekä työllisyyttä tulee vahvistaa. Keinot ja painotukset vaihtelevat – työnantaja- ja työntekijäjärjestöt ovat esimerkiksi usein eri kannoilla kuin perhejärjestöt – mutta tarve kokonaisvaltaiselle uudistukselle on yhteinen.

7. Perhevapaajärjestelmän monimutkaisuus ja ristiriitaisuus tekevät kokonaisuudistuksesta vaativan

Perhevapaista / lastenhoidon mahdollisuuksista säädetään useissa eri laeissa, ja kuntien erilaiset käytännöt lisäävät kokonaisuuden hajanaisuutta. Perhevapaille samoin kuin niiden uudistamiselle on asetettu erilaisia, jopa toisilleen ristiriitaisia tavoitteita ja etuuksien rahoittamisvastuu jakaantuu eri tahoille. Näiden vuoksi perhevapaajärjestelmän kokonaisuudistus on vaativa tehtävä.

Selvityksessä esitetyt vaihtoehtoiset mallit antavat viitteitä erilaisten kehittämisvaihtoehtojen kustannus- ja työllisyysvaikutuksista. Jatkossa seuraavan uudistuksen suunnittelussa tarvitaan kuitenkin yksityiskohtaisempia ja kattavammin erilaisia perhetilanteita huomioivia vaihtoehtoisten mallien arviointia.

14.3 Suositukset perhevapaajärjestelmän kehittämiseksi

Selvityksen laatinut työryhmä esittää seuraavat suositukset perhevapaajärjestelmän kehittämiseksi. Ehdotusten keskeisenä tavoitteena on vahvistaa sukupuolten tasa-arvoa sekä vanhemmuudessa että työelämässä ja selkeyttää ja yksinkertaistaa perhevapaajärjestelmää. Lisäksi uudistusten avulla pyritään edistämään lasten tasa-vertaista osallistumista varhaiskasvatukseen. Järjestelmän uudistamisesta mahdollisesti aiheutuvia kustannuksia voidaan ajatella myös investointina tuleviin sukupolviin.

1. Korvataan kotihoidon tuki vanhempainrahakauden pidennyksellä

Lakkautetaan kotihoidon tuki ja lisätään nykyiseen vanhempainvapaaseen (vanhempainpäivärahakauteen) kummallekin vanhemmalle muutaman kuukauden pituinen jakso, jonka ajalta maksetaan tasasuuruista korvausta. Tasasuuruisen korvauksen taso on korkeampi kuin nykyinen kotihoidon tuen hoitoraha. Vanhempainvapaata (vanhempainpäivärahapäiviä) olisi mahdollista käyttää samaan tapaan kuin tällä hetkellä: lapsen 2-vuotispäivään saakka, useissa jaksoissa ja osa-aikaisesti. Hoitovapaa säilyisi nykyisellään. Muutos selkeyttää järjestelmää sekä perheiden että

toimeenpanon näkökulmasta ja tarjoaa samalla mahdollisuuden tarvittaessa uudistaa jatkossa perhevapaajärjestelmää nykyistä helpommin. Perheiden näkökulmasta joustavuus vapaiden käytössä lisääntyy, kun kotihoidon tuen käyttöön liittyvät rajoitukset (esim. tukea myönnetään vain vähintään 1 kuukauden pituiselle jaksolle) poistuvat. Uudistus vahvistaa sukupuolten tasa-arvoa vapaiden käytössä. Samalla poistuvat kotihoidon tuen sisaruskorotukset, mikä osaltaan vähentää kannustimia hoitaa kolme vuotta täyttäneitä lapsia kotona sen sijaan, että lapset osallistuisivat varhaiskasvatukseen.

2. Yhdistetään joustava hoitoraha ja osittainen hoitoraha

Joustavan ja osittaisen hoitorahan yhteensovitus vähentäisi perheille tarjolla olevia eri tukimuotoja ja selkeyttäisi järjestelmää. Nykyisten säädösten mukaan joustavan ja osittaisen hoitorahan välillä on eroa esim. sen mukaan, kenellä on oikeus hoitorahaan. Joustavan hoitorahan käyttö ja työajan lyhentäminen alle 3-vuotiaan lapsen hoidon järjestämiseksi on ollut verraten vähäistä; sen sijaan vanhemmat ovat mieluummin valinneet kokoaikaisen töistä poissaolon hoitaakseen lasta kotona. Työajan lyhentämisestä maksettavan hoitorahan tason on oltava riittävän korkea, jotta se kannustaa sekä äitejä että isiä valitsemaan tämän vaihtoehdon. Nykyinen lainsäädäntö tarjoaa vanhemmille mahdollisuuden pitää osittaista hoitovapaata aina siihen saakka kunnes lapsi päättää peruskoulun 2.luokan. Hoitorahaa maksetaan kuitenkin vain alle 3-vuotiaan lapsen tai peruskoulun 1.–2.luokkaa käyvän lapsen vanhemmille. Työryhmä ehdottaa selvitettäväksi mahdollisuutta ulottaa lapsen hoidon vuoksi työajan lyhentämiseen tarkoitetun tuen maksaminen myös 3–6-vuotiaiden lasten vanhemmille perheen ja työn yhteensovittamisen tukemiseksi. Selvityksen osana tulee tarkastella työajan lyhentämisen sukupuolivaikutuksia työmarkkina-asemaan ja toimeentuloon ja arvioida erilaisia keinoja, joilla edistetään osa-aikaisten perhevapaiden tasaisempaa jakamista vanhempien välillä.

3. Vahvistetaan isien vanhemmuutta ja perhevapaiden käyttöä

Edistetään isien itsenäistä perhevapaiden käyttöä toimiviksi todetuilla keinoilla eli kiintiöimällä suurempi osa vanhempainvapaista kullekin vanhemmalle ja maksumalla kummallekin vanhemmalle (synnyttävä ja ei-synnyttävä vanhempi, ml. adoptiovanhemmat) korkeamman korvaustason mukaista päivärahaa nykyistä pidemmältä päivärahajaksolta. Päivärahan maksaminen korkeamman tasoisena pidemmältä ajalta kannustaisi todennäköisesti myös pienituloisissa talouksissa asuvia isiä käyttämään itsenäisiä vapaita. Korkeamman tasoinen päiväraha voisi osaltaan tukea nuorten aikuisten lastensaantia silloin, kun heikko toimeentulo koetaan sille esteeksi. Isiä voidaan kannustaa käyttämään perhevapaita edistämällä työpaikkojen perheystävällisiä käytäntöjä ja vahvistamalla esihenkilöiden osaamista.

4. Lisätään varhaiskasvatukseen osallistumista

Tuetaan lasten yhdenvertaista mahdollisuutta osallistua varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatukseen osallistuminen tukee lasten hyvinvointia ja sen merkitys on erityisen suuri haavoittuvassa asemassa olevilla lapsilla. Maahanmuuttajaperheissä lapsen osallistuminen varhaiskasvatukseen edistää lapsen suomen/ruotsin kielten omaksumista ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Varmistetaan, että varhaiskasvatuksen laatu on korkea ja saatavuus perheiden tarpeiden mukainen. Tämä osaltaan lisää perheiden halukkuutta käyttää varhaiskasvatuspalveluja ja tarve hoitaa lasta kotona pidempään vähenee. Selvitetään, miten lainsäädännöllä voidaan rajoittaa kuntien mahdollisuuksia vaikuttaa taloudellisilla kannustimilla lasten kotihoidon valintaan etenkin kaksi vuotta täyttäneiden ja sitä vanhempien lasten kohdalla. Lapsen osallistuminen varhaiskasvatukseen tukee osaltaan vanhempien osallistumista työelämään ja vähentää tätä kautta myös perheiden köyhyysriskiä.

5. Parannetaan perheille suunnattua tiedotusta ja neuvontaa

Varmistetaan että neuvoloissa hyödynnetään neuvolakäsikirjan suosituksia siitä, milloin vanhempien kanssa otetaan puheeksi lastenhoidon ratkaisut ja mahdollisuudet. Otetaan käyttöön isälle oma neuvolakäynti, jossa keskustellaan perhevapaiden käytöstä, vanhemmuudesta, terveydestä ja hyvinvoinnista. Edistetään Kelan tarjoamien laskureiden hyödyntämistä, joiden avulla vanhemmat voivat suunnitella vapaiden käyttöä ja niiden jakamista vanhempien kesken. Kehitetään Kelan ohjeistuksia entistä käyttäjäystävällisemmiksi ja varmistetaan, että tietoa perhevapaiden käytöstä ja lastenhoidon vaihtoehtoista on tarjolla useammalla eri kielellä.

6. Vahvistetaan uudistusten vaikutusten arviointia

Seuraavaa perhevapaauudistusta on valmisteltava huolellisesti huomioiden järjestelmän monimutkaisuus ja se, että muutokset heijastuvat monelle alueelle, mukaan lukien lasten ja vanhempien hyvinvointi, sosiaalinen ja sukupuolten välinen tasa-arvo, varhaiskasvatuspalvelut, työelämän käytännöt ja sosiaaliturva. Kustannuksia ja kannustinvaiikutuksia tulee arvioida huomioiden erilaiset perhetilanteet ja perheiden moninaisuus. Arvioinnissa on tärkeää huomioida myös uudistusten vaikutus vanhempien tuloihin koko elinkaarella. Tutkimustietoa vaikutuksista tulee kerätä monimenetelmäisesti (simulointi, kausaaliasetelmat, kyselytutkimukset, laadullinen tutkimus).

15 Lopuksi

Perhevapaajärjestelmä on keskeinen osa suomalaista hyvinvointivaltiota. Selvityksen perusteella nykyinen järjestelmä tukee monia tärkeitä tavoitteita, mutta sen kehittämiseksi on selkeä tarve. Uudistuksissa on tärkeää huomioida sosiaalinen ja sukupuolten välinen tasa-arvo, työelämän muutokset, lasten hyvinvointi ja perheiden monimuotoisuus. Järjestelmän selkeyttäminen, lasten ja perheiden yhdenvertaisuuden vahvistaminen ja tutkimusperustainen päätöksenteko tarjoavat kestävä pohjan tuleville uudistuksille.

Liitteet

Liite 1. Sidosryhmäkyselyyn kutsutut tahot. Kyselyyn vastanneet tahot on merkitty lihavoinnilla.

Perhejärjestöt:

Adoptioperheet ry; Familia ry; Käpy Lapsikuolemaperheet ry; Lapsettomien yhdistys Simpukka ry; Lastensuojelun Keskusliitto; Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL); Monimuotoiset perheet -verkosto; Nuoret Lesket ry; Perhehoitoliitto ry; Sateenkaariperheet ry; Suomen Monikkoperheet ry; Suomen Uusperheiden Liitto ry; Väestöliitto; Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry.

Valtakunnalliset tasa-arvojärjestöt:

Miesjärjestöjen keskusliitto; Naisjärjestöjen keskusliitto; Naisasialiitto Unioni.

Puolueet:

Kansallinen Kokoomus (KOK); Liike Nyt (LN); Perussuomalaiset (PS); Suomen Keskusta (Kesk); Suomen Kristillisdemokraatit (KD); Suomen ruotsalainen kansanpuolue (RKP); Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (SDP); Vasemmistoliitto (Vas); Vihreä liitto (Vihr).

Puolueiden naisjärjestöt:

KD Naiset; Kokoomusnaisten liitto; Liikkeen Naiset; Perussuomalaiset Naiset; Sosialidemokraattiset Naiset; Suomen Keskustanaiset; Svenska Kvinnoförbundet; Vasemmistonaiset; Vihreät Naiset.

Puolueiden nuorisojärjestöt:

Kokoomuksen Nuorten Liitto; Liike Nyt Nuoret; **Suomen Keskustanuoret; Perussuomalainen Nuoriso; RKP-nuoret; Sosialidemokraattiset Nuoret; Suomen Kristillisdemokraattiset Nuoret; Vasemmistonuoret; Vihreiden nuorten ja opiskelijoiden liitto.**

Työmarkkina- ja yrittäjäjärjestöt:

Akava; Elinkeinoelämän keskusliitto (EK); Kirkon työmarkkinalaitos; Kunta- ja hyvinvointialue työnantajat KT; SAK; STTK; Suomen Yrittäjät; Valtion työmarkkinalaitos.

Opiskelijajärjestöt:

Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto (SAKKI); Suomen Opiskelija-Allianssi (OSKU); Suomen opiskelijakuntien liitto (SAMOK); Suomen Ylioppilaskuntien liitto (SYL).

Muut:

Kuntaliitto

Liitetaulukko 1. Esimerkkiperheiden käytettävissä olevat tulot yhteensä eri etuus- ja työ-yhdistelmillä, €/kuukaudessa kotitaloustasolla sekä suhteessa kotitalouden viitebudjettiin.

Esimerkki- perhe	Lähtö- taso 2025	Työtön	Työllinen	Malli 2 Etuuden- saaja	Malli 3 Etuuden- saaja	Malli 4 Etuuden- saaja
1 aikuinen, 1 lapsi	1 949	2 088	3 171	2 241	1 949	1 949
2 aikuista, 2 lasta (puoliso työllinen)	3 004	4 594	5 782	4 853	3 687	3 724
2 aikuista, 2 lasta (puoliso työtön)	2 792	3 404	4 594	3 664	2 792	2 792
Verrattuna viitebudjettiin:						
1 aikuinen, 1 lapsi	101 %	108 %	164 %	116 %	101 %	101 %
2 aikuista, 2 lasta (puoliso työllinen)	93 %	142 %	178 %	150 %	114 %	115 %
2 aikuista, 2 lasta (puoliso työtön)	86 %	105 %	142 %	113 %	86 %	86 %

Lähde: Omat laskelmat sekä viitebudjettien lähde Mukkila ym. (2025).

Lähteet

- Ainsaar, M., Braziene, R., Fagnani, J., Lammi-Taskula, J., Mauerer, G., Mosurovic, M., Pavlovic, D., Reimer, T., & Thil, L. (2026). Parenting leave policies & inequalities: State of the art. Teoksessa J. Lammi-Taskula, & T. Reimer (toim.), Mapping the unknown: Gaps in parenting leave research in Europe, ss. 8–16. COST Action Parental Leave Policies and Social Sustainability, (Sustainability@Leave. https://sustainable-leave-policies.eu/wp-content/uploads/2026/01/WG2_Report_Mapping_the_Unknown.pdf)
- Aitken Z., Garrett, C. C., Halliday, B., Keogh, L., Hocking, J. S., & Kavanagh, A. M. (2015). The maternal health outcomes of paid maternity leave: A systematic review. *Social Science & Medicine* 130, 32–41. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2015.02.001>
- Akter, S., Chapman, S. N., Helske, S., Salin, M., & Schwanitz, K. (2026). Heterogeneous effects of parental leave reform on partnership stability: Examining the role of parental education. *INVEST Working Papers* 148/2026. https://doi.org/10.31235/osf.io/xkcy8_v1
- Alasuutari, M., Lammi-Taskula, J., Repo, K., Karila, K., Närvi, J. & Eerola, P. (2022a). Lastenhoidon ja varhaiskasvatuksen ratkaisujen tarkastelun lähtökohtia. Teoksessa P. Eerola, K. Repo, M. Alasuutari, K. Karila & J. Lammi-Taskula (toim.), Lastenhoidon ja varhaiskasvatuksen monet polut: Lasten, perheiden ja politiikan näkökulmia, ss. 7–28. Gaudeamus.
- Alasuutari, M., Lammi-Taskula, J., Riikonen, A. & Kannel, L. (2022b) Lastenneuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyö ja palveluohjaus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:27. Valtioneuvoston kanslia, Helsinki. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-064-6>
- Andersson, B.-E. (1989). Effects of public day-care: a longitudinal study. *Child Development* 60(4): 857–866. DOI: [10.1111/j.1467-8624.1989.tb03518.x](https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1989.tb03518.x)
- Andersson, G., Rønsen, M., Knudsen, L. B., Lappegård, T., Neyer, G., Skrede, K., Teschner, K., & Vikat, A. (2009). Cohort fertility patterns in the Nordic countries. *Demographic Research* 20(14): 313–352. <https://www.jstor.org/stable/26349318>
- Attila, H., Baumgartner, T., von Bell, A., Koivuranta, S., & Pietiläinen, M. (2024). Raskaussyrjintä Suomessa: Vuoden 2024 väestötutkimuksen tuloksia. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2024:20. Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Avdic, D., & Karimi, A. (2018). Modern family? Paternity leave and marital stability. *American Economic Journal: Applied Economics* 10(4): 283–307. DOI: [10.1257/app.20160426](https://doi.org/10.1257/app.20160426)

- Baker, M., & Milligan, K. (2008). Maternal employment, breastfeeding, and health: Evidence from maternity leave mandates. *Journal of Health Economics* 27(4): 871–887. <https://doi.org/10.1016/j.jhealeco.2008.02.006>
- Bergsvik, J., Fauske, A., & Hart, R. K. (2021). Can policies stall the fertility fall? A systematic review of the (quasi-) experimental literature. *Population and Development Review* 47(4): 913–964. DOI: [10.1111/padr.12431](https://doi.org/10.1111/padr.12431)
- Blau, F., & Kahn, L.M. (2017). The gender wage gap: Extent, trends, and explanations. *Journal of Economic Literature* 55(3): 789–865. DOI: [10.1257/jel.20160995](https://doi.org/10.1257/jel.20160995)
- Bloksgaard, L. and Rostgaard, T. (2019). Denmark: Country note. Teoksessa A. Koslowski, S. Blum, I. Dobrotić, A. Macht, & P. Moss (toim.), *International Review of Leave Policies and Research 2019*. <https://www.leavenetwork.org/annual-review-reports/archive-reviews/>
- Brandth, B., & Kvande, E. (2019). Workplace support of fathers' parental leave use in Norway. *Community, Work & Family*, 22(1), 43–57. <https://doi.org/10.1080/13668803.2018.1472067>
- Brenøe, A. A., Canaan, S., Harmon, N., & Royer, H. (2023). Is parental leave costly for firms and coworkers? *Journal of Labor Economics* 42(4). <https://doi.org/10.1086/725554>
- Canaan, S., Lassen, A. S., Rosenbaum, P., & Steingrimsdottir, H. (2022). Maternity leave and paternity leave: Evidence on the economic impact of legislative changes in high-income countries. Teoksessa *Oxford Research Encyclopedia of Economics and Finance*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190625979.013.806>
- Cardenas, S. I., Corbisiero, M. F., Morris, A. R., & Saxbe, D. E. (2021). Associations between paid paternity leave and parental mental health across the transition to parenthood: Evidence from a repeated-measure study of first-time parents in California. *Journal of Child and Family Studies* 30: 3080–3094. <https://doi.org/10.1007/s10826-021-02139-3>
- Carnicelli, L., Miettinen, A., Ravaska, T., Räsänen, T., & Saarikallio-Torp, M. (2024). Impacts of a paternity leave reform : Exploring seasonality and heterogeneity in fathers' take-up of parental leave. Kela Working paper 191. Kela. <http://hdl.handle.net/10138/584951>
- Chai, Y., Nandi, A., & Heymann, J. (2018). Does extending the duration of legislated paid maternity leave improve breastfeeding practices? Evidence from 38 low-income and middle-income countries. *BMJ Global Health* 2018;3:e001032. <https://doi.org/10.1136/bmjgh-2018-001032>
- Chapman, S. N., Kotimäki, S., Helske, S., & Hägglund, A. E. (2026). Support or suppress: Father's parental leave uptake in the private-sector workplace context in Finland. *Journal of Social Policy* (online) 2026:1–17. doi: [10.1017/S0047279426101287](https://doi.org/10.1017/S0047279426101287)

- Chatterji, P. & Markowitz, S. (2005). Does the length of maternity leave affect maternal health? *Southern Economic Journal* 72: 16-41. <https://doi.org/10.1002/j.2325-8012.2005.tb00686.x>
- Chung, H. (2018). Gender, flexibility stigma, and the perceived negative consequences of flexible working in the UK. *Social Indicators Research* 151: 521–545. <https://doi.org/10.1007/s11205-018-2036-7>
- Collins, J. P., & Shane, A. L. (2017). Infections associated with group childcare. *Principles and Practice of Pediatric Infectious Diseases* 18:25–32.e3. doi: [10.1016/B978-0-323-40181-4.00003-7](https://doi.org/10.1016/B978-0-323-40181-4.00003-7)
- Cooke, L. P., Hägglund, A. E., & Icardi, R. (2022). Paradox or mitigation? Childless and parent gender gaps across British, Finnish, and German wage distributions. *Social Politics* 29(3): 955-979. <https://doi.org/10.1093/sp/jxac016>
- Dahl, G.B., Løken, K.V., Mogstad, M., & Salvanes, K.V. (2016). What is the case for paid maternity Leave? *The Review of Economics and Statistics* 98(4): 655–670. https://doi.org/10.1162/REST_a_00602
- Dearing, E., Zachrisson, H. D., Mykletun, A. & Toppelberg, C. O. (2018). Estimating the consequences of Norway's national scale-up of early childhood education and care (beginning in infancy) for early language skills. *AERA Open* 4:1. <https://doi.org/10.1177/2332858418756598>
- Dobrotić, I., Blum, S., & Koslowski, A. (toim.) (2022). *Research Handbook on Leave Policy. Parenting and Social Inequalities in a Global Perspective*. Edward Elgar.
- Dobrotić, I., Blum, S., Kaufmann, G., Koslowski, A., Moss, P. and Valentova, M. (toim.) (2025). *21th International Review of Leave Policies and Research 2025*. DOI: [10.31235/osf.io/5c42d_v1](https://doi.org/10.31235/osf.io/5c42d_v1).
- Drange, N., & Havnes, T. (2018). Early childcare and cognitive development: evidence from an assignment lottery. *Journal of Labor Economics* 37(2): 581–620. <https://doi.org/10.1086/700193>
- Drange, N., & Rege, M. (2013). Trapped at home: The effect of mothers' temporary labor market exits on their subsequent work career. *Labour Economics* 24: 125–136. <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2013.08.003>
- Duodecim (2025). NEUKO-tietokanta. <https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/nko>
- Duvander, A-Z., Arnalds, Á. A., & Lammi-Taskula, J. (2025). Introduction: parental leave and social sustainability. *TemaNord* 2025:547. [http://dx.doi.org/10.6027/temanord2025-547](https://dx.doi.org/10.6027/temanord2025-547)
- Duvander, A-Z., Eydal, G. B., Brandth, B., Gislason, I. V., Lammi-Taskula, J., & Rostgaard, T. (2019). Gender equality: Parental leave design and evaluating its effects on fathers' participation. *Teoksessa P. Moss, A-Z. Duvander, & A. Koslowski (toim.), Parental leave and beyond. Recent international developments, current issues and future directions*, ss. 187–204. Policy Press. <https://doi.org/10.51952/9781447338796>

- Duvander, A-Z., & Jans, A-C. (2009). Consequences of fathers' parental leave use: Evidence from Sweden. *Finnish Yearbook of Population Research* 2009: 49–62. <https://doi.org/10.23979/fypr.45044>
- Duvander, A-Z. & Johansson, M. (2012). What are the effects of reforms promoting fathers' parental leave use? *Journal of European Social Policy* 22(3): 319–330. <https://doi.org/10.1177/0958928712440201>
- Duvander, A-Z. & Lammi-Taskula, J. (2010). Föräldraledighet. Teoksessa I. Gislason & G. Eydal (toim.), *Föräldraledighet, omsorgspolitik och jämställdhet i Norden*. TemaNord 2010:595. Nordiska Ministerrådet.
- Duvander, A-Z., Lappegård, T., & Andersson, G. (2010). Family policy and fertility: Fathers' and mothers' use of parental leave and continued childbearing in Norway and Sweden. *Journal of European Social Policy* 20(1): 45–57. DOI:10.1177/0958928709352541
- Eerola, P., Närvi, J., & Lammi-Taskula, J. (2022). Can fathers' leave take-up dismantle gendered parental responsibilities? Evidence from Finland. *Journal of Family Research* 34(3): 958–982. <https://doi.org/10.20377/jfr-723>
- Elomäki, A., Mustosmäki, A. & Koskinen-Sandberg, P. (2020). The sidelining of gender equality in a corporatist and knowledge-oriented regime: The case of failed family leave reform in Finland. *Critical Social Policy* 41(3). DOI: 10.1177/0261018320947060
- Erlandsson, A. (2017). Child Home Care Allowance and the transition to second- and third-order births in Finland. *Population Research and Policy Review* 36: 607–630. <https://doi.org/10.1007/s11113-017-9437-1>
- Esping-Andersen, G., & Billari, F. (2015). Re-theorizing family demographics. *Population and Development Review* 41(1): 1–31. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2015.00024.x>
- EU 2019/1158. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi vanhempien ja omaistien hoitavien työ- ja yksityiselämän tasapainottamisesta ja neuvoston direktiivin 2010/18/EU kumoamisesta. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L1158>
- Evertsson, M., Moberg, Y., & van der Vleuten, M. (2025). Stimulating (in) equality? The earnings penalty in different-sex and female same-sex couples transitioning to parenthood in Denmark, Finland, Norway, and Sweden. *American Journal of Sociology* 130(6):1477–1525. <https://doi.org/10.1086/735884>
- Eydal, G. B., & Gíslason, I. V. (2019). Iceland: Country note. Teoksessa A. Koslowski, S. Blum, I. Dobrotić, A. Macht, & P. Moss (toim.), *International Review of Leave Policies and Research* 2019. <https://www.leavenetwork.org/annual-review-reports/archive-reviews/>
- Eydal, G. B., & Rostgaard, T. (toim.) (2018). *Handbook of Family Policy*. Edward Elgar.

- Fagan, C., Norman, H., Smith, M., & González Menéndez, M. C. (2014). In search of good quality part-time employment. Conditions of work and employment series No. 43. ILO. https://katalog.vupsv.cz/fulltext/ul_1685.pdf
- Farre, L., & Gonzalez, L. (2019). Does paternity leave reduce fertility? *Journal of Public Economics* 172: 52–66. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2018.12.002>
- Felfe, C., & Lalive, R. (2018). Does early child care help or hinder children's development? *Journal of Public Economics* 159: 33–35. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2018.01.014>
- Gauthier, A. H. (2007). The impact of family policies on fertility in industrialized countries: a review of the literature. *Population Research and Policy Review* 26(3): 323–346. <https://doi.org/10.1007/s11113-007-9033-x>
- Gietel-Basten, S., Rotkirch, A., & Sobotka, T. (2022). Changing the perspective on low birth rates: why simplistic solutions won't work. *BMJ* 379:e072670. <https://doi.org/10.1136/bmj-2022-072670>
- Ginja, R., Karimi, A., & Xiao, P. (2023). Employer responses to family leave programs. *American Economic Journal: Applied Economics* 15(1): 107–135. <https://doi.org/10.1257/app.20200448>
- Goldacker, K., Wilhelm, J., & Schober, P. S. (2022). Shared leave, happier parent couples? Parental leave and relationship satisfaction in Germany. *Journal of European Social Policy* 32(2): 197–211. <https://doi.org/10.1177/09589287211056187>
- Goldin, C. (2014). A grand gender convergence: Its last chapter. *American Economic Review* 104(4):1091–1119. <https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/aer.104.4.1091>
- Goldscheider, F., Bernhardt, E., & Lappegård, T. (2015). The gender revolution: A framework for understanding changing family and demographic behavior. *Population and Development Review* 41(2): 207–239. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2015.00045.x>
- Grahn, A., Kuusela, A., Mäkinen, L., Sarpila, O., & Mukkila, S. (2023). Mitä ihmisarvoinen elämä maksaa Suomessa? Viitebudjettimenetelmään perustuvat laskelmat vuonna 2022. Raportti 1/2023. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-011-8>
- Grahn, A., Arvilommi, L., Lammi-Taskula, J., Miettinen, A., Närvi, J., & Saarikallio, M. (2026a). Perhevapaauudistus jakaa vanhempien mielipiteitä – huomattavia eroja koulutusryhmien ja sukupuolten välillä. Kelan tutkimusblogi. <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/1376294/perhevapaauudistus-jakaa-vanhempien-mielipiteita-huomattavia-eroja-koulutusryhmien-ja-sukupuolten-valilla?types=tutkimusblogi>

- Grahn, A., Arvilommi, L., Lammi-Taskula, J., Miettinen, A., Närvi, J., & Saarikallio, M. (2026b). Kotihoidon tuen kannatus pysyy, vaikka käyttö vähenee, Kelan tutkimusblogi. <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/1376626/kotihoidon-tuen-kannatus-pysyy-vaikka-kaytto-vahenee?types=tutkimusblogi>
- Gruber, J., Kosonen, T., & Huttunen, K. (2025). Paying moms to stay home: Short and long run effects on parents and children. *Journal of Public Economics* 251:105496. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2025.105496>.
- Grundy, E., & Kravdal, Ø. (2014). Do short birth intervals have long-term implications for parental health? Results from analyses of complete cohort Norwegian register data. *Journal of Epidemiology & Community Health* 68(10): 958-964. <https://doi.org/10.1136/jech-2014-204191>
- Gurin, M., Lammi-Taskula, J. & Reimer, T. (2026). Introduction. Teoksessa J. Lammi-Taskula, & T. Reimer (toim.), Mapping the unknown: Research gaps in parenting leave inequality research in Europe, ss. 1–2. COST Action Parental Leave Policies and Social Sustainability, (Sustainability@Leave. https://osf.io/preprints/socarxiv/8kbsz_v1
- Haas, L., & Hwang, C. P. (2009). Is fatherhood becoming more visible at work? Trends in corporate support for fathers taking parental leave in Sweden. *Fathering: A Journal of Theory, Research, and Practice About Men as Fathers* 7(3): 303–321. https://www.researchgate.net/profile/Linda-Haas/publication/261006341_Is_Fatherhood_Becoming_More_Visible_at_Work_Trends_in_Corporate_Support_for_Fathers_Taking_Parental_Leave_in_Sweden/links/645589214af78873525ebcd3/Is-Fatherhood-Becoming-More-Visible-at-Work-Trends-in-Corporate-Support-for-Fathers-Taking-Parental-Leave-in-Sweden.pdf
- Haas, L., & Hwang, C. P. (2019). Workplace support and European fathers' use of state policies promoting shared childcare. *Community, Work & Family* 22(1): 1–22. <https://doi.org/10.1080/13668803.2018.1556204>
- Haataja, A. (2016). Pieniä ja suuria reformeja pienten lasten perheille suunnatuissa perhevapaissa ja -etuuksissa. Teoksessa A. Haataja, I. Airio, M. Saarikallio-Torp, & M. Valaste (toim.), *Laulu 573566 perheestä. Lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla*, ss. 36–79. Kela.
- Haataja, A., & Pylkkänen, E. (2009). Verotus ja sukupuolten välinen tasa-arvo. Teoksessa Alaja, A. (toim.), *Oikeudenmukainen verotus – mistä rahat yhteiseen hyvinvointiin*, ss. 143–167. Kalevi Sorsa -säätö.
- Hart, R. K., Andersen, S. N., & Drange, N. (2022). Effects of extended paternity leave on family dynamics. *Journal of Marriage and Family* 84(3): 814–839. <https://doi.org/10.1111/jomf.12818>

- HE 34/2019. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi varhaiskasvatuslain ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta. <https://www.eduskunta.fi/asiat-ja-aanestykset/valtiopaivaasiat/asiakirjat/edktunnus/EDK-2019-AK-262991>
- HE 228/2022. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 5 §:n muuttamisesta. https://www2.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_228+2022.pdf
- Hellstrand, J., Nisén, J., Miranda, V., Fallesen, P., Dommermuth, L., & Myrskylä, M. (2021). Not just later, but fewer: Novel trends in cohort fertility in the Nordic countries. *Demography* 58(4): 1373–1399. <https://doi.org/10.1215/00703370-9373618>
- Helske, S., Helske, J., Chapman, S. N., Kotimäki, S., Salin, M., & Tikka, S. (2025). Heterogeneous workplace peer effects in fathers' parental leave uptake in Finland. *INVEST Working Papers* 96/2024. <https://doi.org/10.31235/osf.io/p3chf>
- Heshmati, A., Honkaniemi, H., & Juárez, S. P. (2023). The effect of parental leave on parents' mental health: a systematic review. *The Lancet Public Health* 8(1): e57–e75. [https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667\(22\)00311-5/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667(22)00311-5/fulltext)
- Heshmati, A., Honkaniemi, H., Fritzell, S., & Juárez, S. P. (2025). Parental leave benefits and maternal postpartum mental health in Sweden. *JAMA Netw Open* 2025 Apr 1;8(4):e258062. <https://doi.org/10.1001/jamanetworkopen.2025.8062>
- Hewitt, B., Strazdins, L., & Martin, B. (2017). The benefits of paid maternity leave for mothers' post-partum health and wellbeing: Evidence from an Australian evaluation. *Social Science & Medicine* 182: 97–105. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2017.04.022>
- Hietämäki, J., Kuusiholma, J., Räikkönen, E., Alasuutari, M., Lammi-Taskula, J., Repo, K., Karila, K., Hautala, P., Kuukka, A., Paananen, M., Ruutiainen, V. & Eerola, P. (2017). Varhaiskasvatus- ja lastenhoitoratkaisut yksivuotiaiden lasten perheissä. CHILDCARE-kyselytutkimuksen 2016 perustulokset. Työpaperi 24/2017. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/handle/10024/132438>
- Hiilamo, H., & Kangas, O. (2009). Trap for women or freedom to choose? The struggle over cash for child care schemes in Finland and Sweden. *Journal of Social Policy* 38(3): 457–475. doi:10.1017/S0047279409003067
- Hiilamo, H., Merikukka, M., & Haataja, A. (2018). Long-term educational outcomes of child care arrangements in Finland. *Sage Open* 8(2). <https://doi.org/10.1177/2158244018774823>
- Icardi, R., Hägglund, A. E., & Fernández-Salgado, M. (2022). Fatherhood and wage inequality in Britain, Finland, and Germany. *Journal of Marriage and Family* 84(1): 273–290. DOI 10.1111/jomf.12792

- Ikonen, R., Hakulinen, T., Lyytikäinen, A., Mikkola, K., Niinistö, S., Sarlio, S., & Virtanen, S. (2020). Imeväisikäisten ruokinta Suomessa vuonna 2019. Raportti 11/2020. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-555-1>
- ILO International Labour Organization (2025). Closing the gender gap in paid parental leaves. ILO Care Economy Brief Nr 1. <https://www.ilo.org/sites/default/files/2025-06/ILO%20Care%20Economy%20Brief%20-%20Closing%20the%20gender%20gap%20in%20paid%20parental%20leaves.pdf>
- ISSP Research Group (2025). International Social Survey Programme: Family and Changing Gender Roles V - ISSP 2022 (ZA10000; Version 2.0.0) [Data set]. GESIS, Cologne. <https://doi.org/10.4232/5.ZA10000.2.0.0>
- Jacob, J. I. (2009). The socio-emotional effects of non-maternal childcare on children in the USA: A Critical Review of Recent Studies. *Early Child Development and Care* 179(5): 559–570. <https://doi.org/10.1080/03004430701292988>
- Jallinoja, R. (1983). Suomalaisen naisasialiikkeen taistelukaudek. WSOY.
- Jalovaara, M., & Fasang, A. E. (2020). Family life courses, gender, and mid-life earnings. *European Sociological Review* 36(2): 159–178. <https://doi.org/10.1093/esr/jcz057>
- Jou, J., Kozhimannil, K. B., Abraham, J. M., Blewett, L. A., & McGovern, P. M. (2018). Paid maternity leave in the United States: Associations with maternal and infant health. *Maternal and Child Health Journal* 22: 216–225. <https://doi.org/10.1007/s10995-017-2393-x>
- Kallio, J., & Hakovirta, M. (2020). Johdanto: Huono-osaisuus ja köyhyys lapsiperheissä. Teoksessa J. Kallio, & M. Hakovirta (toim.), *Lapsiperheiden köyhyys & huono-osaisuus*, ss. 7–35. Vastapaino.
- Karhula, A., Erola, J. & Kilpi-Jakonen, E. (2017). Home sweet home? Long-term educational outcomes of childcare arrangements in Finland. Teoksessa H-P. Blossfeld, N. Kulic, J. Skopek, & M. Triventi (toim.), *Childcare, Early Education and Social Inequality*, ss. 268–284. Edward Elgar Publishing.
- Karila, K. (2016). Vaikuttava varhaiskasvatus. Raportit ja selvitykset 2016:6. Opetushallitus.
- Karila, K., Alasuutari, M., Fjällström, S. & Ruutiainen, V. (2022). Erilaistuvat ja samantilaistuvat kunnat lapsiperheiden palveluympäristönä. Teoksessa P. Eerola, K. Repo, M. Alasuutari, K. Karila, & J. Lammi-Taskula (toim.), *Lastenhoidon ja varhaiskasvatuksen monet polut. Lasten, perheiden ja politiikan näkökulma*. Gaudeamus.
- Karila, K., Kosonen, T., & Järvenkallas, S. (2017). Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2017:30.
- Karu, M. & Tremblay, D.-G. (2018). Fathers on parental leave: An analysis of rights and take-up in 29 countries. *Community, Work & Family* 21(3): 344–362. <https://doi.org/10.1080/13668803.2017.1346586>

- Kauhanen, M. (2015). Työsuhteen tyyppin vaikutus naisten ja miesten ura- ja palkka-kehitykseen: Yksityisen sektorin palvelualoja ja teollisuuden toimihenkilöitä koskeva analyysi. Teoksessa A. Kauhanen, M. Kauhanen, P. Laine, R. Lilja, M. Maliranta, & E. Savaja, Työelämän muutosten vaikutukset naisten ja miesten työmarkkina-asemaan ja samapalkkaisuuteen, ss. 95–130. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2015:10. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3558-7>
- Kauhanen, M. & Nyyssölä, M. (2025). Selvitys vanhemmuuden kustannusten tasaisemmasta jakautumisesta. Sosiaali- ja terveysministeriö & Labore. <https://labore.fi/wp-content/uploads/2025/02/Raportteja-49.pdf>
- Kaunisto, T. (2024). Miten työehtosopimukset huomioivat perheet? Selvitys suurimpien alojen sopimuksista 2024. Monimuotoiset perheet -verkosto. [Miten-tyoehto-sopimukset-huomioivat-perheet-selvitys-2024.pdf](https://www.miten-tyoehto-sopimukset-huomioivat-perheet-selvitys-2024.pdf)
- Kela (2024). Lapsiperhe-etuustilasto 2023. <http://hdl.handle.net/10138/576487> (luettu 20.4.2026).
- Kela (2025). Lapsiperhe-etuustilasto 2024. <https://tilastojulkaisut.tietotarjotin.fi/lapsiperhe-etuus/2024/> (luettu 27.4.2026).
- Kelliher, C., & Anderson, D. (2010). Doing more with less? Flexible working practices and the intensification of work. *Human Relations* 63(1): 83–106. <https://doi.org/10.1177/0018726709349199>
- Kellokumpu, J. (2017). Joustavaa hoitorahaa käyttävät hyvässä työmarkkina-asemassa olevat äidit. Valtiovarainministeriö.
- Keyriläinen, M. (2020). Pienten lasten vanhempien osa-aikatyö – uhka vai mahdollisuus? *Työpoliittinen Aikakauskirja* 63(4): 56–68. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-583-6>
- Khan, J., Vesel, L., Bahl, R., & Martinez, J. C. (2015). Timing of breastfeeding initiation and exclusivity of breastfeeding during the first month of life: effects on neonatal mortality and morbidity--a systematic review and meta-analysis. *Maternal and Child Health Journal* 19: 468–479. [doi:10.1007/s10995-014-1526-8](https://doi.org/10.1007/s10995-014-1526-8)
- Khan, M. S. (2020). Paid family leave and children health outcomes in OECD countries. *Children and Youth Services Review* 116:105259. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105259>
- Kim, J. (2024). The effects of paid family leave – does it help fathers' health, too? *Journal of Population Economics* 37:19 <https://doi.org/10.1007/s00148-024-00994-0>
- Kinnunen, A. (2024). Äitiyspakkaus käyttäjien puntarissa XI. Tuloksia vuoden 2022 äitiyspakkauskyselystä. Työpapereita 193. Kela. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-284-200-8>
- Kleven, H., Landais, C., Lassen, A. S. S., Rosenbaum, P., Steingrimsdottir, H., & Sogaard, J. E. (2026). Expanding paternity leave: Effects on beliefs, norms, and gender gaps (No. w34862). National Bureau of Economic Research.

- Kleven, H., Landais, C., & Leite-Mariante, G. (2025). The Child Penalty Atlas, *The Review of Economic Studies*, 92(5): 3174–3207. <https://doi.org/10.1093/restud/rdae104>
- Kleven, H., Landais, C., Posh, J., Steinhäuser, A., & Zweimüller, J. (2019). Child penalties across countries: Evidence and explanations. *AEA Papers and Proceedings* 109:122–126. DOI: 10.1257/pandp.20191078
- Kluve, J., & Tamm, M. (2013). Parental leave regulations, mothers' labor force attachment and fathers' childcare involvement: Evidence from a natural experiment. *Journal of Population Economics* 26(3): 983–1005. <https://doi.org/10.1007/s00148-012-0404-1>
- Koiranen, I., Koivula, A., Saarinen, A., & Räsänen, P. (2017). Puolueiden rakenteet ja jäsenistön verkostot. Kunnallisan kehittämissäätiö. https://kaks.fi/wp-content/uploads/2017/03/tutkimusjulkaisu_103.pdf
- Kosonen, T. (2014). To work or not to work? The effect of childcare subsidies on the labour supply of parents. *The B.E. Journal of Economic Analysis & Policy* 14(3): 817–848. DOI: 10.1515/bejeap-2013-0073
- Kotimäki, S., Chapman, S., Helske, S., & Salin, M. (2025). Yrittäjäisien perhevapaat Suomessa. INVEST Working Papers 124/2025. http://osf.io/yqdvx_v1
- Kulic, N., Skopek, J., Triventi, M., & Blossfeld, H-P. (2019). Social background and children's cognitive skills: The role of early childhood education and care in a cross-national perspective. *Annual Review Sociology* 45: 557–579. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-073018-022401>
- Laaninen, M. (2025). Duration of child home care allowance period and school success: Differences by parental education level and ethnic origins. *Research in Social Stratification and Mobility* 98: 101063. <https://doi.org/10.1016/j.rssm.2025.101063>.
- Laaninen, M. (2026). Association between speech production and ECEC intensity: differences by family background. *European Early Childhood Education Research Journal*, 1–20. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2025.2578230>
- Laaninen, M., Kulic, N., & Erola, J. (2024). Age of entry into early childhood education and care, literacy and reduction of educational inequality in Nordic countries. *European Societies* 26(5): 1333–1362. <https://doi.org/10.1080/14616696.2024.2310694>
- Lahtinen, J., & Svartsjö, M. (2024). Selvitys kotihoidontuen ja yksityisen hoidon tuen kuntalisistä ja niiden maksatusperusteista sekä palvelusetelistä 2024. Kuntaliitto. <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2024/2279-selvitys-kotihoidontuen-ja-yksityisen-hoidon-tuen-kuntalisista-ja-niiden>
- Laine P. (2024). Työelämän muutokset, sukupuolten työmarkkina-asema ja sama-palkkaisuus. Sosiaali- ja terveysministeriön Raportteja ja muistioita 2024:26. Sosiaali- ja terveysministeriö. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8458-5>

- Lammi-Taskula, J. (2022). Gender equality and parenting leaves in Finland: a different pathway towards the 'Nordic' leave policy model. Teoksessa I. Dobrotić, S. Blum, & A. Kosłowski (toim.), *Research Handbook on Leave Policy. Parenting and Social Inequalities in a Global Perspective*. Edward Elgar.
- Lammi-Taskula, J., & Kinnunen, A. (2024). Työelämän ja perhe-elämän yhteensovittaminen. Teoksessa A. Kinnunen, ym. (toim.), *Perhevapaat ja työn ja perheen yhteensovittaminen muuttuvassa työelämässä*, ss. 209–233. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 165. Kela.
- Lammi-Taskula, J., & Miettinen, A. (2024). Suhtautuminen perhevapaaseen työpaikalla ja perhevapaan seuraukset. Teoksessa A. Kinnunen, ym. (toim.), *Perhevapaat ja työn ja perheen yhteensovittaminen muuttuvassa työelämässä*, ss. 192–208. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 165. Helsinki: Kela.
- Lammi-Taskula, J., Miettinen, A., Närvi, J., & Saarikallio, M. (2026 tulossa). Työajan lyhentäminen työn ja perheen yhteensovittamisen keinona? Artikkelikäsikirjoitus.
- Lammi-Taskula, J., & Reimer, T. (toim.) (2026). Mapping the unknown: Gaps in parenting leave research in Europe. COST Action Parental Leave Policies and Social Sustainability, (Sustainability@Leave. https://sustainable-leave-policies.eu/wp-content/uploads/2026/01/WG2_Report_Mapping_the_Unknown.pdf
- Lammi-Taskula, J., Salmi, M., & Närvi, J. (2017). Isien perhevapaat. Teoksessa M. Salmi, & J. Närvi (toim.), *Perhevapaat, talouskriisi ja sukupuolten tasa-arvo*, ss. 105–134. Raportti 4/2017. Terveysturvan ja hyvinvoinnin laitos.
- Lammi-Taskula, J., & Takala, P. (2009). Negotiating tripartite compromises. Teoksessa P. Moss, & S. Kamerman (toim.), *The politics of parental leave policies. Children, parenting, gender and the labour market*. Policy Press.
- de Lauzon-Guillain, B., Thierry, X., Bois, C., et al. (2019). Maternity or parental leave and breastfeeding duration: Results from the ELFE cohort. *Maternal & Child Nutrition* 15(4):e12872. doi: 10.1111/mcn.12872
- Lee, Y., & Uzunalioglu, M. (2026). (How) does fathers' uptake of leave equalise the gendered division of childcare and housework? A review and reflection. *International Journal of Sociology and Social Policy* 46(3–4): 357–373. <https://doi.org/10.1108/IJSSP-06-2025-0398>
- Lehtonen, N., Sorsa, T., & Rotkirch, A. (2023). Kaikki tykkää perheistä. Suomalaisten perhepoliittiset toiveet. *Perhebarometri 2023*. Väestöliitto Väestötutkimuslaitos. <https://www.vaestoliitto.fi/uploads/sites/1/2023/11/e3f454b8-kaikki-tykkaa-perheista-netti.pdf>
- Li, D., Chen, H., Ferber, J., & Odouli, R. (2016). Infection and antibiotic use in infancy and risk of childhood obesity: a longitudinal birth cohort study. *The Lancet Diabetes & Endocrinology* 5(1): 18–25. doi: 10.1016/S2213-8587(16)30281-9
- Lyly-Yrjänäinen, M. (2025). Työolobarometri 2024. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2025:21. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-686-4>

- Maestripieri, L. (2023). Women's involuntary part-time employment and household economic security in Europe. *Feminist Economics* 29(4): 223–251. <https://doi.org/10.1080/13545701.2023.2251991>
- Maliranta, M. & Napari, S. (2007). Perhevapaista eniten epäsuoria kustannuksia yrityksille. *Tieto & Trendit* 6: 14–16.
- Margolis, R., Choi, Y., Holm, A., & Mehta, N. (2020). The effect of expanded parental benefits on union dissolution. *Journal of Marriage and Family* 83: 191–208. <https://doi.org/10.1111/jomf.12718>
- McDonald, P. (2000). Gender equity in theories of fertility transition. *Population and Development Review* 26(3): 427–439. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2000.00427.x>
- Melhuish, E., Ereky-Stevens, K., Petrogiannis, K. ym. (2015). A review of research on the effects of Early Childhood Education and Care (ECEC) upon child development. CARE-project. https://ecec-care.org/fileadmin/careproject/Publications/reports/new_version_CARE_WP4_D4_1_Review_on_the_effects_of_ECEC.pdf
- Miettinen, A. (2017). Kolme myyttiä perhevapaista. Helsinki: Ajatuspaja Agenda.
- Miettinen, A. (2024). Lapsiperheet ja Kelan maksamat sosiaalitytösuoritteet. Teoksessa S. Jauhiainen, ym., Lapsiperheiden pienituloisuus, sosiaalitytö ja asumisjärjestelyt, ss. 32–68. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2024:35.
- Miettinen, A. (2026, tulossa). Kotihoidon tuen käytön trendit 2010–2020-luvulla. Raportteja. Kela.
- Miettinen, A., Mustonen, J., & Räsänen, T. (2022). Perhevapaakorvauksen käyttöönotto – tuloksia selvityshankkeesta. Kelan Työpapereita 167. <http://hdl.handle.net/10138/341952>
- Miettinen, A., & Närvi, J. (2024). Äitien kotihoidon tuen käyttö. Teoksessa Kinnunen, A., ym. (toim.), Perhevapaat ja työn ja perheen yhteensovittaminen muuttuvassa työelämässä, ss. 91–116. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 165. Kela.
- Miettinen, A., & Saarikallio-Torp, M. (2020). Isälle kiintiöidyn vanhempainvapaan käyttö ja sen taustatekijät. *Yhteiskuntapolitiikka* 85(4): 345–357. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020091669860>
- Miettinen, A. & Saarikallio-Torp, M. (2025). Perhevapaaudistus lisäsi isien itsenäistä vapaan käyttöä. Kela Tutkimusblogi 10.12.2025. <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/1305816/perhevapaaudistus-lisasi-isien-itsenaista-vanhempainvapaiden-kayttoa?types=tutkimusblogi&order=latest&page=2>
- Miettinen, A., & Saarikallio-Torp, M. (2023). Äitien kotihoidon tukijaksot lyhentyneet – väestöryhmittäiset erot yhä suuria. *Yhteiskuntapolitiikka* 88(2): 168–175. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023041937705>
- Miettinen, A., & Saarikallio, M. (2026, tulossa). Kotihoidon tuen käyttö Suomessa ja ulkomailla syntyneillä vanhemmilla. Raportteja 2026. Kela.

- Moran, J., & Koslowski, A. (2019). Making use of work–family balance entitlements: how to support fathers with combining employment and caregiving. *Community, Work & Family* 22(1): 111–128. <https://doi.org/10.1080/13668803.2018.1470966>
- Moring, A., & Lammi-Taskula, J. (2021). Parental leave reforms in Finland 1977–2019 from a diversity perspective. *Social Inclusion* 9(2): 338–349 <https://doi.org/10.17645/si.v9i2.3796>
- Morosow, K., & Cooke, L. P. (2022). The impact of taking family leaves across Finnish fathers' wage distribution. *Social Forces* 101(1): 202–226. <https://doi.org/10.1093/sf/soab106>
- Morosow, K., Jalovaara, M., & Härkönen, J. (2020). Cash-for-care use and union dissolution in Finland. *Journal of Marriage and Family* 83: 209–227. <https://doi.org/10.1111/jomf.12738>
- Moss, P. & Deven, F. (2019). Leave policies in Europe: current policies, future directions. *International Journal of Sociology and Social Policy* 40(5-6): 429–440. <https://doi.org/10.1108/IJSSP-04-2019-0063>
- Mukkila, S., Ollonqvist, J., & Tervola, J. (2025). Perusturvan riittävyys 2023–2025. Hallituskauden väliarviointi. Työpaperi 18/2025. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-037-8>
- Mäkinen, N., Tanskanen, J., Ojala, S., & Pyöriä, P. (2023). Part-time workers' employment trajectories by length of hours and reason for working part-time: An 8-year follow-up study. *Sage Open* 13(4). <https://doi.org/10.1177/21582440231210690>
- Neyer, G., & Andersson, G. (2008). Consequences of family policies on childbearing behavior: Effects or artifacts?. *Population and Development Review* 34(4): 699–724. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2008.00246.x>
- Ni, W., Gao, X., Su, X., Cai, J., Zhang, S., Zheng, L., Liu, J., Feng, Y., Chen, S., Ma, J., Cao, W., & Zeng, F. (2023). Birth spacing and risk of adverse pregnancy and birth outcomes: A systematic review and dose-response meta-analysis. *Acta Obstetrica et Gynecologica Scandinavica* 102: 1618–1633. <https://doi.org/10.1111/aogs.14648>
- Nieminen, T. (2019). Kumpi joustaa – työ vai perhe? Tieto & Trendit 5.12.2019. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2019/kumpi-joustaa-tyo-vai-perhe/>
- Nisén, J., Erlandsson, A., & Jalovaara, M. (2025). Gendered relationship of childbearing with earnings accumulated by midlife in two Nordic welfare states. *Journal of Family and Economic Issues* 46(3): 685–707. <https://doi.org/10.1007/s10834-024-09986-4>
- Nygård, M., & Nyby, J. (2022). The role of ideas in parenting leaves: the case of gender equality and its politicization in Finland. Teoksessa I. Dobrotić, S. Blum, & A. Koslowski (toim.), *Research Handbook on Leave Policy*, ss. 114–125. Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781800372214.00018>

- Närvi, J. (2017). Äitien perhevapaat ja osallistuminen työelämään. Teoksessa M. Salmi, & J. Närvi (toim.), Perhevapaat, talouskriisi ja sukupuolten tasa-arvo, ss. 64–104. Raportti 4/2017. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Närvi, J., Kinnunen, A., Lammi-Taskula, J., Miettinen A., & Saarikallio-Torp, M. (2023). Äitien kotihoidon tuen käytössä näkyvät niin työtilanne kuin hoivaihanteet – Perhevapaakyselyn 2022 tuloksia. Tutkimuksesta tiiviisti 7/2023. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-033-0>
- Närvi, J., Lammi-Taskula, J., Salmi, M. and Miettinen, A. (2022). Finland: country note. Teoksessa A. Koslowski, S. Blum, I. Dobrotić, G. Kaufman, & P. Moss (toim.), International Review of Leave Policies and Research 2022. Saatavana: <https://www.leavenetwork.org/annual-review-reports/>
- Närvi, J., Saarikallio-Torp, M., & Miettinen, A. (2024). Vanhempien työmarkkina-asema, työn laatu ja perhevapaiden käyttö. Teoksessa Kinnunen, A., ym. (toim.), Perhevapaat ja työn ja perheen yhteensovittaminen muuttuvassa työelämässä, ss. 138–168. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 165. Kela.
- Närvi, J., & Salmi, M. (2019). Quite an encumbrance? Work-related obstacles to Finnish fathers' take-up of parental leave. Community, Work & Family 22(1): 23–42. <https://doi.org/10.1080/13668803.2018.1487828>
- OECD (2018). Is the last mile the longest? Economic gains from gender equality in Nordic countries. OECD Publishing.
- Olafsson, A., & Steingrimsdottir, H. (2020). How does daddy at home affect marital stability? The Economic Journal 130(629): 1471–1500. <https://doi.org/10.1093/ej/ueaa009>
- Olivetti, C., & Petrongolo, B., (2017). The economic consequences of family policies: Lessons from a century of legislation in high-income countries. Journal of Economic Perspectives 31(1): 205–230. <https://doi.org/10.1257/jep.31.1.205>
- Opetushallitus Vipunen. Tilastotietoja varhaiskasvatukseen osallistumisesta. [tilastotietokanta] <https://vipunen.fi/fi-fi/varhaiskasvatus/Sivut/Varhaiskasvatuksen-lap-set.aspx> (luettu 20.3.2026).
- Paavilainen, M., Vuorenmaa, M., & Tuovinen, E. (2025). Mitä vauvaperheille kuuluu?: FinLapset-tutkimuksen perustulokset. Työpaperi 2025_048. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-598-4>
- Patnaik, A. (2019). Reserving Time for Daddy: The Consequences of Fathers' Quotas. Journal of Labor Economics 37(4): 1009–1059. <https://doi.org/10.1086/703115>
- Pekkarinen, T., & Tuomala, J. (2019). Joustavan hoitorahan työllisyysvaikutusten arviointi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:46. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-768-0>

- Pekkarinen, T., & Tuomala, J. (2020). Incentivizing part-time work: The labour supply effects of Flexible Care Allowance. Background report for the Finnish Economic Policy Council. (Talouspolitiikan arviointineuvosto, 29.01.2020). <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/188099/PekkarinenTuomala2020.pdf?sequence=2>
- Philpott, L., Goodwin, J., & Saab, M. M. (2022). Paternal leave and fathers' mental health: A rapid literature review. *International Journal of Men's Social and Community Health* 5(SP1): 29–49. <http://dx.doi.org/10.22374/ijmsch.v5iSP1.72>
- Pietiläinen, M., Attila, H., Keski-Petäjä, M., & Koivuranta, S. (2025). Tasa-arvo-barometri 2024. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2025:11. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-5817-3>
- Pizarro, J., & Gartzia, L. (2024). Paternity leave: A systematic review and directions for research. *Human Resource Management Review* 34(1): 101001. <https://doi.org/10.1016/j.hrmr.2023.101001>
- Pääministeri Orpon hallitusohjelma 2023. Vahva ja välittävä Suomi. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-763-8>
- Rege, M., Størksen, I., Solli, I. F., Kalil, A., McClelland, M. M., ten Braak, D., Lenes, R., Lunde, S., Breive, S., Carlsen, M., Erfjord, I., & Hundeland, P. S. (2024). The effects of a structured curriculum on preschool effectiveness. A field experiment. *Journal of Human Resources* 59(2): 576–603. <https://doi.org/10.3368/jhr.0220-10749R3>
- Rossin, M. (2011). The effects of maternity leave on children's birth and infant health outcomes in the United States. *Journal of Health Economics* 30(2): 221–239. doi: [10.1016/j.jhealeco.2011.01.005](https://doi.org/10.1016/j.jhealeco.2011.01.005)
- Rossin-Slater, M. (2018). Maternity and Family Leave Policy. Teoksessa Susan L. Averett, Laura M. Argys, and Saul D. Hoffman (toim.), *The Oxford Handbook of Women and the Economy*, ss. 323–342. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190628963.013.23>
- Räsänen, T. (2024). Sosiaaliturvan muutokset ja lapsiperheiden toimeentulo. Teoksessa S. Jauhiainen, ym., *Lapsiperheiden pienituloisuus, sosiaaliturva ja asumisjärjestelyt*, ss. 95–112. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2024:35.
- Räsänen, T., Miettinen, A., & Saarikallio-Torp, M. (2020). Äidin työmarkkina-asema ja lasten kotihoidon pituus. *Talous & Yhteiskunta* 1/2020: 24–29.
- Räsänen, T., Saarikallio-Torp, M., Rättö, H., & Kari, H. (2025). The impact of day care attendance on antibiotic use among children aged 0–12 years: A population-based register study. *PLoS One* 20(11): e0335354. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0335354>
- Räsänen, T., Österbacka, E., Valaste, M., & Haataja, A. (2019). Lastenhoidon tukien vaikutus äitien osallistumiseen työmarkkinoille. Sosiaali- ja terveysturvan raportteja 14/2019. Kela. <http://hdl.handle.net/10138/299186>

- Saarikallio-Torp, M., & Miettinen, A. (2021). Family leaves for fathers: Non-users as a test for parental leave reforms. *Journal of European Social Policy* 31(2): 161–174. <https://doi.org/10.1177/0958928721996650>
- Saarikallio-Torp, M., Lammi-Taskula, J., & Närvi, J. (2024a). Isien perhevapaiden käyttö. Teoksessa A. Kinnunen, ym. (toim.), *Perhevapaat ja työn ja perheen yhteensovittaminen muuttuvassa työelämässä*, ss. 50–90. Sosiaali- ja terveys-turvan tutkimuksia 165. Helsinki: Kela.
- Saarikallio-Torp, M., Närvi, J., Miettinen, A., & Kinnunen, A. (2024b). Neuvottelu lap-sen hoivan jakamisesta. Teoksessa A. Kinnunen, ym. (toim.), *Perhevapaat ja työn ja perheen yhteensovittaminen muuttuvassa työelämässä*, ss. 117–137. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 165. Helsinki: Kela.
- Salmi, M., Närvi, J., Lammi-Taskula, J. & Mäntylä, E. (2017). Osa-aikaisten perhe-vapaiden ja osa-aikatyön käyttö, mahdollisuudet ja esteet. Teoksessa M. Salmi, & J. Närvi (toim.), *Perhevapaat, talouskriisi ja sukupuolten tasa-arvo*, ss. 186–212. Raportti 4/20. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.
- Salmi, M. (2020). Lapsiperheiden köyhyys pitää yllä köyhyyden kierrettä. Teoksessa J. Kallio, & M. Hakovirta (toim.), *Lapsiperheiden köyhyys & huono-osaisuus*, ss. 37–72. Vastapaino
- Sammons, P., Sylva, K., Melhuish, E. C., Siraj, I., Taggart, B., Smees R., & Toth, K. with Welcomme W. (2014). Effective pre-school, primary and secondary education 3-16 (EPPSE 3-16) project: Influences on students' social-behavioural development at age 16 (Research brief RB351). Department for Education, UK.
- Samtleben, C., Bringmann, J., Bünning, M., & Hipp, L. (2019). What helps and what hinders? Exploring the role of workplace characteristics for parental leave use and its career consequences. *Social Sciences* 8(10): 270. <https://doi.org/10.3390/socsci8100270>
- Schmutz, R. (2024). Is universal early childhood education and care an equalizer? A systematic review and meta-analysis of evidence. *Research in Social Stratification and Mobility* 89: 100859. <https://doi.org/10.1016/j.rssm.2023.100859>
- Schober, P.S., & Büchau, S. (2022). How parenting leaves impact parental employment, family work, and gender norms: a literature review. Teoksessa I. Dobrotić, S. Blum, & A. Koslowski (toim.), *Research Handbook on Leave Policy*, ss. 141-154. Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781800372214.00021>
- Schuez-Havupalo L., Toivonen L., Karppinen S., Kaljonen A., & Peltola, V. (2017). Day-care attendance and respiratory tract infections: a prospective birth cohort study. *BMJ Open* 2017;7:e014635. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2016-014635>
- Shim, J. (2016). Family leave policy and child mortality: evidence from 19 OECD countries from 1969 to 2010. *International Journal of Social Welfare* 25: 215–221. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12186>

- Sieppi, A., & Pehkonen, J. (2019). Parenthood and gender inequality: Population-based evidence on the child penalty in Finland. *Economics Letters* 182: 5–9. <https://doi.org/10.1016/j.econlet.2019.05.034>
- Sigurdardottir, H. M., & Garðarsdóttir, Ó. (2018). Backlash in gender equality? Fathers' parental leave during a time of economic crisis. *Journal of European Social Policy* 28(4): 342–356. <https://doi.org/10.1177/0958928717739243>
- Spiess, C. K., & Wrohlich, K. (2008). The parental leave benefit reform in Germany: Costs and labour market outcomes of moving towards the Nordic model. *Population Research and Policy Review* 27(5): 575–591. <https://doi.org/10.1007/s11113-008-9086-5>
- STM Sosiaali- ja terveysministeriö (2011). Vanhempainvapaatyöryhmän muistio. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2011:12. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3146-6>
- STM Sosiaali- ja terveysministeriö (2023). Koko väestön terveys on yhteiskunnan hyvinvointitekijä. Ratkaisuja terveyserojen vähentämiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2023:16. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8413-4>
- Suchodoletz, A., Lee, S. D., Henry, J., Tamang, S., Premachandra, B., & Yoshikawa, H. (2023). Early childhood education and care quality and associations with child outcomes: A meta-analysis. *PLoS ONE* 18(5): e0285985. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0285985>
- Sutela, H., Viinikka, J., & Pärnänen, A. (2024). Työolot murrosten keskellä. Työolotutkimuksen tuloksia 1977–2023. Tilastokeskus. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-244-731-9>
- Sylva, K., Sammons, P., Melhuish, E., Siraj, I., & Taggart, B. (2020). Developing 21st century skills in early childhood: the contribution of process quality to self-regulation and pro-social behaviour. *Zeitschrift für Erziehungswissenschaft* 23: 465–484. <https://doi.org/10.1007/s11618-020-00945-x>
- Tamm, M. (2019). Fathers' parental leave-taking, childcare involvement and labor market participation. *Labour Economics* 59: 184–197. <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2019.04.007>
- Tehy-lehti 6.5.2025. (haettu 13.2.2026) <https://www.tehylehti.fi/fi/uutinen/lupa-imettaa-suomen-ensimmainen-kirjaus-imetystauosta-tyoehtosopimukseen#:~:text=Imetystauko%20luetaan%20ty%C3%B6aikaan%2C%20mutta%20sen%20aikana%20ei,kunhan%20imett%C3%A4j%C3%A4n%20ja%20lapsen%20tarpeet%20sek%C3%A4%20ty%C3%B6n>
- Tervola, J., Duvander, A.-Z., & Mussino, E. (2017). Promoting parental leave for immigrant fathers—What role does policy play? *Social Politics* 24(3): 269–297. <https://doi.org/10.1093/sp/jxx006>

- Thomas, J., Rowe, F., Williamson, P., & Lin, E. S. (2022). The effect of leave policies on increasing fertility: a systematic review. *Humanities and Social Sciences Communications* 9(1): 262. <https://doi.org/10.1057/s41599-022-01270-w>
- THL Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (2026). Sosiaaliturvan menot ja rahoitus 2024. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202601309903>
- THL & VRN (2019). Syödään yhdessä -ruokasuositukset lapsiperheille. Kide 26, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos & Valtion ravitsemusneuvottelukunta. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-254-3>
- Tilastokeskus (2025a). Työvoimatutkimus [verkojulkaisu]. <https://stat.fi/fi/julkaisu/cln0fvd43884u0avtkiua21yu> (luettu 20.2.2026)
- Tilastokeskus. (2025b). Sukupuolten tasa-arvo Suomessa 2025. Tilastokeskus. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-244-742-5>
- Tilastokeskus (2026). Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset ikävuosittain, 2015–2024 [tilastotietokanta]. https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vaka/statfin_vaka_pxt_13vb.px/ (luettu 25.3.2026)
- Vaasa (2020). Isäneuvola on ainutlaatuinen palvelu. <https://www.vaasa.fi/ajankohtaista/isaneuvola-on-ainutlaatuinen-palvelu/>
- Vakkilainen, S. (2025). Tietoa potilaalle: Flunssa lapsella. Terveyskirjasto, dlk00124 (022.017). <https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/ltk/article/dlk00124/search/flunssa>
- Valkama, V., Saarikallio-Torp, M., & Heinonen, H-M. (2020). Äitiyspakkaus käyttäjien puntarissa X. Työpapereita 159. Kela. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20201215100809>
- Valkeejärvi, E., Kaunonen, M. & Klemetti, R. (2024) Imetysongelmat, imetystuki ja imetyksen toteutuminen FinLapset-kyselytutkimuksessa. *Hoitotiede* 36(2): 157–172.
- van den Berg, G. J., & Siflinger, B. M. (2022). The effects of a daycare reform on health in childhood – Evidence from Sweden. *Journal of Health Economics* 81: 102577. <https://doi.org/10.1016/j.jhealeco.2021.102577>
- van der Vleuten, M., and Y. Moberg (2025). Cash-for-care and the cost of parenthood: Evidence from same-sex and adoptive parents. *Journal of Marriage and Family* 88(2): 319–334. <https://doi.org/10.1111/jomf.70010>.
- Van Huizen, T. & Plantenga, J. (2018). Do children benefit from universal early childhood education and care? A meta-analysis of evidence from natural experiments. *Economics of Education Review* 66: 206–222. <https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2018.08.001>
- VTV (2026). Perhevapaauudistus ja monialainen yhteistyö lapsiperheiden palveluissa. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 6/2026. urn.fi/urn:isbn:978-952-499-591-7

- Wall, K., & O'Brien, M. (2017). Discussion and conclusions. Teoksessa M. O'Brien, & K. Wall (toim.), *Comparative Perspectives on Work-Life Balance and Gender Equality. Life Course Research and Social Policies*, vol 6. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-42970-0_14
- WHO (2023). Infant and young child feeding. World Health Organization. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/infant-and-young-child-feeding>
- Williams, J.C., Blair-Loy, M., & Berdahl, J.L. (2013). Cultural schemas, social class and the flexibility stigma. *Journal of Social Issues* 69(2): 209–234. <https://doi.org/10.1111/josi.12012>
- Windwehr, J., Duvander, A-Z., Ellingsæter, A. L., Eydal, G. B., Humer, Z., & Nakazato, H. (2021). The Nordic Model of Father Quotas in Leave Policies: A Case of Policy Transfer? *Social Politics: International Studies in Gender, State and Society* 29(1): 190–214. doi: [10.1093/sp/jxaa041](https://doi.org/10.1093/sp/jxaa041)
- Österbacka, E., & Räsänen, T. (2022). Back to work or stay at home? Family policies and maternal employment in Finland. *Journal of Population Economics* 35: 1071–1101. <https://doi.org/10.1007/s00148-021-00843-4>
- Österbacka, E., & Räsänen, T. (2025). The importance of self-selection and childcare leave length for child penalty. *European Journal of Population* 41:3. <https://doi.org/10.1007/s10680-024-09726-2>

ISSN pdf: 2242-0037
ISBN pdf: 978-952-00-9860-5

Sosiaali- ja
terveysministeriö

stm.fi/julkaisut
julkaisut.valtioneuvosto.fi